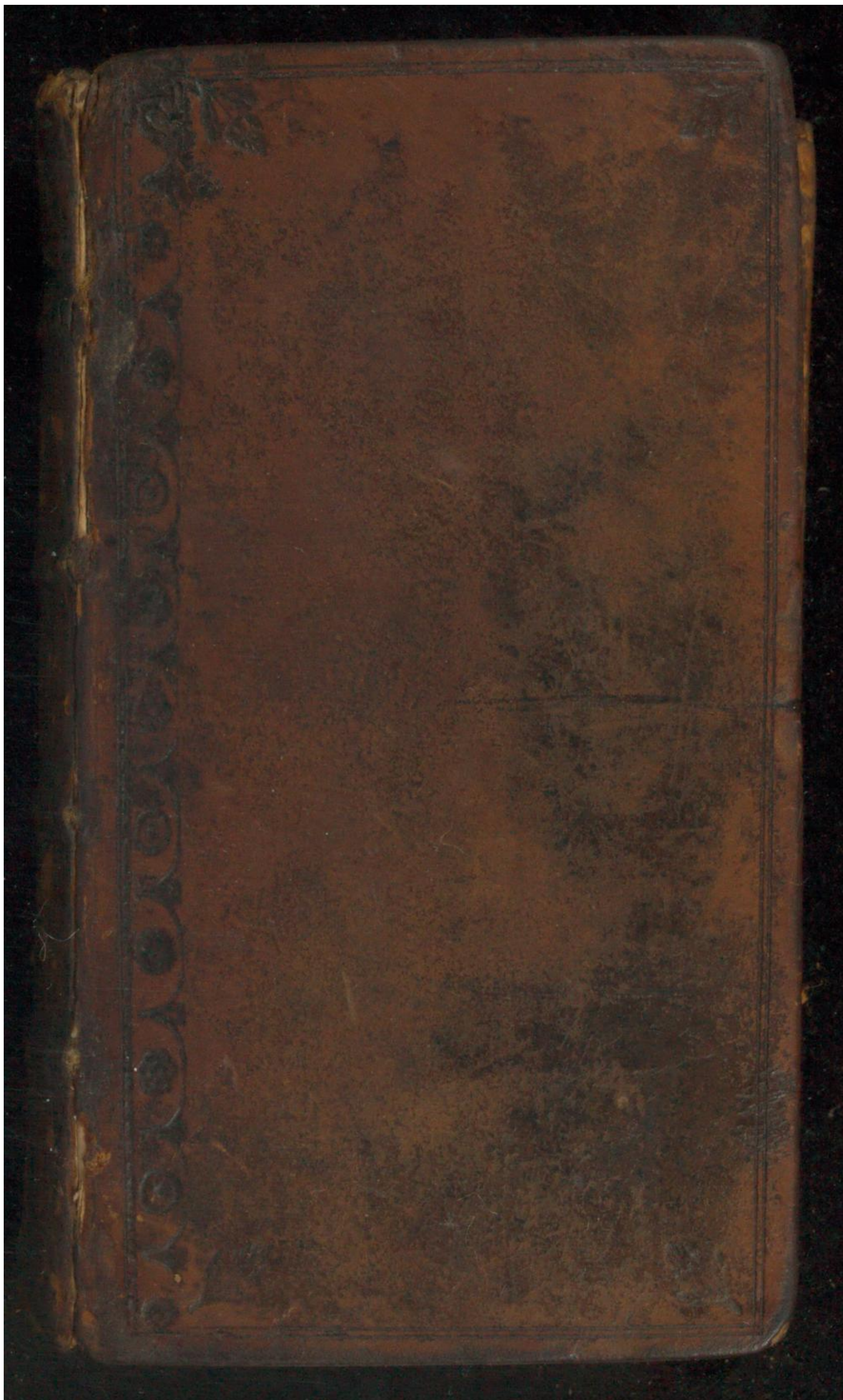

259 (2)

FRVCTVS MEDICINÆ EX VARIIS GALENI LOCIS DECERPTI.

Auctore

IOANNE CAROLO AMAT
Monistrolensi Doctore Medico Montisserrati.

Nunc primùm prodit in lucem.

LVGDVNI,
Sumptibus LVDOVICI PROST
Hæredis Rouille.

M. DC. XXIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

SANCTISSIMÆ COELI DOMINÆ, CASTISSIMÆ AC puriſſimæ Angelorum hominúmque Imperatrici, Beatæ Mariæ Montiſſerrati, Hiſpaniarum potentiſſimæ adiutrici.

Ioannes Carolus Amatus D. M. & P. D. C. & O.

PRISCÆ vetuſtatis ſublimioris Genij viri (Sacratiſſima virgo) de tribus ſibi potiſſimùm gratulabantur. Primò quod

ex municipio vel ciuitate quapiã illuſtriori natalitia duxiſſent. Secundò quod Græcos illos, non barbaros natale ſolum produxiſſet. Tertiò quod viri, non mulieres naturæ beneficio huic auræ vitali expoſiti fuiſſent. Quæ omnia ſi tanto ab omnibus emunctioris iudicij viris applauſu, & ambabus, vt ita dicam, vlnis amplexabantur, quanto magis nobis Chriſtianopoliticis gaudendum eſt quod Chriſtianopolitani, quod patria Catholici, non kakolici viri, vitam pro T. M. tuique filij honore effundere parati, non decordatæ mulieres deprehendamur? Vt verò omnium horum poſtrema capita intacta relinquo, ita me Chriſto; cor mihi gaudio exilire videtur ſi me ſubditum Hiſpaniarum regni, quo nullum auro,

oſtróque

oſtróque fulgentius, nullum amplius, nullum ſub vtroque polo magis T. Sanctitati addictius, prognatum conſiderauero, animóque tacitus mecum perpendero, T. Clementiæ arriſiſſe me ſub vmbra tuæ iuriſdictionis Montiſſerratenſis huic auræ exponere. Et ſanè ſi acutiſſimus Philoſophorum ille Aquila de plumis ſuę patriæ, Athenarum ſcilicet, vbi omnis literaturæ antiquæ theſaurus reconditus erat, tantopere ſuperbiebat, quanto mihi iuſtiùs gratulandum eſt, quod ſub dicto monaſterio in quo omnes pietatis gazæ incluſæ, ex quo omnes deuotionis riuuli, limpidiſſimi, frigidiſſimi, dulciſſimi, in vniuerſam Hiſpaniam deriuantur, natus fuerim, ſub illo inquam cœnobio, in quo omnes margaritæ

religionis, omnes lapides pretiosi castitatis, omne obryzum solidæ & probatæ obedientiæ, vel in cuiusuis religiosi pectoris scrinio aceruatim latent; sub illo præsertim horto, in quo arbores quotidianæ, tot, tantæque magnitudinis eleemosyñarum excrescunt, vt apicibus suis vel cœlum ipsum attingere, indiesque Deo pro populi peccato litare, ac suis latissimis ramis vniuersas Hispaniarum ditiones adumbrare, illasque sic adumbratas à Sole iræ diuinæ protegere videantur. In illo dico territorio in quo T. M. residentiam, curiamque Ecclesiæ suę particularis erigere, nihil antiquius fuit: qua quidem in corte, vt intra 700. annos iubare tuo plusquam diuino stupẽdissimorum miraculorum & oraculorum (quorum vel
memoria

memoria horrore ſenſus menteq; percutere, comaſque erigere cogitanti ſolet) aſſiduo claruiſti, ita in hodiernum fulges æternumque fulgebis. Sub illo denique Monaſterio, quod ſapientiſſimi orbis œconomi Hiſpaniarum Indiarumque Reges iuribus cudendæ monetæ, ac omnimodæ iuriſdictionis, etiam mero imperio ſiue gladij poteſtate non retenta, innumeriſque aliis immunitatibus ac priuilegiis condecorare dignum cenſuerunt. Et profectò ſi curioſa illa Ægyptiorum antiquitas Coloſſos Pyramidaſve ſuæ metropoleos ſummis deliciis annumerabat, tacitaque complacentia quadam ſeſe titillabat; quis quæſo mihi vitio verterit, ſi me ſaltuum illorũ ſanctiſſimorum, ſi me montiũ T. M. pyramidalium,

quos ipſa natura, ſapiens ille rerum architectus efformauit, quibuſque, crede mihi, nihil elegantius, nihil aſpectu amabilius vel conſideratione illorum miraculoſius adinueniri poteſt, accolam natum eſſe deprædicauero? Omnibus his propius accedit, quod T. Cl. me ad ripas illas amæniſſimas hortorum oliuarum ſuarum ſanè quàm fructiferorum Moniſtrolli, huius mundi aſpectu, expoſuerit, expoſitum tenellis Muſarum vberibus lactarit, ablactatum ſubſtantioſiori artium triuialium cibo nutrierit, nutritum Philoſophicis, Arithmeticæ, & Aſtrologiæ epulis iucundiſſimis ſaturauerit, ſaturatum verò ac iam animo corroboratum, in palæſtras medicarum Academiarum talium, quarum profeſſores ad inſtar

obryzi,

obryzi, doctores veluti iaſpides, licenciati vt aurum, reliqui rei medicæ viri practici inſtar ſtellarum limpidiſſimarum fulgore ſuæ prudentiæ, vtrumque hæmiſpherium illuſtrant, ſuorumque æmulorum vel clariſſimam lucem obſcurant, oppidò quàm gratiosè produxerit, Apollinis hortulanum conſtituerit, atque ampliſſimi diſtrictus prouinciam, curam ſcilicet T. M. Capellanorum Montiſſerratenſium nunc ipſos 24. annos demandauerit. Equidem id factum eſſe à T. M. ſacratiſſima virgo ſubdubito, vt quoniam pueri Moniſtrolenſes primum T. S. imaginem in his ſaltibus inuenerunt, ſaltem ſplendorem tuæ beneuolentiæ erga meos ſympatriotas, in me conſpiciendum exhiberes, illóſque ad fer-

¶ 5

uentiorem erga T. S. amorem prouocares. Poſtremò his omnibus & ſingulis maximis beneficiis, Regina Angelorum caſtiſſima, ne T. M. quidem ipſi ſategiſti. Cum enim ſupradicto annorum curriculo plagiarij ſiue ἀνθρωπο-δισταὶ manus violentas mihi iniecissent, ac me captiuum abducentes emungere pecunia deſtinaſſent, deficientéque pecunia vitæ lytro debitum furtiuum extinctum voluiſſent, quatuorque pilis ſclopetariis me petiiſſent, tuæ miraculorum potentiæ arriſit pilas manu excutiendo, & iuxta corpus brachiumque elidendo me ſartum tectumque clypeo tuæ clementiæ priſtinæ & vitæ & ſpartæ reſtituere. Huius &, conceſſæ & conſeruatæ vitæ, prænominatorumque & aliorum im-

morta

mortalium T.M. erga me benefi-
ciorum memoriam ſi obliuioni
traderem, ſtigma ingrati animi iu-
re optimo mihi inuri poſſet, nec
ſane ſi vellem, poſſem. Indies
enim tuorum beneficiorum ocu-
lis meis obuerſatur imago, tacité-
que mihi hæſitanti inſuſurrat, vt
parrhiſia T. beneuolentiæ fretus
quadantenus animi grati vmbram
demonſtrarem, ac mecum illud
reputarem,

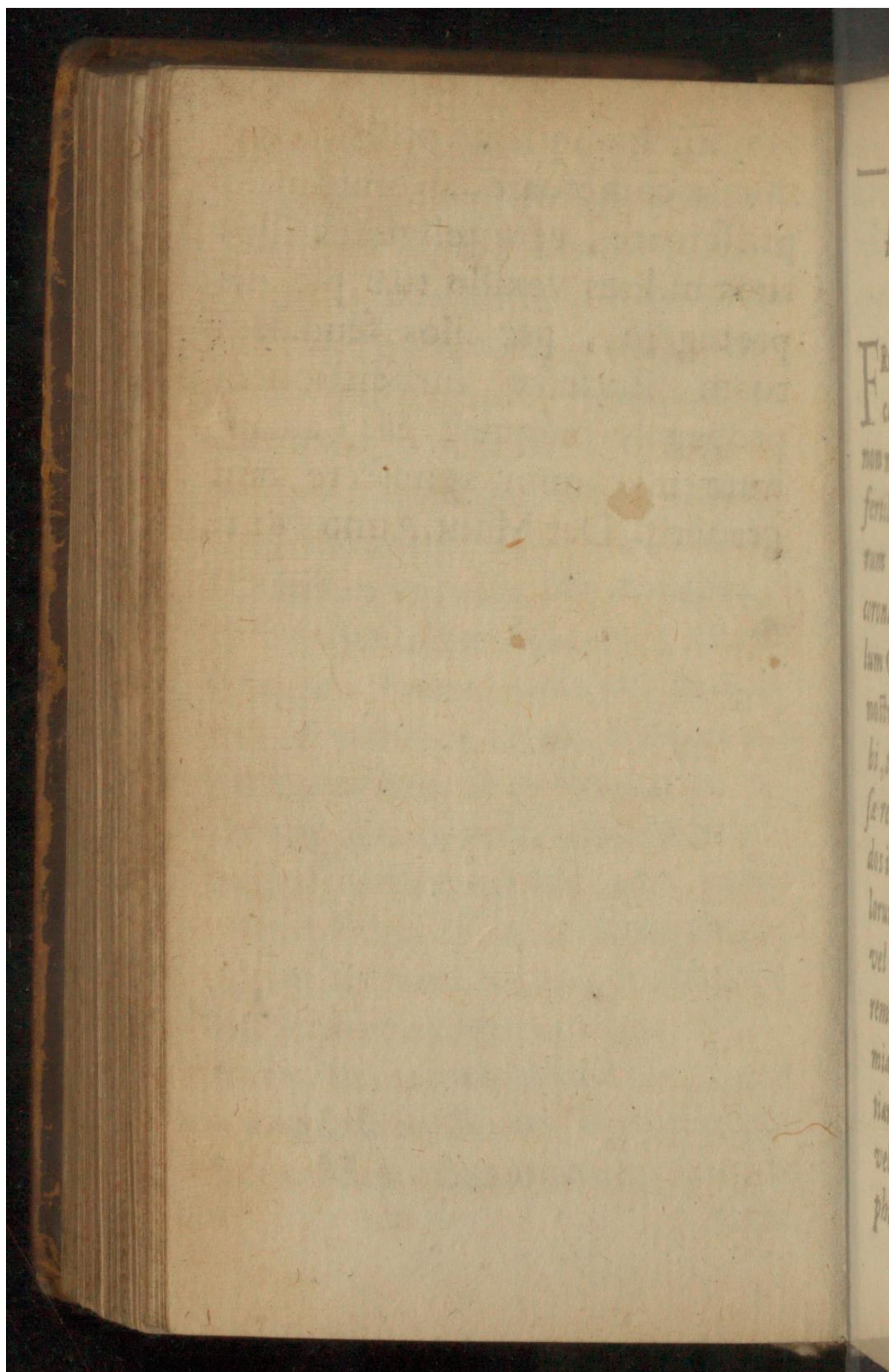
Vt deſint vires, tamen eſt laudan-
da voluntas.

Qua de cauſa, cum tempore
meorum ſtudiorum ac quantum
per otium mihi licuit ſuprame-
moratorum 24. annorum, vaſtiſ-
ſimos medicinæ campos peruoli-
tando, ac digitis ingenij ac iudicij
mei ſuccum florum agglutinãdo,
inque vnum aluear conferendo,

exinde mellitos hoſce fructus medicinales confeciſſem, ac publici iuris illos facere conſtituiſſem, ipſe locus meæ natiuitatis hortenſis mihi conſulendo à tergo inſuſurrauit, tacitum quoddam ius vaſſallagij T. M. in hos fructus competere, méque citra conſenſum Dominæ illos dedicando alienare non poſſe. Ne itaque ego T. M. vaſſallus feloniam aliam incurram humili ac ſubmiſſo animo illos tibi exhibeo, méque ad exequendum in poſterum ea fideliter quæ in iuriſdictione mandantis extrema erunt, pro poſſe offero. T. M. ô Potentiſſima virgo, ex intimis mei cordis viſceribus humillimè & deuotiſſimè obteſtans, vt clementiſſimè illos à me tuo fideli ſuſcipere, domúmque hanc Montiſſerratenſem ſtabilitam,

tam, fulcitamque tua potentia immensa conseruare, ab omni malo præseruare, verè religiosos illos tuos milites vexillo tuæ pietatis protegere, per illos feudalem tuam Ecclesiæ iurisdictionem propagare, méque T. M. Valuasinum minimum agnoscere non graueris. Dat. Mont. Anno 1622.

A D

Ad Lectorem, S.

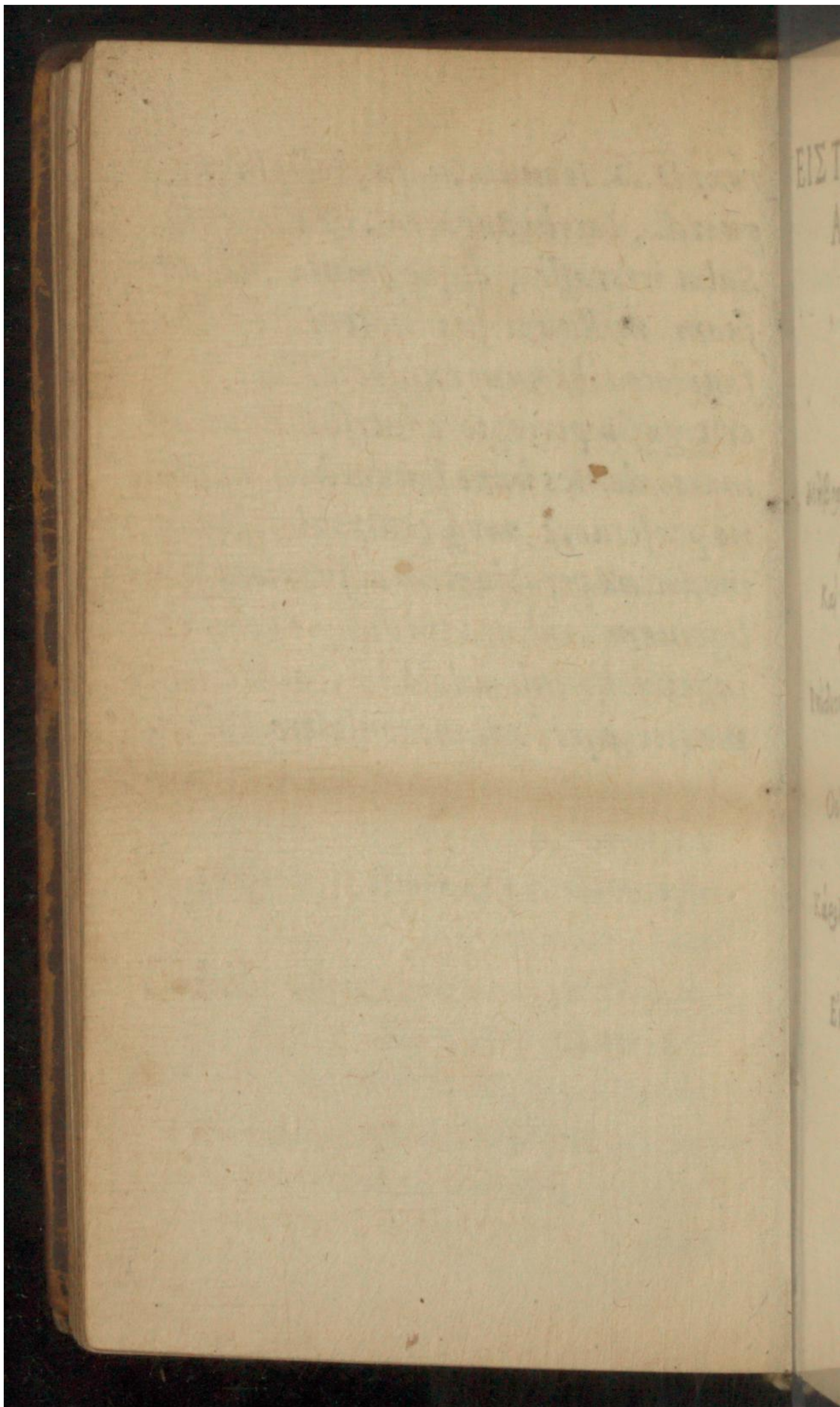
FRuctus nostros hosce Medicos, candide Lector, ex illustrißimo non minus quàm totius orbis terrarum fertilißimo illo Musarum omnigenarum Apollinisque insignis Aragoniæ coronæ Valentinæ ciuitatis pomario, solum Galeni doctrinæ dicato, ingenioli nostri digitis decerpsimus, illosque tibi, tuisque commodis, atque vniuersæ rei medicæ proficuis vsibus offerendos iudicauimus. Non quidem, vt illorum suauitatibus bellaria Syrenum, vel verborum illecebras tibi proponeremus (hoc enim illorum est, qui nimia dulcedine verborum ac sententiarum scripta sua medica condire, vel nescio quo elegantiæ putatiuæ philtro, grauißima quandoque ingenia

nia inebriare , nihil ſibi piaculi ducunt) ſed potius vt cera Vlyſſæa aures tuas his cantibus obturantes, reſeratis illis lynceis oculis portum tandem veritatis tibi conſpiciendum laboraremus ; collectaneaq́ hæc talia tuis oculis exhiberemus , vt externa ſymmetria internam bonitatem commendare, tuq́ exinde ſenſus tuos & externos & internos oblectare poſſes. Hoc verò vt eſſem conſequutus , ſcire te velim me ex prædictæ Academiæ fertiliſsimis, iucundiſsimiſque, ac totam medicorum vtriuſque peripheriæ regionem mirificè decorantibus campis non ſine oblectatione ac Phœbæa quadam cupiditate induſtriæ , tum theorias , tum praxeos indefeſsis alis hos fructus ſelectos collegiſſe , in vnum aluear contuliſſe, ac liquore ſubtilitatis, ingeniique dexteritatis præclariſsimorum virorum de re medica diuinitus merito-

rum

rum D.D. Ioannis Plaçæ, Iosephi Reguardi, Iacobi Sagarræ, & Vincentij Salat irrorasse, atque omnia illa ad suam mellitam suauitatem redacta faui loco tibi nunc exhibere. Tui officij erit gustu percepto aduersus Zoili amaros dentes hunc fauum à corruptione præseruare, meq; campos latißimos medicinæ peruolantem ac suauiora colligentem, cultura tui quoque genij & ingenij hortuli adiuuare, atque hæc medicè, æqui bonique consulere. Vale.

ΕΙΣ

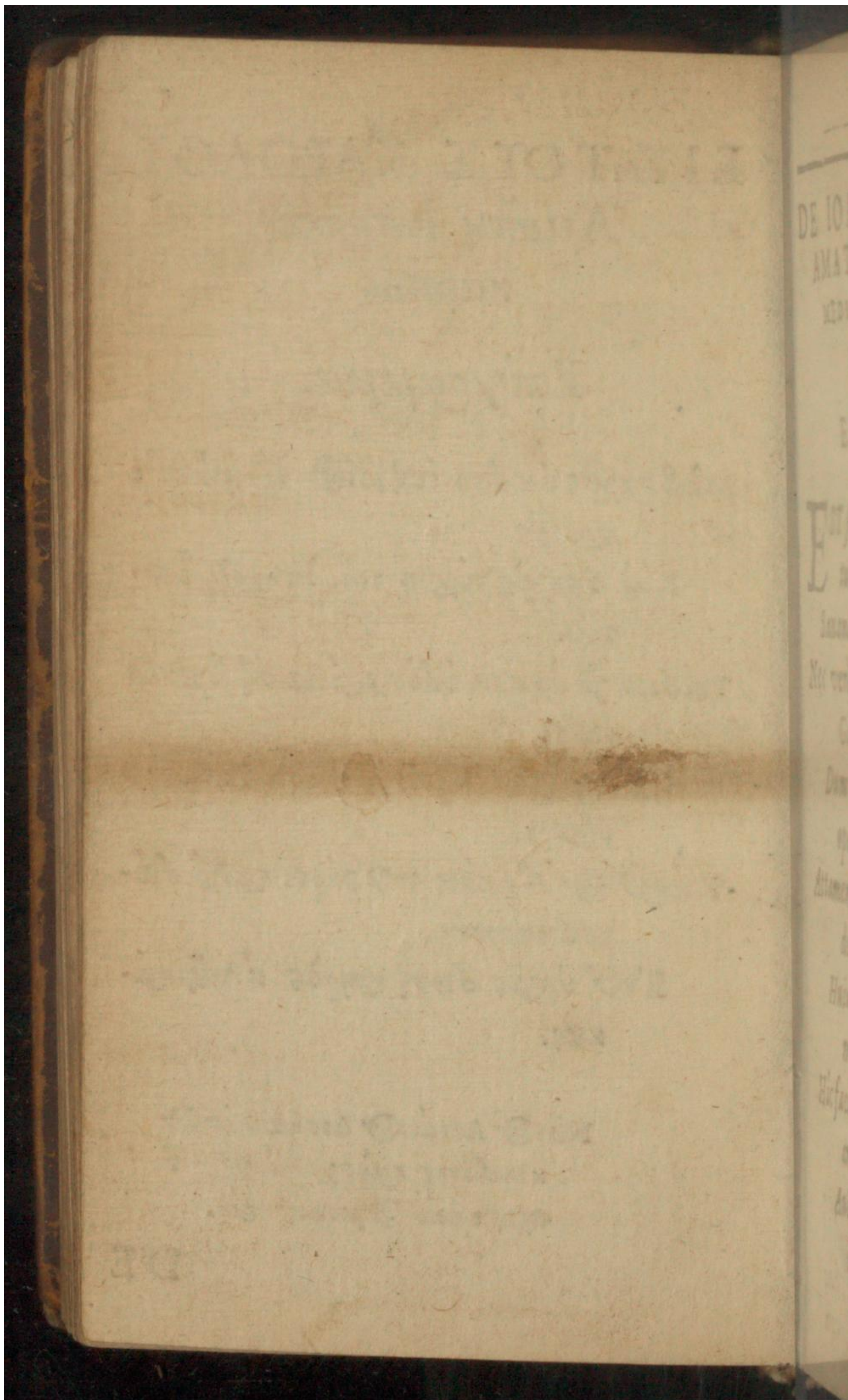
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΡΟΛΟΥ Αμάτου ἰατρικοὺς καρποὺς

Επίγραμμα.

Μὴ βραχὺς ἐκδοκέεστ βίος εἴη, μήποτε
μακρὴ
Καὶ τρηχὺς τέχνη τοῖς ἰατροῖς ἔσε-
ται.
Ρηΐδιον γὰρ ἔχουσιν ὁδὸν, μάλα δ' ἐγγύθι
ναίει
Οὐ λαμβρῶν κρίσις, πᾶσα τε πεῖρα
νόσων.
Κάρολος ὡραίους περιφέρει καλὰ δῶ-
ρεα καρποὺς,
Ἔνθ' ὑμᾶς δώσει καιρὸς ἀλεξικά-
κους.

Νόννος Αντώνιος Δεσκαυλέσιος
κοινοβίτης καὶ σχολάρχος τοῦ
περισκροειδοῦς μοναστηρίου.

DE

DE IOANNIS CAROLI AMATI DOCTORIS MEDICI FRVCTVOSIS præceptionibus

EPIGRAMMA.

EST ſanè Hippocratis quod ametur in arte, ſalubrem
Sanandi paucis edocuiſſe viam.
Nec verò ipſe poteſt inamabilis eſſe Galenus,
Dum tantas medicæ congerit artis opes.
Attamen illius breuitas obſcura videtur:
Huius connectunt proflua verba moras,
Hîc facilè & breuiter diſces: & gratus amabis
Auctorem. Quidni? Nominis omen habet.

Fr. Antonius Deſcauleſius Monachus Benedictinus Montiſſerrati.

Summa Priuilegij à Christianissimo Galliarum Rege concessi.

LVDOVICI XIII. Galliæ, & Nauarræ Regis auctoritate ſancitum eſt, atque patentibus literis cautum, ne quis in Regno ſuo, aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis, intra proximos annos decem, à die impreſſionis primæ inchoandos, ac numerandos excudat, excudẽdum, vendendúmq; quouis modo, & ratione curet librum, qui inſcribitur, *Fructus Medicinæ, Auctore* IOANNE CAROLO AMATO, *Moniſtrolenſi, Doctore Medico Montiſſerrati*, pręter LVDOVICVM PROST Hæredem Rouille, Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos, quibus ipſe conceſſerit. Prohibitum inſuper eadem authoritate Regia omnibus ſuis ſubditis, eundem librum extra regni ſui limites imprimendum curare, vel quempiam, vbicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac inſtigare, ſine

cor

consensu dicti LUDOVICI PROST; Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis originali diplomate contra delinquentes expressis. Datum Lugduni die 16. Decemb. 1622.

De mandato Regis

Signatum,

PERROCHEL.

ELENCHVS EORVM
quæ in hoc opuſculo continentur.

DISPV

DISPVTATIO De INDICATIONIBVS.

GALENVS *lib. de ſectis.* & *libr. ad Tranſ.* docet, antiquorum Medicorum tres fuiſſe ſectas, Empiricam, ſcilicet, Methodicam, & Rationalem: quæ tres ſectæ affinitatem & communitatem inter ſeſe habent: Conueniunt ſanè tribus modis. Primo, quia omnes earum ſectatores artem medicam profeſſi ſunt; Secundo quia omnes eandem rem pro ſcopo habuerunt, ſcilicet, ſanitatem. Tertio, quia omnes artem medicam collectionem præceptorum appellarunt. Cæterùm, quamuis his tribus nominibus communicant inter ſeſe, maximè diſtant; nam Empirica artem medicam experientiâ &

obſeruatione ſibi comparauit, Methodica ex rei naturâ & communitate inuenit,& Rationalis viâ, & methodo rationali inueſtigauit, omnibus particularibus communia.

Ex his autem ſectis Empirica & Methodica ſunt contemnendæ; Rationalis verò complectenda,quæ arte & methodo docet omnibus particularibus communia. Methodicè verò rem aliquã tractare ex aduerſo, apponitur ei, quia eſt temerè & fortuna ita inuenire, eſt enim methodo aliquid tractare cum viâ quadam & ordine rèm tradere; ita vt in diſquiſitione aliud ſit primum, aliud ſecundum, aliud tertium, & aliud quartum, &c. quo vſque ad ipſum,quod eſt ab initio propoſitum peruentum ſit, vt Galen. 1.*meth. cap*.4. docet. Hæc enim rationalis methodus medendi per Indicationes fit; quicquid enim ab experientia ſeparatum & ſeiunctum eſt, id totum Indicatio vocatur: quando quiſquam voluerit ad vnguem methodum medendi rationalem conficere, à primis Indicationibus incipiat, deinde ad alias ordine

ordine perueniat, neque desistat; donec finis sit compos, vt Gal. 2. *meth. cap.* 7. demonstrat.

Quare vt methodus hæc medendi rationalis intelligatur, perfecta debet esse Indicatio, & proinde breuem quandam dispositionem Indicationum trademus: quam tractationem ab illius diffinitione incipiemus, vt intelligatur id, de quo est nobis disputandum.

DE INDICATIONIS *diffinitione.*

INDICATIO est rei agendæ insinuatio, vt Galen. 2. *meth. cap.* 7. *&* 3. *meth. cap.* 1. docet; nam ipsa indicatio veluti indice nobis demonstrat, quid agendum sit; quæ diffinitio tantùm est nominis seu notionis, vt 2. *meth. cap.* 7. docet Galenus: diffinitio verò rei traditur à Gal. *lib. ad Transf. cap.* 11. dicens: Indicatio est comprehensio rei iuuantis, simul cum comprehensione nocentis citra experientiam & obseruationem; Indicatio enim facit, vt comprehensa re iuuante in morbis curandis illicò com-

prehendamus rem nocentem; vt ſi morbus ſit calidus, indicatione comprehendimus frigidis curari, calidis verò noceri; id verò comprehendimus non experientiâ & obſeruatione, neque ratiocinio aliquo, ſed ex rei naturâ.

Altomarius 8.*lib.de feb.med.par.*1.*cap.* 23. explicans diffinitionem Indicationis à Gal. traditam *lib.ad Tranſ.* ait, per rem iuuantem debere nos intelligere materiam iuuantem, quâ curantur morbi; per nocentem verò, non materiam nocentem, quam lædunt ægri; ſed affectum præter naturam; qua in re deceptus fuit; nam Indicatio, vt diximus ex Gal. 2.*meth. cap.*7. *&* 2.*meth. cap.*1. eſt inſinuatio rei agendæ; affectus verò præter naturam non eſt res agenda in curatione morborum: ergo per nocentem non debemus nos intelligere affectum præter naturam, ſed materiam ægrum lædentem. Præterea ſi Indicatio eſt comprehenſio rei iuuantis, & materiæ quoque, neceſſariò ergo per nocentem, materiam debemus intelligere nocentem, & non affectum præter naturam: nam contrariorum

rum eadem eſt ratio & diſciplina.

DE DIVISIONE *Indicationis.*

INDICATIO in vniuerſum duplex eſt, alia curatrix, alia non curatrix, quam diuiſionem tradit 9. *meth. cap.* 13. Indicatio non curatrix eſt, ex quâ non deliberamus de remedio, neque de illius ſcopo, quæ à viribus tantùm ſumitur, quæ per ſe tantùm indicant ſui conſeruationem & cuſtodiam, quamuis ex accidenti faciant ad curationem; multoties enim cogimur in adminiſtratione alicuius remedij viribus proſtratis eas corroborare, vt Galenus loco citato demonſtrat.

Vires autem noſtrum corpus gubernantes in triplici ſunt differentia: aliæ enim ſunt animales, aliæ vitales, & aliæ naturales, vt Gal. 7. *de Placitis, & 9. meth. c.* 10. docet; ait enim has vires ſeruare nihil aliud eſſe quàm vitam cuſtodire, vt Gal. loco citato docet, & proinde docet maximam eſſe dignitatem virium. Ani-

malis enim vis & facultas ſedem habet in cerebro, quæ ſenſu & motu voluntario cognoſcitur; vitalis verò in corde quæ pulſu dignoſcitur; naturalis verò quamuis in omnibus partibus reperiatur, potiſſimùm tamen in hepate poſita eſt, quæ ex concoctionibus dignoſcitur.

Ex his tamen viribus vitalis dignior & præſtantior eſt, animalis verò maximi eſt momenti in ægrotis, propter reſpirationem, quæ à facultate animali dependet, vt Gal. 7. *meth. cap. vlt.* docet. Naturalis verò non eſt tanti momenti, quamuis debeat eſſe robuſta in venis, vt humorem noxium in illis exiſtentem concoquere poſſit, illúmque ſuperare.

Vires autem in triplici ſubſtantia noſtri corporis collocantur; ſolida, carnoſa, & ſpiritoſa; labuntur autem vires, ait Gal. 9. *meth. cap.* 13. duobus modis: vel diſſipatâ ſubſtantiâ earum partium, in qua poſitæ ſunt, aut alteratione; alteratio verò partium vel contingit à totâ ſubſtantiâ, vel à qualitate aliquâ manifeſtâ: ſi enim vires labantur, diſſipata ſubſtantia alimento reſtauranda eſt, ſiquidem

quidem ſubſtantia ſolida cibo reſtauratur; humida potu, ſpiritoſa inſpiratione & tractu arteriarum, vt 1. *ſanit. tuend. cap.* 1. Gal. docet.

Quare decipiuntur multi Medici, qui in quouis virium lapſu pręſcribunt cardiaca medicamenta, vulgò cordialia. Si enim vires labantur alteratione à tota ſubſtantia, vt tempore peſtis & venenis ſumptis, à tota ſubſtantia noſtræ naturæ contrariis, conuenit alexipharmaca medicamenta à totâ ſubſtantiâ agentia exhibere & propinare, & non erit neceſſarius vſus cardiacorum ſiue cordialium: ſi autem vires labantur à manifeſta qualitate, vt à calidis, frigidis, &c. à contraria qualitate ſunt corrigendæ, & hæc de Indicatione non curatrice.

Indicatio verò curatrix ea eſt, ex qua deliberamus de remedio, vel de aliquo illius ſcopo; hæc autem triplex eſt. Prima ſumitur à morbo. Secunda à naturâ. Tertia verò ab ambiente; quam diuiſionem tradit Gal. 9. *meth. c.* 14.

Verùm dices, Indicationem curatricem nõ eſſe triplicem, ſed duplicem tan-

tùm, quia Indicatio, quæ ab ambiente desumitur, potest reuocari ad Indicationem petitam à caussa, quoniam aër ambiens si est contrarius morbo inter causas iuuantes connumeratur, si verò morbum iuuat, illique similis est, inter causas ægrotantes & nocentes connumerãdus erit: Ergo Indicatio, quæ sumitur ab aëre ambiente, referri debet ad Indicationem petitã à caussa, ergo tantũ duplex est Indicatio curatrix & non triplex.

Respondemus, verum esse, Indicationem ab ambiente desumptam, reduci posse ad Indicationem desumptam à caussa, verùm clarioris doctrinæ gratiâ, hanc Indicationem ab ambiente desumptã ab illa separauit, & ita docet tres esse differentias Indicationis curatricis.

Prima ergo Indicatio curatrix à morbo sumitur, quæ quidem in tot diuiditur differentias, quot sunt morborum species. Ad hanc Indicationem à morbo petitam reuocatur Indicatio desumpta à vi & magnitudine morbi, nam vis & magnitudo morbi indicantur ex Hip. 1. *Aph. sect. 6.* vbi docet extremis morbis extre

extrema remedia eſſe adhibēda, illa namque extremitas & magnitudo morbi indicant, extrema remedia eſſe à Medico prȩſcribenda, eâ ratione quâ demonſtrauit Gal. ex Hipp. 4. *meth. cap.* 6. Ad hanc etiam Indicationem à morbo deſumptam reuocatur Indicatio, petita à cauſſa, quæ quidem duplex eſt, interna & externa; interna in humoribus, ſpiritibus & partibus ſolidis poſita eſt: quæ cùm perpetuò præſens ſit, perpetuò indicat ſui ablationem, quæ multis modis auferri ſolet, ſanguinis ſc. miſſione, purgatione per quamuis partem factam, clyſteribus, cucurbitulis, frictionibus, exercitatione, & balneo: externa verò cauſſa multiplex eſſe ſolet, quæ ſi præſens ſit, indicat ſui remotionem, vt ſi ſagitta ſit infixa, indicat ſui ſeparationem.

Verùm obiicies: Gal. *lib. ad Tranſ.* docuit ab euidentibus non ſumi Indicationem, ſed cauſæ externæ ſunt euidentes. ergo, &c. & Gal. eod. lib. dixit, Indicationes à cauſſis euidentes non eſſe; imò cauſſæ vt cauſſæ ſenſus abditæ ſunt & occultæ, ergo cauſſæ externæ præ-

ſentes quatenus cauſſæ ſunt, euidentes non ſunt, ab illíſque ſumitur Indicatio; vt cauſſæ externæ tales ſint, vt enſis, gladius, &c. túncque ab illis non ſumitur Indicatio. Reſpondeo, ſi cauſſa externa non ſit præſens, nihil indicat; vt ſi aliquis ſit percuſſus lapide, lapis nihil indicat: quia cùm præſens non ſit, nihil indicat, verùm quamuis cauſſa externa non pręſens, non indicat, nihilominus tamen conducit ad cognoſcendũ affectum factum. Hæc verò Indicatio, quæ ſumitur à cauſſa tàm externa quàm interna, curatrix non eſt, ſed præſeruatrix; ad curationem verò refert: quia eiſdem præſeruamus remediis, quibus curamus: ad hanc autem Indicationem à morbo deſumptam reuocatur Indicatio, quæ ſumitur à ſymptomate. Sed dicet aliquis, à ſymptomate non ſumi Indicationem curatricem, quia ſimul cum morbo auferuntur ſymptomata. Reſpondeo, ſymptomata quatenus ſymptomata ſunt, nihil indicare, nam ſublatis morbis, quos ſequuntur, auferuntur. Si verò ſymptomata habeant rationem cauſſæ,

caussæ, augeántque affectum, vel labefactent vires, tunc ab illis Indicatio curatrix sumitur, indicántque eo tempore sui remotionem, vt Gal. 12. *meth. cap.* 1. docet, quod exemplis manifestum fiet, habeat aliquis in aliqua parte corporis vehementem dolorem, ille dolor, quamuis symptoma sit, sedandus est, quia tum auget affectum, tum etiam quia labefactat vires, quas dissipat immodicâ euacuatione, quæ symptoma est in excretis, verùm quoniam labefactat vires, corrigenda est; immodica etiam vigilia, etiãsi symptoma sit, corrigenda est, somnus quoque vires prosternit, quod Gal. 12. *meth.* docet, quamobrem hæc symptomata, quæ augent affectum, & labefactant vires, sunt admodùm corrigenda.

Secunda Indicatio curatrix sumitur à natura, quæ quidem duplex est, alia communis, alia propria; Communis est quâ conueniunt omnes homines inter sese, scil. naturâ, quæ maximam habet latitudinem; nam possumus intelligere nomine naturæ communis, communem illam naturam, in qua conueniunt om-

nes

nes homines eiuſdem temperamenti, vt natura bilioſorum, pituitoſorum, &c. Propria natura eſt proprium cuiuſque temperamentũ, hæc ſanè propria natura maximè cognoſcenda eſt à Medico, vt Gal. 1. *ad Glau. c.* 1. docet, quoniã ex propriâ naturâ metimur lapſum, & ex lapſo quantitatem remedij; & ideo idem Gal. 3. *meth. cap.* 7. demonſtrat illum eſſe optimum Medicum in curandis morbis, qui methodum ſibi comparauit cognoſcendi propriam naturam. Hæc verò propria natura vel eſt totius vel partis, vtramque verò debet Medicus cognoſcere, vt Gal. 3. *meth. cap.* 7. *&* 9. docet: Hæc verò propria natura non poteſt intra rationem cognoſci, ſed artificiosâ coniecturâ, vt Gal. 2. *meth. cap.* 7. docet: Vt verò hæc propria natura ſiue totius ſiue partis cognoſcatur, fecit Gal. duos libros de Temperamentis, & arte medica; quibus ſignis Medicus artificiosâ coniecturâ poteſt cognoſcere propriam naturam totius, quam à Medico cognoſcendam eſſe diximus, quemadmodum & naturam partis.

Verùm

Verùm obiicies, à natura non ſumi Indicationem curatricem, quia natura indicat ſui conſeruationem quemadmodum vires: ergo quemadmodum à viribus non ſumitur Indicatio curatrix, ita neque à natura.

Reſpondemus, quòd quamuis natura indicat ſui cuſtodiam ad conſeruationem, nihilominus tamen ab ea ſumitur Indicatio curatrix, quoniam ex illa deliberamus de quantitate remedij, & ita à natura propria ſumitur Indicatio curatrix, & non à viribus, quoniam ab iſtis per ſe non deliberamus de remedio, neque de illius quantitate quemadmodum à natura: nam à propria natura metimur lapſum & ex lapſo quantitatem remedij, vires verò indicant tantùm ſui conſeruationem & cuſtodiam, vt dictum eſt.

Ad hanc Indicationem, quæ ſumitur à natura, refertur Indicatio, quæ ſumitur à conſuetudine, quia conſuetudo eſt quædam natura acquiſita, (quamuis Valleſius vult à conſuetudine non ſumi Indicationem curatricem.) & Indicatio

quæ

quæ ſumitur ab ætate, & à ſexu.

Tertia Indicatio curatrix ſumitur ab ambiente: ab illo namque ſumitur in arte medica Indicatio curatrix, nam velimus, nolimus, aërem attrahimus, cum illo quo neceſſariò verſamur.

Cæterùm, argumentum nititur demonſtrare aduerſus Galenum, aërem ambientem non indicare.

Natura remediorum non indicat, ſed indicatur.

Sed aër ambiens eſt natura remedij.

Ergo aër ambiens non indicat, ſed indicatur.

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem dicens, materiam remediorum duplicem eſſe: aliam communem, aliam propriam, materia propria indicatur, & non indicat, communis verò materia remediorum, qualis eſt aër ambiens, indicat neceſſariò, nam vt ſuperiùs diximus, velimus, nolimus, aërem attrahimus, & continuò cùm eo verſamur, corpúſque noſtrum ſemper alterat, & commutat, & proinde communis materia eſt dicendus, & ideo ab illo ſumitur Indicatio

curatrix. Ad hanc Indicationem desumptam ab aëre ambiente refertur Indicatio, quæ sumitur à regione, à cœli statu, ab anni tempore, à quibus sumitur Indicatio curatrix, quia ex his deliberamus de quantitate remedij; reuocatúrque hæc Indicatio, quæ ab aliis sumitur ad Indicationem, quæ sumitur ab ambiente.

Præterea Indicatio curatrix diuiditur in primam seu præcipuam, & coindicationem; prima à morbo sumitur, vt Gal. 3. *meth. cap.* 1. docet; quæ sanè Indicatio à morbo petita tantùm est prima, & vt ita dicam, carcer methodi medendi, quæ quidé methodus ex aliis Indicationibus perficitur; hæc enim Indicatio à morbo desumpta nota est plebeis hominibus, nam plebei norunt calidum morbum frigidis remediis esse curandum, & contrà.

Coindicatio est, quæ simul cum Indicatione indicat, vt est Indicatio, quæ sumitur à viribus, à natura, à consuetudine, ab ætate, à regione, à cœli statu, & à sexu, & ab aliis si quæ sunt huius generis,

neris, vt Gal. 13. *meth. cap.* 18. docet, quare Indicatio ex Galen. loco citato comprehendit curatrices, & non curatrices Indicationes, comprehendit etiam Indicationem, quæ ſumitur à viribus, quæ Indicatio curatrix non eſt.

Rurſus Indicatio curatrix diuiditur in propriam & communem; Propria Indicatio eſt, quæ ſumitur à re aliqua propria, vt eſt Indicatio, quæ ſumitur à propria natura, & quæ ſumitur à morbo peculiari, & à regione, & à proprio anni tempore, & ab aliis huiuſmodi. Hæ enim Indicationes propriæ ſunt, quoniam non curat Medicus hominem in vniuerſum, ſed ſolùm Ioannem, Petrum, Franciſcum, &c. qui habent propriam & peculiarem naturam, vt Galen. 3. *meth. cap.* 7. & aliis in locis docet, neque omnes morbi habent eandem naturam, neque in eadem regione, neque eodẽ anni tempore eueniũt, proinde ab his omnib. ſumitur peculiaris Indicatio.

Communis verò Indicatio eſt, quæ ſumitur ab aliqua re communi, vt eſt Indicatio, quæ à morbis ſumitur in vniuerſum:

uerſum : nam omnes morbi habent cõmunem Indicationem, ſcil. ſui ablationem, & omnes febres quatenus febres communem etiam habẽt Indicationem, ſcil. refrigerationem, & quò communior erit res, eò cõmunior ab ea petetur Indicatio, & proinde Indicatio, quæ ſumitur à morbo, communior erit ea quæ ſumitur à febri, quoniam morbi vis magis eſt communis quàm febris, qua autem ratione id, quod commune eſt, expendere conueniat, ex illa intelligemus quæ Gal. 2.*meth.cap*.7.docet.

Cæterùm particularis Indicatio magis exceſſum demonſtrat quàm naturalis : nam Medicus, vt diximus, non curat hominem in vniuerſum, ſed in particulari, hæ verò particulares vtilius exercentur quàm communes, quoniam propria remedia oſtendunt : quod Gal. 13.*meth.cap*.12. oſtendit, docens diſtinctionem inter proprias & communes Indicationes, aítque eo loco : Indicationes communes non minùs vtiles ſunt quàm noxæ, quod exemplo phlegmonis natæ in iecore demonſtrat Galen. quam

rem

rem eleganter & copiosè multis exemplis ex variis Gal. locis Colladus *in ſua Iſagoge cap*.10.demonſtrat.

Quarta diuiſio eſt, qua diuiditur Indicatio in ſimplicem & compoſitam, qua diuiſione non ſolùm diuiditur Indicatio curatrix ſed Indicatio in vniuerſum, nam Indicatio, quæ ſumitur à viribus (quam non curatricem ſtatuimus,) ſub hac diuiſione complectitur: ergo Indicatio in vniuerſum vel eſt ſimplex vel compoſita: ſimplex eſt quæ ab vna re tantùm ſimplici ſumitur, vt ea quæ ſumitur ab intemperie calida, nam quod vnum eſt vnum indicat, vnámque tantùm habet Indicationem; niſi illud vnũ diuerſam habeat naturam, nam tunc quamuis vnum ſit, non habet vnam & ſimplicem Indicationem, ſed compoſitam, quod exemplo bilis redundantis demonſtrat Gal. *lib.ad Tranſ.cap*.4. nam illa quatenus acris eſt & mordax, indicat retuſionem mordacitatis & acrimoniæ; quatenus verò multa, indicat euacuationem; quatenus verò calida, refrigerationem: ergo vna & eadem res, habens

bens diuerſam naturam compoſitam habebit Indicationem, quæ à duobus affectibus ſimul exiſtentibus vel à pluribus ſumitur, vt eſt Indicatio quæ ſumitur à morbo calido & ſicco, &c. quam diuiſionem tradebat Gal.4.*meth.cap.*12.

Tandē compoſitæ Indicationes ſubdiuiduntur: nam vel ſunt concordes, vel contrariæ: concordes ſunt, quæ in vnum conſentiunt, vt ſi Ioannes naturâ frigidus ſit, ætate frigidâ, ambiente frigido, aſſuetus alimentis frigidis, &c. febre corripiatur: tunc multæ ſunt Indicationes: verùm illæ omnes concordes ſunt, quia in vnum conſpirant: omnes namque ſuadent & indicant remediis frigidis eſſe vtendum.

Contrariæ Indicationes ſunt, quæ contraria indicant, ita vt quod vnum iuuat, alteri noceat, vt docet Gal.8.*meth. c.9*.itaque contrarię Indicationes non dicuntur, eò quòd ab oppoſitis ſumantur, nam aliquando ſumuntur à contrariis, & illæ non ſunt contrariæ, vt ſtatim dicemus, ſed reuera dicuntur contrariæ Indicationes, quòd indicata ſunt contraria,

traria, qua in re fuit deceptus Argenterius existimans vires & naturam, quia contraria sunt morbis, contrarias cum morbo habere Indicationes. Verùm quomodo fuit deceptus ex Gal. 8.*meth. cap.*9.intelligemus, vbi docet, si natura frigido morbo afficiatur, tunc concordes esse morbo & naturæ Indicationes, quamuis morbus & natura sint opposita, quod etiam in Marasmo ostendere possumus, nam eo, quod indicat virtus & morbus,non sunt contraria,cùm simpliciter virtus & morbus sint opposita: ergo aliquando Indicationes sumuntur à contrariis, & ipsæ inter sese non sunt contrariæ: præterea aliquando, à quibus sumuntur Indicationes, contrariæ non sunt, & ipsæ Indicationes sunt oppositæ, v.g. si phlegmon coniunctus sit cum vlcere, sanè phlegmon & vlcus contraria non sunt, & tamen contrarias habent Indicationes, quoniam quod prodest phlegmoni, aduersatur vlceri, hæ verò contrariæ Indicationes vel fiũt, quia affectus sunt contrarij,qui contraria indicant, vel quia tantùm vnicus

affectus

affectus reperitur, qui contrariam Indicationem habeat naturæ, ætati, regioni, cœli ſtatui, vel alicui alteri, in quo Indicationem non ſumimus, vt Galen. docet 3. *meth. cap. vltimo.*

In his autem contrariis Indicationibus exercendis duo debet Medicus expendere; Indicationum numerum, earumque dignitatem, & magnitudinem, vt Gal. loco citato docet, quam rem exemplis demonſtrare oportet: Fingamus Socratem naturâ calidum & ſiccum, in ætate calidâ & ſiccâ, ambiente calido & ſicco, in regione calidâ & ſiccâ aſſuetum alimentis calidis & ſiccis, febre affici, in eo ſanè multæ & diſcordes ſunt Indicationes: nam Indicatio quæ ſumitur à febre docet frigida remedia eſſe adhibenda, reliquæ verò Indicationes indicant calidis & ſiccis eſſe vtendum. In his ſanè Indicationibus maior numerus eſt Indicationum, quæ habent calida & ſicca remedia eſſe adhibenda, ſola enim Indicatio, quæ à febre ſumitur, docet remediis frigidis eſſe vtendum.

Cæterùm licèt vna ſit Indicatio, quæ
ſumitur

ſumitur à febre,nihilominus tamen magnitudine & dignitate reliquas omnes Indicationes ſuperat, præſertim ſi à naturá plurimùm receſſerit febris illa:nam tunc duplex erit magnitudo Indicationum à febre petita. Prima eſt quæ à febre deſumitur. Secunda eſt, quæ à natura plurimùm receſſit, ſi autem febris ſit parua, ita vt ſit exiguus lapſus, tunc licet aliquas Indicationes cum ea conferre, etſi videatur magis refrigerare quàm calefacere, nec humectare magis quàm exſiccare, ſed media victus ratio eſt præſcribenda, aliiſque remediis eſt vtendum: ſi autem aliqua Indicatio ſupereſt, tunc à medio victu & à mediis aliis remediis recedere oportet, cùm tamen illa ſuperet ſua contrarietate, & proinde in his Indicationibus exercendis Medicum eſſe exercitatum oportet, & naturâ prudentem, quam rem fuſiſſimè Gal.explicat 8.*meth.cap.vlt*.

Rurſus alio exemplo poſſumus hanc rem demonſtrare, ſit aliquis qui habeat affectum euacuationem poſtulantem, & vires habeat languidas, in eo ſunt con-

trariæ

trariæ Indicationes, tamen dignior eſt Indicatio quæ ſumitur à viribus, quàm Indicatio quæ ſumitur ab affectu: nam, vt ſuperiùs diximus, eſt maxima dignitas virium; nam vires ſeruare nihil aliud eſt quàm vitam cuſtodire. Verùm cùm Indicationes exercere maximì momenti ſit, proinde vlteriùs rem hanc ex Galen. 7. *meth. cap.* 12. explicare oportet, docet enim in contrariis Indicationibus aliqua eſſe à Medico conſideranda. Primum, quis affectus ex aliis magis vrgeat: nam vrgentiori affectui magis eſt ſuccurrendum alio non neglecto. Secundum docet eſſe conſiderandum, quis affectus ex illis habeat rationem cauſſæ alterius affectus, & affectui habenti rationem cauſſæ eſt priùs ſuccurrendum. Tertium, eſt conſiderandus ordo, ſc. quid ante quid, quid cum quo, & quid poſt quod, ſit curandum. Primum namque quod conſiderandum eſſe diximus, eſt quis affectus magis vrgeat, vrgentia verò affectus ex illius magnitudine expendi debet: eſt enim affectus magnus, ex quo pendet vitæ periculum: qui quidem eſt

triplex

triplex teste Gal.4. *meth. cap*. 6. Primo modo dicitur magnus morbus in sua essentia, vt magnum vlcus in crure vel alia parte principe, vt morbus existens in corde, cerebro, hepate & ventriculo, qui ad hepatis portionem se habet, vt docet Gal. 7. *meth. cap: vlt*. Secundo dicitur morbus magnus, vt apertura quæ est in parte principe, & morbus existens in corde. Cæterùm est aduertendum, omnes morbos in his partibus principibus existentes esse magnos, nam si ex illis non immineat vitæ periculum, magnus non erit, vnde febris diaria morbus magnus cordis non est dicendus, quoniam ex illa non imminet vitæ periculum. Tertio appellatur morbus magnus, eò quòd sit cacoëthes vel mali humoris, vt vlcera iuxta articulos existentia, quæ quamuis praua non sint, magnus morbus esse censetur propter cacoëthem & malum humorem: febris etiam pestilens, quamuis non habeat magnum aut multum ardorem, magnus morbus erit, carbunculus etiam quamuis sit exiguus tumor, magnus morbus est dicendus

propter

propter cacoëxiam & malignitatem quam habet.

Vrgentia ergo in morbis ex hac triplici magnitudine affectus est expendenda, vrgentiori alio neglecto, vt si fingamus Ioannem habere ardentissimam febrem, ex cuius ardore & acrimonia caloris timemus ne incidat in febrem hecticam marasmodem, huic ardentissimæ febri neglecta indicatione quæ sumitur ab aliis affectibus in ea existētibus, priori est succurrēdum. Quam rem docet Gal. 8. *meth. cap.* 10. illi enim succurrendum est propter vrgentiam, quæ ex magnitudine & essentia febris desumitur.

Præterea rem hanc alio exemplo confirmare oportet. Sit fœmina aliqua cui sint suppressa mēstrua, & anginā patiatur, ex illa menstruorū suppressione natam, in illa enim cōtrariæ sunt indicationes à contrariis affectibus ortæ, alia sumitur à mensibus suppressis, quæ indicat menses esse sistendos, & alia quæ docet anginam esse curandam, ex his sanè indicationibus contrariis prius

est ſuccurrendum anginę, quîa ex ea magis imminet vitæ periculum, quàm ſuppreſſioni menſium, quamuis angina naſcatur ex illa menſium ſuppreſſione; & ita cenſeo propter anginam mittendum eſſe ſanguinem ex brachio, & non ex pede, licèt menſtrua ſint ſuppreſſa, quia prius vrgentiori eſt ſuccurrendum quàm cauſſæ affectus; ſi autem ille non eſſet affectus vrgens, affectui rationem cauſſæ habenti prius ſuccurrendum erit, vt infra dicemus.

Multis aliis exemplis rem hanc demonſtrare poſſemus, verùm breuitatis cauſſa his contenti erimus; ſi autem in contrariis indicationibus non ſit affectus qui vrgeat, conſiderandus eſt quis habeat rationem cauſſæ alterius, & affectui habenti rationem cauſſæ ſuccurrendum eſt prius, vt ſi fingamus hominem aliquem febrem putridam pati, quæ nimis ardens non ſit, in ea ſanè prius conſiderandæ ſunt multæ indicationes contrariæ, ſcilicet indicatio quæ ſumitur à febre patridâ, prohibitâ tranſpiratione, obſtructione, & cauſſis obſtru-
ctionis,

ctionis, ex his namque affectibus nullus magis vrget quàm alius: nam ex aliquo illorum non imminet magis vitæ periculũ quàm ex alio; proinde, à caussis obstructionis curatio erit inchoanda, deinde deuenire oportet ad obstructionẽ quæ caussa est prohibitæ transpirationis, & ad prohibitam transpirationem quæ caussa est putredinis, rursus ad putredinem quæ caussa est febris putridæ, tandem ad febrem curandam accedendum est, quam rem docet Gal. 11. *meth. cap.* 10. vide ergo quâ ratione affectui habenti rationem caussæ, si vrgentia non sit, succurrendum sit.

Alio etiam exemplo hanc doctrinam summopere necessariam confirmare possumus. Sit aliqua fœmina in qua sint suppressa menstrua, ex quâ suppressione nata sit inflammatio aliqua non magna in facie, vel in mammis, vel in aliâ quauis parte, ab illa inflammatione non magna non sumitur indicatio, cùm ex illis duobus affectibus nullus magis vrgeat quàm alius, proinde, affectui habenti rationem caussæ est prius succurrendum;

& ideo ſuppreſſioni menſium quę cauſſa fuit inflammationis, prius eſt ſuccurrendum.

Si autem non ſit affectus vrgens ex quo magis immineat vitæ periculum, nec affectus habens rationem cauſſæ alterius reperiatur, ordinem conſiderare oportet, quid ſcilicet ante quod, id eſt, quem affectum ante alium curare liceat, quid poſt quod, id eſt, quem affectum poſt alium, & quid cum quo, id eſt, quem affectúm ſimul cum alio; quod exemplo vlceris iam ſordidi cum phlegmone coniuncti demonſtrari poterit, nam tunc ſunt contrarij affectus, ex quibus vnus magis quàm alius non vrget, nec vnus habet rationem cauſſæ alterius, proinde in illis affectibus curandis ordinem prædictum debemus conſiderare, ideóque prius erit curandus phlegmon, nam ſi ille prius nõ curetur, alij affectus curari non poterunt, quia ex illo perpetuò aliquid reſudabit & ſordidum remanebit vlcus. Rurſus curato phlegmone ſordes ſunt extergendæ, quæ ſi non abſtergantur caro non

poterit

poterit regenerari,& ita ſimul vlcus curatur & carne impletur. Tandem poſt hæc, circatrix induranda erit. Hæc ergo tria explicata medicus conſideret in intelligendis & exercendis indicationibus, de quibus debet eſſe ſolicitus; nam etſi ſint contrariæ indicationes, poterit facilè artem medicam exercere.

Ex his indicationis diuiſionibus intelligemus nomina, quibus Gal. in methodo medendi paſſim vtitur, ſcilicet indicatio, coindicatio, ſeu contraria indicatio; propria, communis indicatio, ſimplex indicatio & compoſita. Tandem indicatio (vtitur Gal. hoc nomine) prohibens, quod nomen multa alia comprehendit quæ diuerſa ſunt ab indicatione, nam pater, mater, amici, & aſſiſtentes interdum prohibent adminiſtrationem alicuius remedij, tamen ab his non ſumitur indicatio per has enim differentias indicationis explicatas methodus medendi rationalis gubernatur, ſiquidem medendi methodus, per has indicationes factas, habet principium & finem: principium autem methodi me-

dendi eſt cognitio morbi; nam indicatio à morbo deſumpta optimè methodus medendi appellatur à Gal. 3.*meth.cap*.1. & hæc indicatio quæ ſumitur à morbo non poteſt exerceri, niſi cognoſcamus morbum, vnde neceſſarium erit medico rationali cognoſcere prius morbum antequam inueniat remedia. proinde Gal. multis in locis docet morbi cognitionem eſſe remediorum inuentionem; finis autem huius methodi medendi, vt teſtatur Gal. 7.*meth. cap*.7. eſt remediorum inuentio facta per indicationes.

Cum igitur inuentio remediorum huius methodi medendi ſit finis, operæ pretium erit explicare hac in parte quid ſit remedium. Eſt ergo remedium quicquid corpori admotum iuuat, vt Gal. docet 1. *meth.cap*.1. quare remedium ad aliquid eſt, & relationem dicit ad noſtrum corpus, ſi ergo corpori admotum iuuat, remedium eſt, aliter enim non eſt remediũ, debet ergo aliqua res vt ſit remediũ duo habere, vt corpori applicetur & iuuet, quare vna & eadem res poteſt eſſe remedium, & nocens, ſi enim

iuuat,

iuuat, remedium eſt: ſin minus, nequaquam, & inter cauſſas nocentes recenſeri debet, quod exemplo ſanguinis miſſionis confirmat: nam ſi iuuat, remedium eſt: ſi autem noceat, cauſſa nocens appellatur. Hæc eadem Gal. explicat *lib. conſ. art. med. cap.* 14. vbi remedium appellat quod corpus iuuat dum præter naturam ab bonum habitum reuocat, quapropter cibus, potus, & medicamenta ſi admota corpori iuuant, remedia ſunt. Horum omnium medicamentorum materiã 4. *ſanit. tuend. & lib. de conſ. art. med. cap.* 14. reuocat Gal. ad quatuor capita, ſcilicet ad ſumenda, facienda, educenda & forinſecus aduenientia, lib. vero *ad Tranſ.* ad tria tantùm capita reuocat materiam remediorum, ſcilicet ad victus rationem, medicamenta, & chirurgiam, ſub victu comprehendit Gal. cibum, potum, perfuſiones, cataplaſmata, clyſteres, 11. *meth. cap.* 15. ex cibo vero & potu omnes res non naturales intelligimus, vt ſomnum, vigiliam, motum, venerem, &c. quo fit remedium alia plura comprehendere quæ medica-

mensa non ſunt; nam cibus, potus, ſanguinis miſſio, cucurbitulæ, & inſtrumentum chirurgicum ſub remedio comprehenduntur, medicamenta tamen non ſunt vocanda; vnde ſequitur vt victus à remedio non diſtinguatur, nam reuera ſpecies illius remedij eſt, quare omnis victus eſt remedium, non tamen è contra, & proinde decipiuntur aliqui, dicentes vires ex ſe indicare victum, cùm victus ſub remedio comprehendatur, vt diximus, ſi vires indicant victum, ergo indicabunt remedium; quod abſurdum eſt, per ſe tamen ſui conſeruationem, & cuſtodiam, vt ſuperiùs dictum eſt, indicant.

DE SCOPIS REMEDIORUM.

HÆc omnis remediorum materia habet quatuor ſcopos, ſc. qualitatem, quantitatem, occaſionem, & vtendi modum, de quibus quatuor agit Gal. *lib. ad Glau. cap.* 1. quoduis enim remedium neceſſariò debet habere hos quatuor

tuor ſcopos, nam remedia non quæuis, ſed qualia ſint, aut quanta, quauis occaſione, vel quouis vtendi modo adhiberi debent.

Sed obiicies; Gal. *in ar. med. cap.* 85. duos tantùm ſcopos recenſet, ſcilicet qualitatem & quantitatem: ergo ſibi ipſimet contrariatur. Reſpondeamus Galenum recenſuiſſe quatuor ſcopos, quia tunc agebat de morbis curandis, in quibus profligandis neceſſarij ſunt quatuor ſcopi, in arte verò medica agit de ſanitate tuenda, in qua conſeruanda non eſt neceſſarius modus vtendi, nec occaſio; ſed ſigillatim de ſingulis agamus, initium ſumentes à qualitate.

Per qualitatem remediorum hac in parte non intelligimus primas, ſecundas, vel tertias qualitates ſeu facultates medicamentorum, vt aliqui falsò ſibi perſuaſerunt; ſed per qualitatem remedij, ſpecies, genus, & differentias, vel naturam remedij intelligimus, quæ quidem natura remediorum, vt ſuperiùs dictum eſt, ad quatuor capita reuocatur, vel ad tria, vt *lib. de op. ſec. ad Tranſ.*

docebat Gal. quæ quidem remediorum qualitas ſymmetriâ propriâ ab indicatione & à morbo ſumitur. Deinde ab indicatione à natura totius vel partis, conſuetudine, ætate, & ſexu deliberatur.

Per quantitatem remediorum, vim remediorum intelligimus, non tamen mollem, certa enim remediorum quantìtas nec linguâ proferri poteſt, nec calamo perſcribi, vt Gal. 1. *ad Glau.* docebat, certa reuera artificioſa coniectura metienda eſt; quantitas verò medicamentorum, vel dicitur alterantium, vel euacuantium, vel quantitas victus; qui etiam ſub remedio comprehenditur, vt ſuperius diximus; quantitas medicamentorum alterantium, ex affectu, ex naturâ totius & partis, ex ambiente, ex certâ partis ſubſtantiâ, & ex ſitu partis deſumitur; quantitas vero euacuantium medicamentorum ex affectu, viribus tamquam conſentientibus, vel prohibentibus, vel ex naturâ totius vel partis, ex ætate, conſuetudine, ex ambiente, & ex cõtumaciâ humoris qui euacuari debet, deſumitur: pituita enim maiori quanti-

tate

tate euacuantium medicamentorum indiget quàm bilis. Tandem victus quantitas desumitur ex viribus potissimùm, ex naturâ, ætate, consuetudine, ex ambiente & morbo prohibente.

Occasio nihil aliud est quàm opportunum tempus ad agendum; quæ occasio duplex est, vna vniuersalis, altera particularis, vt Gal. *lib. ad Transf.* docet. Vniuersalis occasio est opportunum tempus ad agendum commune omnibus, quæ ex postulantibus auxiliâ & absentiâ impedientium desumitur. Particularis vero occasio est tempus opportunum ad exercitationem alicuius remedij particularis, quæ desumitur ex particularibus postulantibus auxilium, & particularibus impedientibus, quæ quidem particularia postulantia vel impedientia multa esse solent, quæ particularem occasionem seu particulare tempus ad aliquid agendum variant, desumitur occasio præscribendi medicamenta siue alterantia, siue sint euacuantia, siue victus, siue potus, vel somnus, vel vigilia, ex particulari morbo,

tempore, quæ omnia ex particulari exercitatione remediorum manifesta sunt, vt Gal. docet toto 5. *lib. Aph.*

Per vtendi modum, intelligere debemus rationem administrãdi remedium, an semel à nobis, an sæpius illa sint administranda, quâ formâ, quâ substantiâ, cui parti sint adhibenda, & qui sit euacuationis locus conferens, & quæ vena sit secanda, & quoties, quæ omnia ex prædictis indicationibus elucescunt.

Cæterùm antequam rationalis medicus remedia per indicationes explicatas inueniat, & ad morbos curandos accedat, priùs debet inuestigare an morbos possit curare nec ne: nam si non possunt curari, non sunt præscribenda remedia quæ aliis fuere præsidia, ne à vulgo infamentur, vt 11. *meth. cap.* 9. testatur Gal. Cognoscet verò an morbus possit curari duobus modis, experientia scilicet & ratione, sed experientia longo indiget tempore, proinde satis erit rationem adhibere. Quare deprehendemus an morbus sit lethalis vel non ex quibusdam signis, & præcipuè quatuor modis

modis, ſc. ex ſubſtantiâ partis, actione, vſu, & ſitu partis, vt Gal. docet 3. *meth. cap.* 1. Ex ſubſtantiâ partis, vt ſi ſolùm veſica vel membranoſa pars ſepti tranſuerſi vlcerata ſit, intelligimus illud vlcus non poſſe curari: ex actione, vt ſi cor vulnere affectum ſit, non poſſe curari illud vlcus intelligimus. Ex vſu partis etiam id intelligimus, vt ſi vlcus coniunctum ſit cum phlegmone, intelligemus vlcus non poſſe curari. Ex poſitu tandem illud intelligemus, vt ſi renes vulnerati ſunt deprehendemus non poſſe curari, quoniam vis medicamentorum non poterit ad illos peruenire. Libro autem *de conſer. art. med.* cap. 16. Gal. has quatuor notas vel modos ad duo capita reuocat, ad facultatem, videlicet, formatricem imbecillam, & defectum materiæ.

Poſtquam medicus rationalis ex prædictis notis cognouerit, an affectus curari poſſit, accedat iam ad remediorum inuentionem ad morbos curandos. Cæterum nota medicum rationalem non curare omnes morbos per indicationes,

ſed

ſed aliquos curat experientiâ, alios analogiſmo, experientiâ enim curantur, qui totâ ſubſtantiâ noſtræ naturæ aduerſantur, qui quidem morbi ratione inueniri non poſſunt, de quorum differentiis non agebat Gal. *lib. de differentiis morborum*, nam ibi tantùm agit de his qui ratione inueſtigari poſſunt, quare malè Argenterius aduerſus Gal. agit de differentiis morborum qui ratione inueſtigari poſſunt; horum vero morborum curationem qui experientiâ curantur pollicetur Gal. ſe ſcripturum *lib.* 11. *de ſimpl. med. facul.* Et quãuis medicus rationalis curet morbos aliquos rationali methodo, per indicationes factas, aliquos tamen ſolâ experientiâ, vt diximus, curare debemus, & non eſt miſcenda ratio cum experientiâ, neque è contra: ſed ſeorſum tradenda, quam rem demonſtrat Gal. *1.meth.c.4.2.meth.c.6.& 7.& 3.meth.c.1.*

Analogiſmo etiam medicus rationalis curat morbos aliquos: eſt enim analogiſmus à ſimili ad ſimile, vt Gal. *lib. ad Tranſ.cap.*11. *& lib.de ſubfig.Emp.* vtitur vero medicus analogiſmo ſeu tran-

ſitu

ſitu à ſimili ad ſimile in morbis curandis, vt docet Gal. *lib. ad Tranſ. cap.* 10. quando cauſſa deliteſcit & nullam habet obſeruationem, ſed affectus quàm ſimilis eſt ſenſibus, huiuſmodi vero affectus non poſſumus curare per indicationes, quoniam cauſſa ignoratur, quod exemplo efficaci docet Gal. loco citato, ſi aliquis à ſerpente Hæmorrohis vocato demorſus fuerit, deinde ſanguis largus effluat, & nos cauſſam cur id patiatur neſcientes nec obſeruatione aliquâ inſtructi, auxilium ſanguinis profluuium patientis ſcribemus, analogiſmo, quo medicus morbis curandis (vt dixi) aliquando vtitur. De curatione vero morborum, methodo, & via rationali agit Gal. *lib. meth. & de ar. cur. ad Glau.* Vtimur etiam aliquando epilogiſmo in morbis curandis. Eſt autem epilogiſmus via qua ab affectibus ad cauſſas progredimur contrario modo ac in analogiſmo, in quo à cauſſis ad affectus progredimur, vt docet Gal. 1. *progn. com.* 2. Atque hæc de breui indicationum diſputatione ſufficiant.

DE MORBORVM *eſſentiis, cauſsis & ſignis.*

EXplicatis breui oratione indicationibus, quæ tantùm ad perfectam omnium affectuum curationem pertinent; breuiter etiam hos fructus in manu habebit ſua, qui eſſentias, cauſſas, & ſigna omnium humani corporis affectuum inquirere voluerit. Quare à vertice capitis vſque ad plantam pedis illos deſcribere aggredior.

Decidentia pilorum.

Eſt affectio capitis, qua vniuerſi eius capilli defluunt.

Cauſſa.

Vna eſt raritas cutis, & altera defectus alimenti.

Signa.

Raritatis cutis ſigna cognoſcemus. Primo, quia pili qui exciderunt, eandem quam antea habebant craſſitiem ſeruant. Secundo ex cauſſa aliqua quæ præceſſit

rarefaciunte cutim, ſcilicet medicamento calido, aut lotione aliquâ calefaciente.

Signa defectus alimenti colligemus primò ex tenuitate pilorum, ſecundò ex morbo præcedente, vt febre ardente, tabe.

Morbus Gallicus.

Eſt morbus totius ſubſtantiæ inficiens iecur, & humores in eo contentos.

Cauſa.

Fit ex venereo congreſſu ob coniunctam conuerſationem & calorem, aliquando ob contagionem.

Signa.

Sunt dolores, ſumma grauitas corporis, colli, humerorum, omnium articulorum, perpetuus cruciatus, vel puſtulæ in pudendis rubræ, &c.

Achores vel tinea.

Eſt affectus capitis tenuiſſimis foraminibus cutem perforans, quibus glutinoſus humor depellitur.

Cauſſa.

Pituita ſalſa & nitroſa eſt, vel mixtus quidam

quidam humor, qui partim tenuem ſa-niem ac mordacem, partim verò craſ-ſum ſuccum in ſe habet.

Signa.

Si humor qui expellitur eſt tenuis, bilioſam dominari ſaniem coniicimus, ſin craſſus & glutinoſus, pituitam.

Dolor.

Eſt actio deprauata ſenſus tactus.

Cauſſa.

Solutio continui eſt cauſſa proxima, cauſſa verò remota humor.

Signa.

Manifeſta ſunt ſigna doloris.

Phrenitis.

Eſt delirium continuum cum febre acuta.

Cauſſa.

Eſt fluxio ſanguinis bilioſi ad cerebrum.

Signa.

Vigilia, inquies, & poſt ſomnum vociferatio, &c.

Le

Lethargus.

Eſt ſymptoma in actione principe læſa.

Cauſſa.

Fit ex pituita putri irrigante cerebrum.

Signa.

Somnus, febris lenta, pulſus rarus, magnus & vndoſus eſt, reſpiratio rara & imbecilla, obliuio ſumma.

Vertigo.

Eſt actio læſa deprauata imaginationis, quæ rem quietam circumuolui iudicat.

Cauſſa.

Vna eſt externa, & altera interna, externa vt motus in gyrum & vini potio, interna vel in capite, vel in alia parte, omnes fiunt à cauſſa frigida.

Signa.

Manifeſta ſunt vertiginis ſigna.

Epylepſia.

Eſt conuulſio omnium corporis partium non perpetua, cum mentis ac ſenſuum læſione.

Cauſ.

Caussa.

Fit ab humore crasso obstruente cerebri ventriculos, non omnes, sed secundum aut tertium.

Signa.

Sunt oris spuma, inordinatio linguæ, in accessione ægri statim concidunt & conuelluntur, & nonnunquam stertunt & circumaguntur.

Melancholia.

Est delirium sine febre cum metu & tristitia.

Caussa.

Fit ab intemperie frigida cerebri ex melancholico humore orta.

Signa.

Sunt metus & tristitia, si multum perseuerent absque caussa manifesta.

Incubus.

Est imaginatio deprauata ex speciebus rei alicuius suffocantis & opprimentis in cerebro motis.

Caussa.

Fit ab intemperie frigida & sicca cerebri

rebri

rebri quando fit per proprium affectum, si fit per consensum, ab obstructione partium infernarum, vel tumore lienis.

Signa.

Sunt quando ægri existimant se esse oppressos, ita vt si velint loqui quasi detineantur.

Apoplexia.

Est priuatio sensus & motus in toto corpore, ob impeditum transitum spirituum animalium facta.

Caussa.

Est quicquid replet cerebri ventres, ita vt non possit animalis spiritus permeare semper: hæc obstructio fit ab humore crasso.

Signa.

Sunt abolitio sensus, nam ægri quasi mortui viuunt oculis clausis dormientes & stertentes.

Paralysis.

Est priuatio sensus & motus alicuius partis ob impeditum transitum spirituum animalium facta.

Caus

Caussa.

Fit ab humore crasso & lento aliquos neruos obstruente, vel ab obstructione à tumore facta.

Signa.

Sunt admodum manifesta.

Conuulsio.

Est motus deprauatus partium neruosarum, quo versus suam originem retrahuntur.

Caussa.

Fit à repletione vel inanitione.

Signa.

Repletionis signa erunt quando sanum corripit subitò eueniens aut saltem non multò post morbi initia.

Inanitionis verò signa erunt quando post ardentes febres euenit & per plurimas euacuationes siue per sudores, deiectiones infernas, vomitum, sanguinis profusiones factæ fuerint.

Tremor.

Est quidam motus contrarius, ex contrariorum in se motuum successione proueniens.

Caus

Cauſſa.

Fit ex imbecillitate neruorum.

Signa.

Sunt admodum manifeſta.

Ophthalmia.

Eſt inflammatio membranæ adnatæ.

Cauſſa.

Vel eſt interna vel externa; interna, eſt fluxio ſanguinis, quæ fit à plenitudine corporis aut venarum capitis, aut à fluxione humoris acris. Externa, vt ſol, fumus, & alia quæ dolorem aut colorem in oculo exercitando fluxionem mouent.

Signa.

Sunt adnatæ rubor, ex oculis lacrymæ manantes, & in maioribus oculi angulis qui ad naſum ſunt ſordes quædam aceruatæ.

Suffuſio.

Eſt additus humor in oculo ad eius actionem non neceſſarius, imo eam impediens.

Cauſſa.

Eſt affluxus humoris craſſi.

Signa.

Sunt manifeſta.

Angina.

Eſt inflammatio in muſculis interioribus faucium.

Cauſſa.

Fit propter nimiam ſanguinis copiam & efferueſcentiam.

Signa.

Sunt difficilis ſpiratio, dolor, & febris, ruborque ſemper tum vultus, tum colli, atque etiam tumor.

Catarrhus.

Nihil aliud eſt quàm excrementum deſcendens à capite ad ſubiecta membra.

Cauſſa.

Vna eſt intemperies calida vel frigida cerebri, hæc refrigerando cerebrum, illa attrahendo aut fundendo humorem: altera verò eſt repletio venarum & ventriculorum cerebri, quæ ſolet fieri à toto corpore.

Signa.

Cùm fit à cauſſa calida ſignum erit

ægros

ægros circa partes affectas nonnihil caloris ſentire, habéntque faciem rubram, contra quando fit à frigiditate, nam circa caput & frontem fit diſtentio, & meatuum obturatio, ita vt vix per nares reſonare videantur.

Præcipuum ſignũ eſt tuſſis, & habet cauſſas quinque. Prima eſt humor collectus in aſpera arteria, vt in pleuritide & peripneumonia. Secunda humor diſtillans à capite. Tertia compreſſio ſèpti tranſuerſi. Quarta magna aſperitas faucium. Quinta intemperies frigida inæqualis partium reſpirationi ſeruientium.

Aſthma.

Eſt denſa reſpiratio ſine febre.

Cauſſa.

Eſt humor frigidus, & tuberculum, obſtruendo arterias aſperas quæ ſunt in pulmone,

Signa.

Sunt grauitas ſenſus, & quædam pu-

rulenta per ſputum reiecta.

Peripneumonia.

Eſt inflammatio pulmonis.

Cauſſa.

Fit à quocunque humore, ſed præcipuè ab humore pituitoſo & craſſo.

Signa.

Sunt, dolor grauis, febris acuta, difficilis reſpiratio, rubedo malarum, & pulſus mollis.

Pleuritis.

Eſt inflammatio membranæ ſuccingentis coſtas.

Cauſſa.

Fit vel ab humore bilioſo, quando ſcilicet videmus ſputum pallidum & flauum, vel pituitoſo, quando ſpumoſum,

ſum, vel melancholico, quando nigrum, vel ſanguineo, quando rubrum.

Signa.

Sunt quinque, febris acuta & continua, dolor punctorius, pulſus ſerratilis & durus, difficilis & frequens reſpiratio, & tuſſis.

Phthiſis.

Eſt exulceratio pulmonis.

Cauſſa.

Fit ex empyemate, id eſt, ſuppuratione: fit etiam ex defluxu humoris erodentis & acris.

Signa.

Sunt ſumma extenuatio totius corporis, nares acutæ, tempora collapſa, oculi concaui, ſcapulæ alarum more prominentes, tuſſis, & quod expuitur

fœtidum eſt & febris hectica.

Palpitatio cordis.

Eſt dilatatio & compreſſio eius præter naturam.

Cauſſa.

Eſt ſpiritus craſſus in eius ſinu contentus & exitum quærens.

Signa.

Sunt ſummus dolor in ipſo corde,& velocitas pulſus in cauſſa calida,in frigida verò econtrà.

Syncope.

Nihil aliud eſt quàm virium lapſus.

Cauſſa.

Sunt omnia quæ diſſipant ſubſtantiam partium aut ſpirituum, aut earum euertunt temperamentum, vt venena, magna euacuatio medicamenti purgantis.

Signa.

Sunt pulſus languidus & mador vniuerſalis.

Imbecillitas ventriculi.

Eſt quædam læſio concoctionis eiuſdem.

Cauſſa.

Intemperies, ſcilicet cum aliqua primarum qualitatum laborat vel ſimplex, vel compoſita, nuda vel cum affluxu humoris, vel à nimio cibo vel potu.

Signa.

Si culpa ciborum fuerit, ſignum erit grauitas in ventriculo, ſi à liberaliori potu, indicium erit fluctuatio.

Singultus.

Eſt motus ventriculi, quo ad expulſionem rerum moleſtarũ, aut quan-

titate aut qualitate mouetur.

Caussa.

Fit vel à repletione, vel ab inanitione, vel ab humoribus vellicantibus, & rebus acri facultate prædit is.

Signa.

Manifestum est singultus signum.

Appetentia canina.

Est immodicus alimenti appetitus.

Caussa.

Est frigiditas orificij ventriculi, quæ vel est nuda, vel cum humore acido, vel est immodica corporis dissipatio.

Signa.

Etiam sunt manifesta.

Cibi fastidium.

Est nullus alimenti appetitus.

Caussa.

Caussa.

Fit quando suctionis sensus perit, vel quia suctio non fit, vel quia corpus non inanitur.

Signa.

Sunt admodum manifesta.

Colera morbus.

Est ventris perturbatio quæ rem molestantem supernè per os, & infernè per aluum expellit.

Caussa.

Fit à fluxione humoris biliosi & acris à toto corpore ad ventrem.

Signa.

Est euidens signum excretio per superiora & inferiora.

Diarrhœa.

Est immodica excretio alicuius humoris per aluum.

Caussa.

Fit præcipuè ab humore bilioſo, vel ab humore pituitoſo, vel melancholico: fit etiam aliquando à prauo alimento in ventriculi cauitate iniecto.

Signa.

Sunt colores in fæcibus iniecti.

Lienteria.

Eſt affectus præter naturam, in quo celeriter ea, quæ comeduntur, talia deiiciuntur qualia fuerunt deuorata.

Caussa.

Fit ab exulcerationibus & cicatricibus inteſtinorum, vel à facultatis imbecillitate.

Signa.

Sunt ægros cibum non ſentire & malum corporis acquirere, & ructus acidus.

Dyſenteria.

Eſt ſanguinis euacuatio per ſedem cum torminibus, ex vlcere inteſtinorum procedens.

Cauſſa.

Fit ab humore bilioſo vel atrabiliari, vel à pituita ſalſa, aut à medicamento acri.

Signa.

Si ſanguis multum permixtus eſt cum fæcibus, ſignum eſt vlcus eſſe in inteſtinis gracilibus: ſi non eſt permixtus, in craſſoribus, id eſt, iuxta ſedem.

Teneſmus.

Eſt vehemens & inanis conatus ad egerendum.

Cauſſa.

Cauſſæ ſunt ea omnia quæ facultatem expultricem inteſtini recti excitant

ad vehementem & continuum motum, qualia ſunt quæ irritant & quæ grauant; irritant pituita ibi impacta & vlceris dolor; grauant fæces immodicæ.

Signa.

Senſus grauis, & diſtentio circa imum ventrem, & priuata deiectio.

Dolor colicus.

Tunc fit quando colon inteſtinum ex craſſis ſecundum afficitur.

Cauſſa.

Vna eſt externa, altera verò interna. Externa, intemperies frigida, vel alimentum, vel aër, aut veneni potio. Interna, intemperies etiam frigida orta ex pituita vitrea, vel calida ex acri humore flatus diſtendens, aut inflammatio.

Signa.

Si dolor fit à pituita, cùm hæc fit glu

glutinoſa, infixus erit ita vt perforari videatur inteſtinum, neque in eo eſt ſitis. Si fit à bile, erit dolor acutus, ſitis, oris amaritudo, & præceſſit bilis retentio, ſi ab inflammatione febris oſtendet, ſicut loci mutatio, diſtentio eum, qui ortum habet à flatu.

Ileos.

Eſt affectus Ilei inteſtini, à quo eorum quæ per aluum excernuntur omnino ſupprimitur euacuatio.

Cauſſa.

Eſt magna inflammatio, vel ſtercus induratum, vel mutatio ſitus inteſtini, quæ hernia inteſtinalis dicitur, vel omnia quæ excrementorum deſcenſum impedire poſſunt.

Signa.

Signum proprium eſt nihil per inferna excerni, quod ſi exitialis eſt, ſter-

cus per os educitur, ex dolore etiam & tumore in regione tenuium intestinorum ipsum deprehendere possumus.

Inflammatio hepatis.

Est tumor præter naturam, siue fiat à sanguine, siue à bile, siue à melancholia, nam à pituita non potest fieri.

Caussa.

Sunt humores prædicti.

Signa.

Potest fieri tumor iste vel in parte gibba vel in caua hepatis; si in gibba signum erit tussicula sicca ob septi transuersi compressionem orta, si etiam comprimimus regionem iecoris, dolorem excitatum sentiemus. Si in caua, dolor ad intestina verget, ventriculus vomitu bilioso, & multis ichoribus referto tentabitur, deiectiones erunt cruentæ, & singultus aliquando appa-

rebit,

rebit, quod malum eſt, quia inflammationis magnitudinem ſequitur. Signa communia tam in parte gibbâ quàm in cauâ ſunt, grauitas iuguli, pulſus durus, febris acuta, linguæ nigredo & ſitis.

Obſtructio iecoris.

Hepatis obſtructio eſt morbus in via.

Cauſſa.

Ab vnâ ſolum cauſâ fit, nimirum ab humore craſſo fluente ad venas ipſius hepatis.

Signa.

Sunt difficilis ſpiratio, pallor totius corporis, grauitas in hypocondrio dextro & tuſſis.

Icteritia.

Eſt effuſio billioſi humoris per vniuerſum corpus, vbi per bilem tam flauam quàm nigram intelligas velim.

Cauſſa.

Caussa.

Est natura quando expellit humorem peccãtem ad vniuersam cutim ratione crisis, vel sanguis mutatus in bilem porraceam, vel intemperies calida pectoris multam bilem generans, vel ipsa intemperies totius corporis bilem ex tenui parte generans; vel obstructio iecoris in meatu, qui ex iecore ad vesicam bilem defert, aut illius qui ex vesicaeam ad duodenum intestinum expurgat; vel inflammatio iecoris, vel scirrhus iecoris, vel imbecillitas vesicæ bilis, orta ex aliqua intemperie magna propter quam nõ rectè attrahit bilem: & denique vel immodica bilis quãtitas in vesica coaceruata impediens, quominus (à magna distensione vesica impedita) possit contrahi, quod aliquando in vesica lotij solet accidere.

Signa.

Sunt corporis pigritia, pruritus vniuersa-

uersi corporis, pallor in facie & oculis, & vrina pannos linteos tingens.

Hydrops.

Est tumor præter naturam ventris, aut totius corporis ex actione iecoris deprauata procedens.

Caussa.

Est intemperies frigida iecoris.

Signa.

Sunt potus ingens desiderium, & grauitas corporis, & color vitiatus ex virore albicantibus ægris.

Obstructio lienis.

Fit quemadmodum obstructio hepatis, & est morbus in via.

Signa.

Sunt tristitia, difficultas spiritus, & somnus turbulentus.

Suppreßio vrinæ.

Quoties lotium in totum ſupprimitur, ita vt eo ægrotantes nihil reddant, dicitur iſchuria, quæ vel propriè vel impropriè ſumitur: impropriè pro vrinæ retentione in qualibet parte ſit affectus; propriè in qua vrina in veſicâ contenta non poteſt excerni.

Cauſſa.

Eſt obſtructio in renibus à lapide, arenulis, pure, aut humore craſſo facta impediens vrinæ tranſitum; vel imbecillitas veſicæ quæ ab intemperie frigida ortum habet, vel anguſtia meatus per quem vrina excernitur. Huius anguſtiæ duæ ſunt cauſſæ, præcluſio ſcilicet & obſtructio; Præcluſio fit vel à tumore præter naturam, vel à ſiccitate: obſtructio fit vel à grumo ſanguinis, vel à pure, vel à lapide, ad quam cauſſam reuocari poſſunt arenulæ & craſſa excrementa quæ communem habent materiam,

teriam, vel à tuberculo, vel à callo.

Signa.

Sunt manifeſta.

Vrinæ difficultas.

Dicitur dyſuria; fit ab iiſdem cauſſis à quibus iſchuria, ſed remiſſioribus.

Renum calculi & veſicæ.

Fiunt ab humore craſſo, ſiue ſit pituita vel melancholia.

Cauſſa efficiens eſt calor immodicus, non frigiditas, generatur enim calculus à calore euaporante humidam partem craſſi humoris & reliquam concraſſante, ita vt ſi ille concretus humor in renibus vel veſica moram facit, ab altero augeatur quoad lapidis magnitudinem ex arenula acquirat.

Dolor ſummus adeſt in hoc affectu, quia renes non ſentiunt niſi per membranam, & dicitur nephriticus dolor.

Signa.

Sunt vomitus primò pituitæ, & deinde bilis æruginosæ; vrina supprimitur vel guttatim redditur, dolor renum & infixi aculei instar, nullo foris tumore à parte infestat. Crus stupet: quod è directo laboranti reni respondet.

Stillicidium vrinæ.

Dicitur in quo parum & frequenter reddimus vrinam.

Caussa.

Sunt imbecillitas facultatis retentricis vesicæ, vel vrinæ acrimonia.

Mictus sanguinis.

Caussæ sanguinis mictus vel profluuij narium, vel externæ sunt, vel internæ: externæ sunt casus, ictus, &c. Internæ sunt tres. Prima in facultate con-

sistit,

ſiſtit, cùm ſcilicet retentrix vaſorum fuerit imbecilla, aut expultrix immodicè irritata. Secunda eſt ſanguinis vitium cùm peccat quantitate aut qualitate. Tertia eſt vaſorum noxa, quæ tripliciter contingit, primo cùm vas eſt tenue; ſecundo cùm molle; tertio cùm durum.

Diabetes.

Eſt velox exitus per vrinam eius quod potatum eſt eodem à ſua qualitate non mutato.

Cauſſa.

Eſt intemperies renum calida quæ vim habet attrahendi.

Signum.

Eſt ſitis intolerabilis.

Lubrici.

Tres ſunt ſpecies. Prima, appellantur

tur teretes & rotundi qui in tenuibus generati inteſtinis, aliquando ad ventriculum aſcendunt, vbi humores agitantes varia pariunt ſymptomata. Secunda, ſunt magni, ita vt eandem inteſtinorum figuram habeant, & dicuntur & appellantur teniæ, hoc eſt, faſciæ. Alij appellantur cucurbitini, ob figuram quam habent ſemini cucurbitulæ ſimilem. Tertia, vocantur Aſcarides, qui generantur in inteſtino recto, ad ſimilitudinem lumbricorum generatorum in ſtercore iumentorum, qui vehementiſſimos inducunt pruritus.

Cauſſa.

Omnes generantur ab vna & eadem cauſſa, ſcilicet ab humore pituitoſo putrefacto. Cauſſa efficiens, calor eſt præter naturam excitatus in pituita putreſcente, vt Gal. *lib.* 3. *de locis aff.* ſcribit, cùm dicit eos à magno calore fieri.

Signa.

Sunt morſus ventriculi, tuſſis arida

&

& non magna, pulſus inordinatus, febris erratica, partes extremæ refrigeratæ, ſtridor dentium, & nauſea, ani pruritus, & nonnunquam fames canina.

Hæmorroides.

Sunt ſanguinis euacuatio per venas ani.

Cauſſa.

Fiunt vel ab humore melancholico, vel ab abundantia ſanguinis, aut à conatu.

Signa.

Sunt manifeſta.

Procidentia ani.

Tunc dicitur cùm extremitas inteſtini recti foras delabitur, ita vt non lateat viſum.

Cauſſa.

Sunt omnia quæ laxant muſculos &
liga

ligamentum ani, qualia ſunt humida & quæ paralyſim in muſculis ipſius ani inducere poſſunt, vt frigida & magnus ad egerendum conatus, qualis teneſmum comitari ſolet.

Signa.

Etiam ſunt manifeſta.

Vteri procidentia.

Quando vterus ita euertitur vt exterius emineat, fit procidentia vteri.

Cauſſa.

Ex ægrotantis ſermone intelligetur.

Signa.

Nota ſunt & manifeſta.

Profluuium menſium.

Quando copia ſanguinis menſtrui con

conferta pluribus diebus effluit, immodicum mensium profluuium fit.

Caussa.

Fit vel apertione orificiorum eorum vasorum quæ in cauitatem vteri desinunt, vel à sanguine calido & tenui, vel ab expulsione totius corporis ad venas vteri.

Signa.

Sunt manifesta.

Suppreßio mensium.

Tunc fit quoties cùm fluere deberent secundùm naturam non fluunt.

Caussa.

Fit vel ab angustia venarum vteri à prima conformatione contracta, vel à densitate vteri quæ ortum habet à frigiditate, vel à compressione vasorum vteri, quæ fit aut à tumore præter naturam,

ram circumiacentium partium, aut ab omenti multa pinguedine, vt in obeſis mulieribus, vel ab obſtructione, quæ fit à craſſo, glutinoſo, aut multo humore, vel ab intemperie frigida vteri denſans vterum, aut ſicca eum indurans], vel à robore vaſorum vteri, adeò vt quod influit, non admittant.

Suffocatio vteri.

Cùm vterus vaporis copia ita intenditur, vt modò ſurſum, modò in latus retrahi videatur, fit ſuffocatio vteri.

Cauſſa.

Sunt ſemen retentum genitale, & menſtruæ purgationes ceſſantes.

Signa.

Sunt mentis torpor, pigritia, crurum imbecillitas, faciei pallor, aſpectus mæſtus, & ſimilia.

Mola.

Mola.

Eſt quædam caro inutilis atque informis in vtero mulieris facta.

Cauſſa.

Fit à coitu, ſcilicet quando ſemen viri eſt imperfectum vel morboſum, etiamſi aliquando poſſit fieri culpa mulieris.

Signa.

Sunt quæ in prægnantibus reperiuntur.

Hernia.

Fit cùm peritonæum qua parte vaſis ſeminariis peruium eſt, aut laxatur, aut rumpitur, ita vt aliquid vel in inguina vel in ſcrotum deſcendat.

Variæ ſunt ſpecies, cùm humor eſt in inguine, dicitur bubunocelle, cùm in ſcroto, ocheocelle; ſi eſt inteſtinalis, dicitur enterocelle; ſi aquoſa, hydrocelle; ſi

à flatu,pneumatocelle,ſi ſit caro,ſarcocelle; ſi ab omento appellatur epyplocelle.

Arthritis.

Eſt dolor articulorum à fluxione humoris factus; morbus ad quem ſequitur eſt tumor præter naturam articulorum diſtendens partes in eis contentas.

Cauſſa.

Fit tumor ab imbecillitate articuli, vel à fluxione humoris ad articulos.

Signa.

Cognoſcitur humor faciens arthritim, ex naturâ ægri, ex colore articuli, doloris ſenſu, iuuantibus & nocētibus; poteſt etiam fieri à ſanguine, ſed præcipuè à pituita mixta cum portione bilis,numquam à melancolico humore.

De febribus.

Febris eſt intemperies calida,in corde accen

accenſa & per vniuerſum corpus diffuſa.

Febres vel ſunt eſſentiales, vel accidentales: Eſſentiales ſunt illæ quæ ex eſſentia febris (qui calor eſt) deſumuntur: quæ tres ſunt. Prima deſumitur ex qualitate caloris. Secunda ex motu. Tertia ex eius ſubiecto.

Ex qualitate caloris febres dicuntur magnæ aut paruæ, vel propriè loquentes intenſæ vel remiſſæ.

Ex motu pendent illæ febres, quas appellamus, primò mites, deinde increſcentes, & alias è conuerſo.

Ex ſubiecto vel materiâ, diuiditur febris in diariam, putridam, & hecticam. Diaria dicitur illa in qua calor accenſus eſt in ſpiritibus: Putrida in qua, in humoribus, ita vt ex eorũ putredine ortus ſit. Hectica verò in partibus ſolidis in quibus calor factus eſt, at in humoribus & ſpiritibus in fieri.

Differentiæ febrium quæ accidentales appellantur, ex accidenti proximo vel remoto ſumuntur.

Ex accidenti proximo, cùm ex colore

febrem diuidimus,quia talis in cute efflorescit color, qualis est humor qui redundat, hac ratione Hipp. *6.epid.* febris prærubræ, præpallidæ & liuidæ meminit.

Ex accidenti remoto variæ differentiæ sumi solent, quæ sunt febris longa & breuis, nocturna & diurna, continua & intermittens,& aliæ similes.

De febre Diaria.

Cùm calor præter naturam accensus est in spiritibus, fit febris quæ dicitur diaria.

Quæ vel est exquisita, vel non exquisita.

Exquisita est illa quæ ex calefactis spiritibus ortum habens per spatium vnius diei perdurat,siue fiat à caussa interna vel externa, relinquente vel non relinquente affectum.

Non exquisita est illa,quæ ex vaporibus ab humoribus calidis eleuatis fit, quæ media est inter diariam & putridam;communicat enim cum diaria,quia

non ſit ex putredine humorum, neque ex caliditate facta in partibus ſolidis, cum putrida verò communicat, quia ex calefactis humoribus ortum habet.

Cauſſa.

Semper ſit à cauſſa externa, quæ vel eſt præſens vel non; ſi eſt præſens admittit curationem ipſa cauſſa, ſin autem nequaquam: cauſſa erit præſens, denſitas cutis quando fuit facta à frigore vel à balneo aluminoſo. Non erit præſens quando ſit ab irâ, exercitatione, à calore ſolis & ſimilibus.

Signa.

Quædam ſunt communia, & quædam propria. Communia ſunt vrinæ concoctio primo intuitu, auctio pulſus in magnitudinem & celeritatem inſignem, ita vt frequentia per exteriorem quietem minimè ſeruet proportionem.

Proprium ac inſeparabile ſignum eſt, quod contractio non creſcat in celerita-

tem, vel si crescat id minimum est ac cognitu difficile, & parum à naturali pulsu recedens.

Caloris suauitas etiam est signum inseparabile & proprium febris diariæ.

Vrinæ sunt benè coloratæ cum nonnullis suspensis vel nebulis.

Propria dicuntur illa quando præcessit ira, tristitia, timor, curæ, deustio, refrigeratio, lassitudo, ebrietas, & his similia

De febribus putridis.

In omnibus febribus putridis septem affectus reperiuntur, scilicet febris, putredo, prohibita transpiratio, obstructio, humoris multitudo, humoris crassities, & humoris glutinositas.

Febris varias habet caussas antecedentes, quædam solùm sunt caussæ, vt putredo, & fluxio humoris multi, crassi aut glutinosi; prohibita transpiratio est symptoma & caussa putredinis. Hæ febrium caussæ aliquando omnes sunt præsentes, aliquando non: sunt præsen-

tes cùm febris eſt in principio, nam tunc eſt fluxio humoris, obſtructio, prohibita tranſpiratio & putredo; non autem ſunt præſentes omnes cùm febris eſt in aliis temporibus, nam in augmento febrium iam defuit fluxio, ſicut in ſtatu fluxio & obſtructio non ſunt, in declinatione verò ſola eſt putredo (vt in ſtatu) ſed iam euacuatur.

Putredo vel eſt in toto corpore, vel maximis vaſis, vt in febre ſynocho, vel eſt in vna tantùm parte: Hæc vel eſt cum phlegmone, vel citra phlegmònem: ſi eſt ſine phlegmone, pars illa quæ obſtructionem habet in qua putreſcit humor dicitur focus putredinis, ſi humor putret in toto corpore, febris ex eo orta caret acceſſionibus, ſi verò in vnâ tantùm parte, particulares circuitus efficit, ſimúlque febrem continuam, aut intermittentem continuam, ſi humor putrefactus in foco, ob eius multitudinem, aut facultatis expultricis imbecillitatem, intra vaſa continetur; intermittentem verò ſi propter cauſſas contrarias, per habitum corporis expellatur.

De febre Synocho.

Febris ſynochos, id eſt, continens, dicitur illa quæ ex ſanguine ortum habet, quæ caret acceſſionibus vel circuitibus, & vnâ clauditur acceſſione, quia non habet certum locum affectum, ſed multos.

Hæc vel eſt putrida vel non. Synochos non putris ad diariam refertur, quæ verò putris Synochos dicitur, ortum habet ex putredine ſuccorum vel ſanguinis (quod idem eſt) in omnibus vaſis vel maximis & calidis, qualia ſunt illa quæ inter alas & inguina clauduntur.

Cauſſa.

Huius putredinis cauſſa ſolùm eſt plenitudo.

Signa.

Sunt maxima plenitudo & rubor in cute, vrina craſſa & rubra, ſomnus immodicus, calor magnus, pulſus vehemens,

mens, maximus, celer, crebrer, & inæqualis.

Tres ſunt differentiæ febris ſynochi. Prima dicitur acmaſtica, à Latinis augeſcens, quia à principio ſuæ generationis ſemper habet acceſſionem increſcẽtem; cauſſa eſt, quia in ea plus putreſcit ſanguis quàm diſſipatur de putrefacto. Secunda dicitur à Græcis Omotonos, cuius acceſſio ſemper eundem ſeruat tenorem, id eſt, quæ neque diminuitur ſaltem ſenſibiliter, quod prouenit ex eo quod tantùm diſſipatur humoris putrefacti quantum de nouo putreſcit. Tertia à Græcis dicitur Paracmaſtica, à Latinis decreſcens, in qua acceſſio ſemper decreſcit, quia plùs diſſipatur ex putrefacto ſanguine quàm putreſcat de nouo.

De febre Ardente.

Febris ardens non diſtinguitur à continuâ tertianâ, omnes enim fiunt à bile, cum hoc tamen diſcrimine, quòd in febre ardẽte obſtructio fit à pletora: at tertiana cõtinua ab humore craſſo vel glu-

tinoſo, & ſynochos caret acceſſionibus, non autem continua.

Cauſſa.

Omnia quæ bilem flauam procreant, poſſunt efficere hanc febrem, aër ſcilicet nimis calidus, alimenta acria & admodum calida, vt piper, ſinapi, cæpe, allia, vinum vetus, & ſimilia, animíque & corporis labores.

Signa.

Sunt, lingua arida, aſpera, & nigra, ventriculi eroſio, ſitis intolerabilis, vigiliæ, capitis dolor, & nonnunquam delirium, & mouentur ægri ferè ſemper ab vnâ parte in aliam, deiectiones liquidæ & pallidæ ſunt, quamuis ſæpè aluus dura ſit, pulſus celerrimus, vrina flaua & aliquando alba, quæ delirium futurum ſignificat, fiunt aliquando ſurdi, & nonnunquam muti.

De tertianâ exquiſitâ.

Tertiana intermittens fit ex bile pu-
tref.

treſcente in loco obſtructionis : dicitur *in loco obſtructionis*;nam bilis flaua tenuis cùm ſit obſtruere non poteſt,cùm non ſit craſſa , multa aut lenta; omnis enim obſtructio fit ab humore craſſo , multo vel lento.

Cauſſa.

Fit autem febris ex bile hac ratione, quando ab humore craſſo aut lento obſtructio eſt in aliquâ venâ bilis aduenìens perficit obſtructionem , & cùm ipſa abundet , putrefit non difflata, & hac ratione generat febrem.

Eſt autem hæc intermittens , quia quando incipit putrefieri bilis in foco putredinis,expellitur extra vaſa per ſentientia membra,vbi putrefit omnino & facit acceſſionem,quæ vt plurimum ſudore finitur.

Signa.

Sunt in principio acceſſionis rigor vehemens, & pungens quaſi vulnerans, inæqualitas pulſus , acceſſio duodecim horis terminatur , vrina eſt ſimilis vrinæ

eius qui febre ardente corripitur.

De tertianâ nothâ.

Tertiana notha vel ſpuria eſt febris intermittens, & frequenter fit ex permixtione pituitæ cum bile : nam poteſt fieri, ſed raro à bile vitellinâ, vel à permixtione aliorum humorum craſſorum cum bile.

Cauſſa.

Sunt quæ bilem & pituitam ſimul generare poſſunt.

Signa.

Incipit cum rigore mitiori & leuiori quàm in exquiſitâ tertianâ, licet ſit longior horror, ſentiatúrque frigus actu: acceſſio etiam perdurat duodecim horas & aliquando excedit. Sitis in hac eſt minor & ſudor, in ventre apparent obſtructiones, aliquando in hepate, & aliquando in ſplene.

De febre Quotidianâ.

Febris quotidiana à pituita putreſcente ortum habet.

Cauſſa.

Fit à pituita extra venas, ſingulis diebus accedẽs, quę pituita generatur multoties ab alimentis pituitoſis, vt ſunt piſces, herbæ frigidæ, legumina, & ſæpe ſæpius otium.

Signa.

Sunt pulſus inordinatus & inæqualis, tardus, paruus & debilis, calor non acris, nec ſitis, vrina alba, aquoſa, tenuis vel craſſa aut turbulenta. Spatium acceſſionum eſt decem & octo horarum, & quietis ſex.

De febre Quartanâ.

Quartana febris eſt duplex, vna intermittens & altera continua, omnes

fiunt ex atra bile putreſcente in venis.

Cauſſa.

Sunt alimenta melancholica, vt ſalſa omnia, carnes hircinæ, bubulæ, leporinæ, ceruinę, cochleę, legumina, animi & corporis labores immodici, & aliarum febrium longitudo, præcipuè ſi fuerint ſine ordine & autumno.

Signa.

Sunt pulſus tardus & in principio acceſſionis rarus, & durus, in augmento & vigore veloces & frequentes, ægri cutis dura eſt & denſa. Vrinæ ſunt tenues, albæ & aquoſæ.

De febre hecticâ.

Febris hectica eſt calor præter naturam habitum corporis occupans.

Æqualis intemperies in omnibus partibus corporis, quoniam in calore mutatæ ſunt, reperitur: quem calorem ha-

bent ac ſi eſſet propria natura, & ideo ab ipſo non dolét nec moleſtantur (hoc autem quo ad ſenſum intelligere oportet.)

Hectica duplex eſt; vna ſimplex, & altera compoſita; ſimplex illa dicitur in qua calor factus eſt in partibus ſine humiditatis alicuius conſumptione. Compoſita verò, quæ ſiccitatem aliquam morboſam habet coniunctam, quam hecticam maraſmodem nominamus.

Cauſſa.

Duobus modis fit febris hectica.

Primo ſequendo alios morbos, febres ſcilicet ardentes, diarias, & internas inflammationes.

Secundo incipiendo & ſtatim à principio, quæ ſimilem habet generationem cum diaria ex cauſſa aliqua procatarctica, ſcilicet ira, triſtitia, ex cogitatione, aut laſſitudine cum vſtione.

Hectici palpebras oculorum vix attollere poſſunt, cutis totius corporis ſicca eſt, impotentia vigilandi eis ineſt,

carnium consumptioné circa tempora habent, ita vt caua appareant, nullum intestinum, nec vlla viscera atque hypocondria retracta ad thoracem admodum videntur.

Pulsus autem gracilis, durus, debilis ac frequens habetur. Denique totius corporis magna consumptio.

De febre Pestilenti.

Pestilens febris, est epidemia perniciosa; epidemia, quia multos afficit, perniciosa verò, quia multos interficit.

Caussa.

Communis est aër ambiens, quo omnes perpetuò vtimur, qui aër calidus & humidus intemperatus, multos homines ad putredinem dispositos afficit suâ prauâ qualitate nobis occultâ.

Signa.

Sunt febris ab initio maxima, quamuis

uis sæpè exteriora frigeant & interiora ardeant, capitis grauitas, oris ſiccitas, vehemens ſitis, & vehemens anguſtia, difficultas anhelitus, vomitus creber, oculorum aſpectus toruus ac varius, vigiliæ & deliria, & aliquando propenſio ad ſomnum. Inter iſtas ſunt ſi poſt aures aut ſub alis aut circa inguina potiſſimum bubones cum febre parua oriantur, & in aliis etiã partibus anthrax, & ſi in collo oritur tumor præter naturam, cerebrum potiſſimum malè affici oſtendit, ſi in alis cor, ſi in inguine iecur.

De Exanthematis.

Exanthema nomen commune eſt ad omnes cutis efflorescentias, ſed ſpeciatim per exanthemata variolas & morbillos intelligimus.

Sunt duæ febres, quarum vna ſynochos eſt, quæ humorem expellit ad cutim, qui facit variolas, vulgò pigota, & altera tertiana continua, quæ tumores latos, vulgo pallola vel roſa facit.

In his tumoribus eſt diſcrimen, nam

morbilli ſunt tumores ſicci, & non veniunt in ſuppurationem, benè tamen variolæ in quibus humor ſtatim vertitur in pus, & ſic multa vlcera facit.

Cauſſa.

Variolæ fiunt à ſanguine putrefacto; morbilli verò à bilioſo humore etiam putrefacto.

Signa.

Sunt, dolor dorſi, timor in ſomno, partium ſentientium vehemens punctio, totius corporis pondus, faciei rubor, pruritus naſi, lacrymæ, ſanguinis & humorum feruor, frequens pandiculatio, palpitatio, vox rauca, ſputum craſſum, capitis pondus & grauitas, dolor capitis pungens, oris ſiccitas, animi perturbationes, cõuulſio & ſyncopæ, dolor thoracis, & gutturis, & tremor pedum. Atque hæc de affectuum eſſentiis vel deſcriptionibus, cauſſis & ſignis dicta ſint ſatis. Reſtat nunc ad breuem tractatum de materia medica (qui etiam fructus eſt medicinæ) accedere.

DE MATERIA medica.

RAtio curandi morbos per purgationem, antiquis maximè vſitata fuit, in quibus quàm plurimæ ſententiæ proponuntur ab Hipp. *in lib. Aph.* ad purgationes ſeu ad vſus purgantium medicamentorum accommodatæ; nec ſolùm apud antiquos ex vſu fuerunt ſimplicia medicamenta purgantia, verum etiam & compoſita, quod etiam ex Gal. variis in locis colligitur, potiſſimùm tamen *lib. de compoſitione ſecundùm locos cap. de Alopeciâ.*

Vſus autem ſunt ſyruporum ad humores præparandos ante purgationem, vt docebat Hipp. ſi pori & meatus ipſius corporis aperiebantur reſerati ab obſtructionibus, vt melius purgatio procederet, ad quem vſum oximel ab antiquis præſcribebatur, decoctum ſimiliter origani, tragorigani, & pulegij, & his ſimilia, quæ ad aperiendas obſtructiones

erant

erant accommodata. Antiquis etiam fuit maximè obſeruata coctio ante purgationem; nam ſola cocta medicari oportet, ſcilicet humores concoctos medicandos eſſe, præcipiebat Hipp. vna dempta turgentia: nam in hac cùm coctio expectari non poſſit, propter pericula quæ ſubſequi ſolent ex turgentibus humoribus, ſtatim prima die purgandos eſſe præcipiebat.

Fuerunt quoque vlterius purgantia medicamenta antiquis fortiora & vehementiora minuſque correcta, ita vt cogerentur ſtatim ab eorum exhibitione aquam vel decoctum hordei propinare, vt non detinerentur in parte ſuperiori ventriculi, quæ maximo ſenſu prędita eſt, vt colligitur ex Gal. Quos, quibus, & quando purgare oporteat.

Hac tamen noſtrâ tempeſtate, quamuis eadem ratio obſeruetur, nihilominus tamen aliqua ſunt medicamenta purgantia antiquis maximè ignota, quæ clementiora & benigniora ſunt, & compoſita haud dubiè magis correcta proponantur, idque ex diſpoſitione corporum.

rum veluti coacti ſunt medici: ſimiliter etiam in præſcriptione ſyruporum ad alterandos craſſos humores, ad tergendos qui lenti ſunt & contemperandos qui plus iuſto ſunt calidi, quamuis humores ipſos attenuare ſit neceſſe, & ad aperiendas obſtructiones diuerſa ratione ab antiquis compoſitiones fuerunt, & ſimplicia ex antiquis ferè omnia cognita habebant:atque hac ratione in officinis ſyrupi perfectè cocti reperiũtur.

Aquæ ſimiliter diſtillatæ & variæ decoctiones,quæ à medicis indies præſcribuntur ex plantis & ex illarum partibus confectæ, quæ omnes ad præparandos humores ex vſu ſolent præſcribere; vt melius coctio à natura efficiatur: nam quamuis ſyrupi vulgò concoquentes appellari ſolent, non quia ex eo quod coctio ex eis efficiatur, cùm opus ſolius naturæ ſit: ſed quod iuuent coctionem ad præparandos humores mediâ attenuatione, exterſione etiam & refocillando calorem obſtructione ſublata.

Cogimur etiam hac noſtra ætate in decoctione ſyruporum aliqua medica-

menta

menta, tota ſubſtãtia agẽtia, permiſcere, & fit quotidie in curatione morbi gallici, in quo curãdo vnà cum aliis vt præparentur humores lignũ ſanctũ & ſarſa pertilla, quæ dicitur ſmilax Indica, ſolent admiſceri potiſſimum ex vſu, vt tota ſubſtantia prauam morbi gallici qualitatem corrigant in humoribus & in partibus ſolidis exiſtentem, vt eo nomine poſſit humor à natura concoqui & ſuperari, quod etiam ſpectamus in malignis febribus & etiam in peſtilentibus in quibus curandis aliquando vnà cum ſyrupis permiſceri ſolet confectio hyacinthorum quantitate duarum vel trium drachmarum, præcipiendo vt optimè agitetur, quod fit etiam eo conſilio, vt praua qualitas corrigatur, quod ſimiliter in febribus peſtilentibus fieri ſolet permiſcendo drachmam vnam vel duas theriacæ magnæ tamquam alexipharmaci communis omnibus venenis accommodati.

Hac ratione etiam aliqua medicamenta purgantia cum ſyrupis propinare ſolent, vt ſunt folia ſenæ, fumaria, epythimus,

thimus, ſthecados flos, & ſimiliter alia, hæc tamen humorum coctionem non impediunt, vt quibuſdam viſum fuit: non enim in ea quantitate apponuntur, vt poſſint humores attrahere, ſuâ qualitate occultâ; ſed cùm omnia medicamenta purgantia calida ſint & ſicca, & ex eo vim habeant attenuandi humores ſi in minimâ quantitate aſſumantur, hoc ſolum efficiunt vt multo melius quàm alia medicamenta præparantia humores, non ſolùm à totâ ſubſtantiâ humores reſpiciant, verum etiam à manifeſtâ qualitate, cùm ſimilem habeāt naturam cum humoribus, vnde permixta cum aliis medicamētis melius attenuant peccantes humores ob prædictam cauſſam.

Citra coctionem non eſſe purgationem exercendam omnibus notum eſt, neque hac in re diutius immorandum eſt, nam non erit medicus naturæ imitator, à qua nunquam recta ratione euacuatio fieri debet niſi præcedat coctio humoris, & ſeparatio vtilis ab inutili. Præterea moleſta haud dubiè fiet euacuatio, ſi crudo exiſtente humore, purgans

gans medicamentum exhibeatur, vtilis enim humor violenter educetur & per loca ſuperuacanea & per partes in quibus ab obſtructione viæ ſunt impeditæ: vnde moleſta fiet euacuatio, in qua vires proſternuntur, neque aliquid effatu dignum ex humoribus duci poteſt: ſunt enim tanquam excrementa, ſymptomaticæ euacuationes initiis morborum factæ, quę etſi à natura fiant, à medico ſunt cohibendæ, ne forſan dicta incommoda ſequantur, quod indies à medicis obſeruatur. Verum non ſolùm humorũ concoctio expectanda eſt ad purgationem; verum etiam viæ apertæ eſſe debent, & hoc eſt quod Hipp. dicebat 2. *Aph. ſent.* 9. Corpora cùm quis purgare volet, eò fluxilia facere oportet, quod nihil aliud eſt quàm meatus aperire, per quos tranſmittuntur, & attrahuntur humores, tum etiam & humores incendere & attenuare vbi craſſi, & tenaces fuerint; nam tũc purgatio in omnibus rectè procedet quod in principio cruditate exiſtente fieri eſt impoſſibile, obſeruate etiam quæ à Gal. traduntur circa hanc doctri

doctrinam 1. *Aph. com.* 24. nec mirum videri debet, quod humores transmittantur & attrahantur, nam à natura expellente & à medicamento trahente fieri solet purgatio, vt ex Gal. colligitur.

Hac etiam nostra ætate post purgationem altero die decoctum hordei exhibere solent eo consilio, vt si aliqua portio medicamenti fuerit detenta in parte superiori ventriculi ad fundum feratur, quod optimè fit cùm hordeum abstergendi vim habeat, vbi potissimum cum cortice fuerit decoctum; nec me latet ab Hipp. statim à medicamento purgante dictum decoctum propinari, vt colligitur ex 2. *acutorum sent.* 25. & ex Gal. *Quos quib. cap.* 7. neque id etiam citra rationem, nam his temporibus medicamenta (vt antea dicebamus) quæ habent facultatem purgandi, mitiora sunt & benigniora quàm tempestate Hipp. & magis correcta, verùm quamuis ventriculo inimica sunt, non ita ventriculi orificium afficere solent, vt antiquitùs fieri solebat, quo tempore vehementiora erant & minus correcta, vt

indicant pilulæ Cochiæ à Gal. traditæ 1. *de comp. sec. locos, & 5. meth.* quare cùm ventriculo infestissima essent, ne fortè illius orificium offenderetur, cùm exquisito sensu præditum sit statim à medicamento decoctum hordei (vt dictum est) propinabant, neque hoc in omnibus propinari debet: nam post potioné hieræ scilicet Gal. non est quod secundo die dictum decoctũ propinemus: quamuis enim in ventriculo detineatur, nequaquam nocet, cùm familiare medicamentum ventriculo sit; habet enim facultatem roborandi ventriculũ ob aromata, quæ illius ingrediuntur compositionem, verum etiam excalefacit pituitam & attenuat, si aliqua illius portio in ventriculo detineatur.

Sunt & purgantia medicamenta maximo cum consilio præscribenda: turpis enim est calamitas, vt dicebat Hipp. dato medicamento purgante hominem occidere; verum obseruanda erunt non solùm exactè vsitata medicamenta quorum vires experimento cognoscũntur quod maximè exitiales sint, verùm etiá vsitata

vſitata quantitas, ab experimento ſimiliter cognita, obſeruandum venit, non ſolùm in compoſitionibus, verum etiam in ſimplicibus medicamentis, ne forſan modum excedamus in purgatione, ne alienum humorem à peccante educamus. In quibus omnibus ætas, regio, anni tempus, natura ægri, & conſuetudo, obſeruanda ſimul ſunt: nam in calidâ naturâ, in regione calidâ, & reliqua calida, non licet vti fortioribus medicamentis, & multo magis mitioribus, in quibus vitale robur eſt imbecille. Eadem ratione purgantia medicamenta ex quacunque licèt leui occaſione non ſunt præſcribenda: corpora enim ſana difficulter ferunt medicationes, vt docebat Hipp. nec parum à medicamento purgante offenduntur.

QVO ANNI TEMPORE purgare liceat.

NAm quamuis Hipp. tempore veris id fieri præcipiebat *6. Aph. ſent. 47.* & difficulter poſſe mediâ æſtate, nimi-

rum in diebus Canicularibus, 4. *Aph. sent.* 5. tamen cautè intelligendus est, neque enim solummodò docet, purgationem vtilem esse hominibus tempore veris, sed tantùm in iis in quibus ad præcautionem illam adhibemus, ne scilicet incidant in morbos aliquos, vt rectè interpretatur Gal. *in comm.* multóque minus in totum prohibet purgationem in Cane & ante Canem, quia est in mediâ æstate, quamuis difficilius esse affirmet hoc tempore quàm aliis anni temporibus ob caussas à Gal. traditas *in comm. dictæ sententiæ*, quod verum est: hoc vnũ existit, non esse exercendas purgationes tempore æstatis, quemadmodum nec tempore hiemis nisi multum vrgeat necessitas, nã quæ ad præcautionem fiunt, semper tempore veris faciẽdas esse moneo cum Hipp. In æstate autem ad mediam noctem, exhibenda esse purgantia medicamenta hortor, vt possint ęgrotantes horâ nonâ ante meridiem cibum capere, & hac ratione minori cum difficultate euacuatio succedet: sunt enim difficiles purgationes hoc tempore ob

ambien

ambientis aëris caliditatem, à qua cùm exterius ad habitum corporis attrahantur medicamenta, contrarius fit motus humorum, nam à medicamento attrahitur interius, atque ideo multo facilius ſuccedit euacuatio ſumpto medicamento anteaquam vrgeat calor; & contraria ratione tempore hiemis propinare debemus, ne forſan ægrotantes in cubiculo frigido detineantur: retardatur enim à frigiditate purgatio, neque poteſt idem medicamentum ita facilè in actum reduci, neque natura tam facilè humorem expellere, vt in ambiente calido. Aliquando maximi momenti ſunt panni lintei calefacti, quorum vſus maximè & vtiliter probatur ſi apponantur ventriculo; neque eſt diuertenda natura à ſuâ actione ſimul adhibito medicamento purgante, ídque vel cibo, vel viâ, vel coitu, quod omnium deterrimum eſt in die in quo exerceatur purgatio, ſequenti etiam & tertio.

DE FORMIS MEDI-*camentorum purgantium.*

PVrgantia medicamenta ſub variâ formâ hac noſtrâ ætate præſcribuntur, nam exterius applicata ad humores educendos ſunt idonea, quæ ſolent præſcribi in formâ vnguenti, vt eſt vnguentum Arthemiſiæ ſeu de mercurio confectum ; quibus ſi vngatur ventriculus, ſolent ſequi deiectiones multæ, potiſſimùm ex dicto mercurio, vt indies fieri videmus in iis qui ob inueteratum morbum Gallicum dicto vnguento curantur, nam vbi in animo eſt, quod per ſeceſſum aliqui humores educantur, ſufficit in iis ſimul prompta vnctione cum pauco vnguento in regione ventriculi manum apponere ad id vt aluus ſoluatur, quod ſimiliter fit vnguento de Arthanita, iſtarum tamen euacuationum modus his in temporibus non valdè probatur.

Solent interius medicamenta præſcribi in formâ ſolidâ & liquidâ : in formâ

mâ ſolidâ per pilulas quæ cataputia à Gal.dicuntur, in formâ liquidâ per potiones & opiatas dictas.

Eſt autem pilularum forma, quædam compoſitio, quæ pauco cum liquore paratur, videlicet ſyrupo aliquo, longo temporis ſpatio in officinis ſeruatur, vt poſſint minori quantitate præſcriptâ purgationes fieri: verùm fit vt medicamenta purgantia ſub pilularum formâ, minus ſint corrigentibus mixta.

Eſt autem pilularum quantitas quæ pro vna vice exhiberi ſolent à ʒ.j. ipſius maſſæ ad ℈.iiij.quod eſt ʒ.j.& ℈.j.ita tamen vt ſi forſan quod maiori ex parte fieri ſolet duæ maſſæ pilularum præſcribantur ex vnaquaque ʒ.ß.vel ℈.ij. accipiendas eſſe erit præſcribendum addito diagridio vel ſcammoneo cocto quantitate gr.iij.vſque ad gr.v.in robuſtis, vt illius beneficio acutis medicamentis tribuatur, quæ cùm in formâ ſolidâ diutius ſeruentur, ſolent vim ſuam aliquâ ratione remittere. Cùm pilulis etiam eſt præſcribendum parũ aquæ ſtillititiæ fæniculi vel ſtæcados, dum in animo eſt

caput purgare, quæ quamuis in exigua quantitate ſit, non parum conducere videtur in acceptione medicamenti. Erit autem ipſarum pilularum forma in vna doſi ſequens.

℞. maſſæ pilul. aggreg. & de fum. terręãn. ℈. ij. diagr. gr. iij. cum aqua fœniculi, fiant pil. nu. xj. & deaurentur.

Solent aliquando pilulæ ad vſum præſcribi, vt per epicraſin, & ſenſim educantur humores, & tunc de tertio in tertium, vel de quarto in quartum tres ſunt præſcribendę, pro vnaquaque doſi; erit autem earum deſcriptio ſequens.

℞. maſſæ pil. aggr. & fœtidarum ãn. ℈. ij. cum aq fæn. fiant pil. num. xij. adde vnicuique per ſe gr. j diagredij, & deaurentur.

Hæc eadem forma in reliquis pilularum maſſis ſeruanda erit, nam varię ſunt illarum compoſitiones pro variâ humorum naturâ quos attrahere debent.

Erit autem tempus ad pilulas exhibendas nocte mediâ, præcipiendo vt dormiant ægri, nam cum hæc medicamenti forma ſolida ſit, maiori indiget

calo

calore, cùm in quiete ſcilicet in ſomno melius in actum redigantur, poſtquam verò iam per aluum, vel per os, humores euacuari inceperint, ne euacuatio impediatur in vigiliâ detinendi ſunt ægrotantes.

Sunt qui exiſtiment pilulas magis conducere ad educendos humores ex partibus longinquis; neque id citra rationem: nam cùm non poſſint citò in actum reduci diutius detentæ in ventriculo ex longinquioribus partibus valent humores educere, atque ideo ad capitis affectus, oculorum, &c. pilulæ potius ſunt præſcribendæ quàm potiones.

Nec me latet hieram diacolochyntidos dictam potentiſſimum eſſe remedium ad humores educendos ex cerebro, cæterum ob illius ſaporem ingratiſſimum, quantum fieri poterit ab illius vſu abſtinendum moneo, tum etiam & quia ventriculo contrariatur, quod indicat temporis diuturnitas in illius actione: longiſſimo enim tempore in actum reducitur, quod ſignum eſt non poſſe ab ipſo ſuperari.

DE LIQVIDIS *medicamentis.*

SOlent medici in formâ liquidâ purgantia medicamenta exhibere,& ipſa diſſoluuntur cum decocto communi dicto ; ita vt potionis quantitas non excedat ℥. vj. quæ eſt quantitas vnius quadræ : erit autem purgantium medicamentorum quantitas vſque ad ʒ.xv. ad ſummum pro vna doſi.

Eſt autem aduertendum per purgantia hoc loco non eſſe intelligenda ſimplicia,ſed compoſita, id eſt,compoſitiones quæ vulgò laxatiuæ dicuntur, quarum non exigua eſt ſylua in officinis ad omnes humores educendos parata ; in quibus ſunt purgantia medicamenta multum correcta ; vt poſſint citra noxam ſuas actiones exercere. Solent ferè ſemper dictis potionibus permiſcere ſyrupum roſarum Alexandrinarum ex nouem infuſionibus, qui, licèt ad bilem educendam commendetur, habet facultatem educendi omnem craſſam humidita-

ditatem, & potiſſimùm ſanguinis ſerum, quare fit vt à medicis in omnibus ferè potionibus præſcribatur, tum etiam & quia gratiſſimum eſt medicamentum inter purgantia ſi quod aliud, & quia eius doſis eſt ab ℥.j. vſque ad ℥.iij. obſeruandum etiam erit quod vnaquæque ℥. huius ſyrupi idem præſtat quod ʒ.ij. alterius confectionis laxatiuæ, atque ideo ſi in animo fuerit potionem aliquam præſcribere in qua ingrediantur ℥. iij. huius ſyrupi, adnumerandæ ſunt alterius confectionis ʒ.vj. ita vt nō excedat numerum ʒ. xv. omnium medicamentorum quantitas, & quando in animo eſt in modum opiatæ dictas confectiones propinare pro vnaquaque doſi coclearium vnum vel duo ſunt præſcribenda. Eſt autem pro vnaquaque ad potionem præſcribendam ſequens ſchedula:

℞. conf. med. hamec & diaph. añ. ʒ.iiij. ſyr. roſ. alex. ex 9. infuſ. ℥.iij. decocti communis q.ſ. miſce & fiat potio. In pueris præter id quod in exigua quantitate ſunt præſcribenda medicamenta, obſerua quod in ſchedulis ſcribi-

tur ad finem, fiat potio parua, nam si magna fuerit difficulter propinari solet.

Opiatarum vero descriptio sequens sit.

℞.conf.medic.hamec & diaphæn.añ. ℥.ij.syr. ros. alex. ex 9. inf. q. s.misce & fiat in modum opiatæ.

Similiter ex aliis medicamentis fieri debet,quia ad multas dies præscribi debent,atque ideo non permiscetur decoctum,ne forsan corrumpantur,& vt diutius seruentur.

In opiatis verò & confectionibus solent permisceri aliqua simplicia medicamenta purgantia,vt Rhabarb. Agaricus, Turbith, & aliquãdo Helleborus niger: verum obseruandum venit quod ex dictis in vnaquaque potione ʒ.j. sufficit vsque ad ʒ.ij. dempto helleboro & turbith, quorum ʒ.j. quantitas sufficiens plus iusto permittitur, & vna cum his medicamentis quæ ad illa corrigenda veniunt, valent in eadem scilicet quantitate, vel dimidia, vt est zinziber, quod est Agarici,&Turbith correctiuum,spica nardi quæ corrigit Rhabarbarum, & his

his ſimilia. In opiatis verò pro vnaquaque ℥. j. confectionis ſufficit ʒ.j. dictorum medicamentorum adhiberi, ita vt ad ℥. iiij. confectionis ſufficiant ʒ. iiij. quod ſi medicamẽtum fuerit ingratum, vt eſt hiera diacolochyntidos (ſi fortaſſe aliquando præſcribenda venit) per ſe ſola præſcripta vel cum Helleboro nigro, tunc loco ſyr. roſ. alex. ex 9. inf. ſyrup. ex cort. citri permiſceri debet, in potionibus ab ℥. j. ad ℥. ij. in opiatis verò q. ſ. vt liquida fiat confectio, vt magis grata ventrículo fiat, nam dictus ſyrupus non paruam habet cum ventriculo familiaritatem.

DE TORREFACTIONE medicamentorum purgantium.

ALiquando ſolent medici medicamenta purgantia præſcribere eo conſilio, vt comprimendo euacuent, ita vt euacuatio ſic fiat, vt non multum irritetur natura; quod fieri ſolet maiori ex parte in dyſenteria & diarrhæa, idque potiſſi

potiſſimùm quando præſcribitur Rhabarbarum & mirabolani, in quibus non ſolùm ad purgationem, verùm etiam ad comprimendum, facultas reperitur. Tūc igitur, vt melius id fiat, ſolent medici prædicta medicamenta torrefacere; media enim torrefactione purgatoria facultas exhalatur, & ex compreſſione minuitur, cùm in ſubſtantia tenui & calida exiſtat. Hoc autem dupliciter fieri ſolet, nam aut multum torrefiunt aut parum, multum torrefiunt, quando animo eſt magis cohibere euacuationem quàm ipſam prouocare, vt in dyſenteria & diarrhæa immodica exiſtente euacuatione, & in hoc etiam eſt diſcrimen, nam vbi multum torrefiunt dicta medicamēta lauanda ſunt in aqua plantaginis, vt amittant empirrheuma ab igne ſuſceptum; quando vero parum torrefiunt dicta medicamenta non eſt neceſſaria lotio, cùm exigua caliditas ſit introducta.

Sint itaque dictorum medicamentorum exempla ſequentia.

℞. Cort. mirab. citrinorum & chæbulorum

bulorum añ.℈ ij. Rhab.ʒ.ß. torrefiant, ſyr. roſ. ſiccarum ℥. j. aquæ arnogloſſæ q. ſ. miſce & fiat potio.

Alia potio cum lotione.

℞. Cort. mirab. citr. & chæbul. añ. ℈.ij.Rhab.ʒ.ß.torrefiant multum & lauentur in aq. plantag. ſyr. roſ. ſiccarum ʒ.j. aq.plant. q.ſ. miſce & fiat potio.

DE SIMPLICIBVS MEdicamentis. *Potiones purgantes.*

Poſſumus etiam præſcribere potiones purgantes ex ſolis ſimplicibus medicamentis, hoc modo.

℞.Agarici trochiſcati recenter cum oxymellite ʒ. ij. turbith opt. & electi ʒ. j. vini albi generoſi ℥. j. zinziberis ℈. ij. decoct. communis q. ſ. miſce & fiat potio.

℞. Rhab. electi infuſi per hor.xij.in aq.endiuiæ & optimè expreſſi ʒ.ij. confect. diaphæn. & Elect. ij. de ſucco roſ.

mesuæ añ. ʒ. iij. syr. ros. alex. ex 9. inf. ℥. ij. decocti communis q. s. misce & fiat potio.

Hoc tamen vnicè obseruandum est quod scammonium & diagridium numquam ingrediuntur in aliqua ex dictis potionibus ob illius vim & effrænem qualitatem, vt impiè fieri solet à quibusdam Pharmacopæis non citra magnam perniciem & medicorum peritorum infamiam. Iam ad simplicia & composita medicaméta accedere tempestiuum est.

SIMPLICIA MEDICAmenta bilem purgantia.

Rhab. quantitas à ʒ. ß. vsque ad ij.
Scammonium } quantitas à gr. iij. vsque
Diagridium } ad. v.
Aloës——— } à ʒ. j. vsque ad ℈. iiij.
Tamarindi. }
Mirob. Citrini. — à ʒ. j. vsque ad ℈. iiij.
Cassia fist. } ab ℥. j. vsque ad ℥. ij.
Manna }

COMPO

COMPOSITA MEDICAMENTA *menta bilem purgantia.*

Syr.ros.alex.ex 9.inf.ab ℥.ij.ad iiij.
Elect.de succo ros. — à ℥ j.ad vj.
pilul. aggreg. ——— à ʒ.ß ad ℈.iiij.
pilul.cochiæ Gal.——— à ʒ.j.ad ℈. iiij.
pilul.de Rhab. ——— à ʒ.j.ad ℈.iiij.
pulueris hieræ 3.Gal— à ʒ.j.ad v.
pilulæ de hiera 5.Gal.— à ℈.j.ad iiij.
Conf.diapr.sol.
Conf.diacatol. } ——— à ʒ.j.ad vj.
Conf.hamec.

SIMPLICIA PVRGANTIA *pituitam.*

Agaricus
Thurbith } ——— àʒ .j.ad ij.
Mirobol.cheb.— à ʒ.j,ad iij.

COMPOSITA PITVRITAM *purgantia.*

Elect. de diacarth.
Conf. diaphænic. } — à ʒ.j. ad vj.

Elect.ind.maius & minus
Hiera diacol. Gal. abſque } —à ʒ.ß.ad v.
Elleboro & Scammon.

pilul.aggregatiuæ
pilul.de Agarico } ——à ℈.j.ad iij.
pilul.cochiæ Raz.
pilul.cochiæ Gal.———à ʒ.ß.ad j.

SIMPLICIA PVRGANTIA
ſuccum melancholicum.

Elleborus niger——— à ℈.j. ad iiij.
Fol.ſenæ in infuſ.———à ʒ.ß.ad j.
Mirab.indic. ——— à ʒ.j.ad iij.
Serum caprinum —— à ℥.j.ad vj.

COMPOSITIO PVRGANTIA
ſuccum melancholicum.

Confect. hamec } à ʒ.j.ad vj.
confect.diaſenæ
pilul.aggreg. } — à ℈.ij.ad iiij.
pilul. de fum.ter.
pilul.de lap.laz. —— à ʒ.ß.ad j.
pilul.lucis minoris ——à ℈.ij.ad iiij.

SA

SANGVINIS SERVM *educentia.*

. rosf.alex. ex 9. infuf. à ℥.ij.ad iiij.
narindi }
ſia——— } ——— à ℥.j.ad ij.

Ex dictis compoſitis medicamentis gantibus, poſſumus præſcribere ſe- ntes formas.

TIO AD PVRGANDAM *bilem.*

℞. Elect. de ſucco roſ.& diapr.ſol. ʒ.v.ſyr. roſ. alex. ex 9.infuſ. ℥.ij.de- ti communis q.ſ.miſce & fiat potio.

Ad idem pilulæ.

℞. maſſæ pilul.aggr. & de Rhab. an. j. diagr. gr. iiij. cum aqua fæniculi, t pilulæ numero xj.& deaurentur.

Ad idem opiata confectio.

℞.electuarij de ſucco roſ.℥.j.ca
fiſtulæ recenter extractæ per euapo
tionem, & diapr. ſol. añ.℥.j.ß. ſyr.r
alex.ex 9. inf. q.ſ. miſce & fiat co
opiata,ad vſum doſ.à ʒ.j.ad ij.

POTIO AD PVRGANDA
pituitam.

℞.elect. de diacartamo & diaph
añ. ʒ. v. Agarici recenter troch. c
oxym.℈ ij.ſyr. roſ.alex. ex 9. inf.℥.
decocti cōmunis q.ſ. miſce & fiat po

Ad idem pilulæ.

℞.maſſæ pil.aggr. & de Agarico
℈ ij.diagr.gr.v.cum aq.fæn. fiant pi
num.xj.& deaurentur.

Ad idem opiata.

℞. conf. diaphæn. & elect. de
ca

h. añ. ℥. j. Agar. recent er troc. cum
m. ℈. iiij. zinzib. ℈. j. Syr. ros. alex. ex
f. q. s. misce, & fiat conf. opiata ad
m à ʒ. j. vsque ad ij.

TIO AD SVCCVM *melancholicum educendum.*

℞. conf. diasenæ & hamec añ. ʒ. v.
ros. alex. ex 9. inf. ℥. iij. decocti
mmunis q. s. misce & fiat potio.

Ad idem pilulæ.

℞. massæ pil. aggr. & de fum. ter. añ.
. diagr. gr. iiij. cum aq. fæn. fiant pilu-
num. xj. & deaurentur.

Ad idem opiata.

℞. conf. diasenæ & hamec añ. ℥. ij.
senæ puluer. ʒ iiij. syr. rosarum alex.
. inf. q. s. misce & fiat conf. opia-
l vsum à ʒ. j vsque ad ij.
his facile est, vbi est in animo duos
plures humores euacuare composi-

tum

tum medicamentum conſtituere ſiue forma ſolida vel liquida.

PILVLAE AD EVACVA[NDAM] *dam bilem & pituitam.*

℞.maſſæ pil.aggr. & de Agarico a[n.] ℈.ij.drag.ʒ.iiij.cum aq.fæn.fiant pil[ul]æ num.xj.& deaurentur.

Ad idem potio.

℞. elect. de ſucco roſ. & diacart[ha]mi añ.ʒ.v.ſyr. roſ.alex. ex 9. infuſ. ℥ decocti communis q. ſ. miſce & [fiat] potio.

Ad idem opiata.

℞.conf. diapr.ſol.& elect. de dia[car]thamo an.℥.ij.ſyr. roſ. alex. ex 9.in[fuſ.] q.ſ.miſce & fiat conſ.opiata ad vſum

OTIO AD BILEM ET *pituitam educendam ex ventriculo & primis venis.*

℞. conf. hieræ ſ. Gal. ʒ. v. Rodomes ſ. ℥. j. decocti hordei & fæniculi . ſ. miſce & fiat potio. Aliquando adi ſolet ʒ. j. Agarici, vbi magnæ pituitæ ɔpia in ventriculo & primis venis conɴetur, idque trochiſcati cum oxymeɛe.

Ad idem vbi adiuncta fuerit febris.

℞. pulueris hieræ ſ. Gal. & caſſiæ ſt. præparatæ añ. ʒ. iij. Rodom. ſ. ℥. ij. ecocti hord. & fæn. q. ſ. miſce & fiat ɔtio.

Medicamenta facultatem habentia acuandi (vel vt melius dicam lenien) humores in primis venis contentos ılla indigent præparatione ad hoc ſuas agant operationes. Quæ autem digent alteratione vel præparatione ſunt

ſunt reliqua purgantia medicamenta, præterquam illa quæ torrefacta propinari debēt.) quare quæ ante expulſionem veniunt præſcribenda, his medicamentis tam ſimplicibus quàm compoſitis præparari ſolent.

SIMPLICIA PRÆPArantia bilem.

Endiuia.
Acetoſa.
Viola.
Plantago.
Portulaca.
Chicoreum.
Bugloſſa.
Roſtrum porcinum.
Nenuphar.
Hordeum.

Ex his aquæ ſtillititiæ vel decoctiones fiunt.

Composita ad idem.

Syr. Borraginis.
Violarum.
Rof. viridium.
De ſucco Roſarum.
Endiuiæ S.
Endiuiæ C.
Cichorij.
Agreſtæ.
Granatorum.
Acetoſitatis citri.
Limonum.
Acetoſæ S.
Oxizachar.
Rob.de Ribes.

SIMPLICIA PRAEPA-rantia pituitam.

Fæniculum.
Apium.
Abſinthium
Mentha.
Pulegium.
Satureya.

Sabina.
Maiorana.
Saluia.
Origanum.
Rad. Asparagi.
Rad. petroselini.
& rad. pæoniæ.

Composita ad idem.

Syr. Acetosus.
De duab. rad.
De v. rad.
De sthecad.
De mentha.
Oxim. S.
Acetosus. C.
Oxim. C.
Oxim. schil.
Rodomel S.

SIMPLICIA BILEM atram præparantia.

Melissa.
Borrago.

Buglossa.
Fumusterra.
Lupuli.
Absinthium
Maiorana.
Scolopendria.
Cap.veneris.
Tamariscus.
Flores genistæ.

Composita ad idem.

Oxim.S.
Syr. Borraginis.
Buglosæ.
Fumiterræ,
De bisantiis.
De epithimo.
De scolopendria.
Regis sapor i. de pomis.
& est valdè efficax.

DE MEDICAMENTIS respicientibus propria membra.

Caput respicentia.

Melissa.
Bethonica.
Ros marinum coronarium.
Mel rosarum.
Maiorana.
Thus.
Syr.de sthecad.

Thoracem respicientia.

Cap.Ven.
Hyssopus.
Saluia.
Scabiosa.
Syr. de Hyssopo.
Violarum.
Liquiritiæ.

De praſio.
De calamentha.
Cap. Ven.
Oxim.S.
Oxim.C.
Oxim.ſchill.

Sed non vtimur oximeli compoſito nec ſchillitico & de praſio, niſi in humoribus valde craſſis & viſcidis, quia vehementiſſimi ſunt.

Reſpicientia ventriculum.

Abſinthium.
Cuſcuta.
Semen fæniculi.
Mel roſ.
Cinnamomum.
Hordeum.
Syr. de Mentha.
De Abſinthio.
De liquiritia.
De cort. Citri.

Reſpicientia iecur.

Cicoreum.
Eupatorium.

Abſinthium.
Cuſcuta.
Oxim.S.
Oxim.C.
Syr.de Abſinthio.
De Eupatorio.
Bugloſſæ.
De Thimo.
De Calamintha.
De Chicoreo.
De Endiuia.

Reſpicientia renes.

Rad.aſparagi.
Rad.ſaxifragiæ.
Rad.fæniculi.
Ciceres nigri.
Syr.de duabus rad.
Syr.viol.
Oxim.S.
Oxim.C.

Vterum reſpicientia.

Arthemiſia.

Melissa.
Nepta.
Fæniculum.
Oxim.S.& C.
Syr.Arthemisiæ.
De rub.tinctorum.
Cap.ven.

DE MEDICAMENTIS concoquentibus bilem flauam.

In capite.

Syr.Rosarum.
Nenuph.
Papaueris;cuius vsus non est ita tutus.
Acetosæ.
Citoniorum.
Myrtil.
De succo agrestæ.
De succo rosarum.
Aquæ lactucæ.
Nenuph.
Rosarum.

In thorace.

Syr. violarum.
De iuiubis.
Liquiritiæ.
Papaueris.
Cap. Ven.
Aquæ violarum.
Portulacæ.

In corde.

Syr. de ſucco agreſtæ.
Acet. Citri.
Iulep. Roſarum.
Aquæ acetoſæ.
Bugloſſæ.
Borraginis.
Roſarum.

In ſtomacho.

Syr. Acetoſ. S.
Granatorum.
Roſarum.

Oxizach.
Miuæ Citoniorum.
Aquæ Citoniorum.
Acetosæ.
Portulacæ.
Violarum.

In hepate.

Syr.endiuiæ S.& C.
De Cicoreo.
Acet.S.& C.
Acetos.Citri.
Aquæ endiuiæ.
Acetosæ.
Cicorei.
Portulacæ.

DE MEDICAMENTIS conquentibus pituitam.

In capite.

Syr.de Betonica.
De Stechade.
Aquæ Betonicæ.

Maioranæ.
Saluiæ.
Roris marini.

In pectore.

Syr. Cap. Veneris.
De Hyſſopo.
De Praſio.
De Calamentho.
De Liquiritia.
Aquæ Cap. Ven.
Scabioſæ.
Scolopendriæ.
Marrubij.
Thymi.

In ſtomacho.

Syr. de mentha.
De Abſinthio.
Mel. roſ. colatum.
Aq. Abſinthij.
Menthæ.
Fæniculi.
Rutæ.

In hepate.

Syr. de duab.radicibus.
De quinque radicibus.
De Eupatorio.
De biſantiis.
Aquæ Eupatorij.
Praſſij.
Hepaticæ.

In renibus.

Syr.de duab.& quinque rad.
Oxim.compoſitum.
Aquæ Erucæ.
Cicerum rubr.
Naſturtij.

In matrice.

Syr. Arthemiſiæ.
De Calamentho.
Aquæ matricariæ.
Eupatorij.
Arthemiſiæ.

DE MEDICAMENTIS *concoquentibus bilem atram.*

In capite.

Syr.fum.terræ.
De Epithimo.
Lupulorum.
Aq.fumiterræ.
Lupulorum.

In splene.

Syr.de fumo terræ.
Fumariæ.
Ceterach.
De Epithimo.
Aq.Scolopendriæ.
Epithimi.
Fum. terr.

In corde.

Syr.de pomis.
Buglossæ.

Aquæ

Aquæ meliſſæ.
Bugloſſæ.
Viperinæ.
Borraginis.

Nota me poſuiſſe aquas; tu ſi ex eiſdem ſimplicibus decocta volueris præſcribere, ad libitum poteris adminiſtrare; ſolùm aduertas velim, aquas ſtillatitias (ſi ſuo tempore diſtillatæ fuerint) habere & conſeruare toto anni tempore ſuam propriam & omnimodam virtutem & facultatem, quæ non ſemper reperitur in plantis, vt deſideras.

CORRIGENTIA MEDI- *camenta purgantia.*

AGaricum corrigimus cum zinzibere & oximellite.

Sena corrigitur cum iure gallinæ.

Rhabard. corrigitur cum ſpica nardi addito ℈. j. ſpicæ ad ʒ. j Rhab.

Turbith corrigitur cum zinzibere in eadem quantitate ʒ. j. ad ʒ. j.

Scammonium corrigitur coquendo ipſum cum malo cotoneo, & fit diagridium,

dium, ſimiliter corrigitur cum maſtiche, cum thure, vel cum pulegio, & ideo ad emendandas noxas quæ in ventriculo ex Scammoneo fiunt, miſcetur cum decocto mirobolanorum vel aqua Citoniorum, cuius doſis eſt ℈. j. ß.

Mirobolani non habent correctiuum dempta correctione, quæ per torrefactionem fit, quia clementiora ſunt, in qua torrefactione deperditur vis purgandi.

Tamarindi ſimiliter carent correctione: nam tamarindorum pulpa datur ad ardorem in quantitate ℥. j. & totidem caſſiæ fiſtulæ cum ʒ. j. Rhab. & aliquando citra correctionem.

Polipodium corrigitur cum zinzibere, cinnamomo, vel ſemine aniſij.

Epithimum corrigitur additis aliquot granis piperis vel ſalis gemmæ.

Elleborus corrigitur cum ſeminibus calidis vel odoratis, vt aniſo, dauco, fæniculo, vel petroſelino.

Hæc omnia veniunt corrigenda, præcipuè cum adminiſtrantur per ſe; nam cum præſcribuntur cum aliis confectionibus

nibus tunc temporis parum refert (etſi ſemper prodeſt) abſque correctione propinare. De clyſteribus iam tempus eſt aliqua pertractare.

DE CLYSTERIBVS.

Clyſter, eſt medicamentum per ſedem iniectum ad ſoluenda potiſſimùm inteſtinorum excrementa, quamquam ob alios vſus quotidie clyſteres à medicis deſcribuntur.

Clyſter duplex eſt, alter ex parte euacuans, nempe ex inteſtinis, alter ex toto corpore. Prioris meminit Gal. 4. *Aph. comm.* 2. vbi poſt medicamenta purgantia poſuit errhina & apophlegmatiſmata tamquam ex parte euacuantia, particulariter cùm ex cerebro humorem educant, & addit ſtatim clyſterem eſſe ex genere eodem, ac ſi dixiſſet, medicamentum eſt clyſter euacuans ex parte, ſcilicet ex inteſtinis vt ſupra dictum eſt. Poſterioris meminit Gal. *lib. de ſalubri diæta com.* 15. quo loco vt in angina humorem facilius educeret, clyſteris purgan

gan

gantis meminit, tum etiam & 2. *de comp. ſec. locos cap.* 10. ex Archigenis ſententia, clyſterem euacuantem ex toto corpore validum propinabat, vt ea quæ in infima hepatis parte erant, euacuaret. Id etiam nobis demonſtrat quotidiana experientia in curanda apoplexia & veterna affectione, tum etiam & in quotidianis febribus; quandoque medicaméta purgantia, vt eſt Agaricus, Diaçatolicon & benedicta, per ſedem iniiciuntur.

Eſt etiam vſus clyſterum vtilis ad diſcutiendos flatus, & quod magis eſt, ad nutritionem aliquam faciendam.

Sed quoniam quæ dicta ſunt difficilia apparent, id amplius à nobis explicandum erit, nimirum qua ratione, ea quæ per ſedem iniiciuntur poſſint nutritionem efficere, tum etiam & ex cerebro & ex toto corpore facilius euacuare, cùm certiſſimum ſit non poſſe ea quæ per ſedem iniecta ſunt, ſecundùm ſubſtantiam ad ventriculum peruenire. Sed obſeruandum eſt primo craſſa inteſtina eadem tunica prædita eſſe ac tenuia, quemadmodum & ventri

triculum; vnde eandem vim habẽt concoquendi, etſi minorem ob excrementorum prouentum.

Secundo obſeruandum eſt poſſe inteſtina craſſa longiori tempore alimentum concoquere, quamuis nutritio inſignis nequaquam fiat ex hac coctione; vnde ſimiliter medicamenta poſſunt à calore inteſtinorum reduci in actum, & licèt illorum ſubſtantia non perueniat ad ventriculum, neque ad aliam partem, poteſt tamẽ vis & facultas medicamenti ad longinquas partes peruenire. Tertio obſeruandum eſt non eſſe in magna quantitate iniicienda per ſedem ea quæ in animo eſt vt diutius detineantur: nam inteſtina pondere grauata ſubitò ad ea expellenda mouentur, & ideo rectà cum ratione medici facere ſolent in adminiſtrandis clyſteribus nutrientibus ea in exigua mole præſcribere, vt hac ratione diutius immorentur in inteſtinis. In aliis verò clyſteribus adminiſtrandis contraria ratione fit, exhibentur enim in magna mole medicamenta, vt inteſtina grauata ſtatim ad ex-

pellendum moueantur, siue purgans clyster sit, siue lenitiuum, à quo scilicet aluus solum aduehitur, & ex his manifestum fiet, quare purgãtia medicamenta per sedem iniecta breuiori tempore euacuationem efficiant, quàm exhibita per os, quamuis minor sit calor in intestinis quàm in ventriculo.

Pro cuius explicatione obseruandum est, purgantia medicamenta duplicem habere substantiam, alteram à qualitate manifesta, alteram à tota substantia; à qualitate manifesta plus iusto sunt acria, quia sunt plus iusto calida, & ita irritando secundùm hanc partem solent aliquando euacuationem efficere, vt accidit in clysteribus, in quibus purgantia à qualitate manifesta sunt admixta, nam partem irritat vis priùs in actum reducta quàm illa quæ est totius substantiæ, cùm sint grauata pondere intestina, quæ irritata subitò euacuationem efficiunt: ita tamen vt euacuatio ex toto fiat corpore & ex cerebro; quæ quidem in potionibus & pilulis fieri non possunt, nam quãuis pars quæ irritat, prius in actum

redu

reducatur, cùm non ſit mole grauatus ventriculus ipſe, & qualitate medicamenti, non mouetur ad expulſionem, & ideo progrediente vlterius actione caloris, pars purgatiua in actum reducitur, ita vt non irritando, ſed attrahendo à ſimilitudine totius ſubſtantiæ educeretur. Ex quibus manifeſtum fit, quare ſi verbi gratia ℥. ij. Diacatol. per ſedem iniiciantur medio clyſtere, & totidem per os, citius & promptius clyſtere euacuatio fiet.

Eſt præterea alius vſus in clyſteribus non contemnendus, quando ad cohibendam aluum, & ſedandas deiectiones in diarrhæa & dyſenteriâ vtiliter commendantur: tum etiam vt ſomnus concilietur, quod reuera facit peruenire facultatem medicamentorũ ad cerebrum, etſi per ſedem iniecta ſint.

Valent etiam clyſteres aliquando ad tergenda vlcera inteſtinorum & ad eadem agglutinanda, qui omnes vſus nec parui ſunt, nec exigui momenti, imo maximæ conſiderationis, & ideo ſingulorum formam inſtituo.

Clyster nutriens.

℞. Iuris carnium arietis, & gallinæ quadram vnam, olei rof. ℥.j. vitellorum ouorum nu. ij. miſce pro enemate; adhiberi debet tepidè, vt diutius detineatur.

Clyster lenitiuus.

℞. aquæ fontanæ quadram j. ß. olei communis & mellis an̄. lib ß. ſalis gemmæ ʒ. ij. coquantur ad ignem ita vt rectè miſceantur, & calidus adminiſtretur.

Alius ad idem.

℞. herbarum emollientium, ſ. maluarum, acantij, mercurialis, violarum, bethæ, & furfuris ℔.j. olei roſ. & viol. an̄. ℥.iij. conf. Bened. & hieræ. ſ. Gal. an̄. ℥.j. ſalis gemmæ ʒ.j. miſce & fiat enema.

Ad

Ad pituitam & flatus discutiendos clyster.

℞. decocti rutæ, sem. lini, radicum altheæ, fl. Chamo. lib.ij. ß.olei rutacei. ℥.ij.olei viol.℥.j.Agarici.ʒ.ij. misce pro enemate.

Hic clyster calidus administretur, vt diutius si fieri possit detineatur.

Clyster irritans ex capite & aliis partibus humores educens.

℞.Centaurij minoris m. j. furfuris, sem. fæniculi, & lini añ. p.j. coquantur omnia in sufficienti quantitate aquæ, donec tertia pars absumatur, cola & de colatura sume lib. ij. hieræ logodion. ℥.j. benedictæ. ℥. ß. olei rutacei. ℥. iij. misce pro enemate.

Calidus administretur, & si vis magis irritationem efficere adde trochisc.

Alend.

Aland. ℨ. ij. valent potiſſimùm in apoplexia.

Clyſter diſcutiens flatus potiſſimùm ex vtero.

℞. iuris inteſtinorum arietis quadras iij. florum mellilοti & ſem. lini añ. p. j. coquantur cum prædicto iure, de quo accipe quadras ij. olei communis ℥. iij. miſce pro enemate.

Clyſter ad contemperandam aliquando acrimoniam in febribus.

℞. hordei integri p. j. coquatur in quadris quatuor aquæ vſque ad conſumptionem medietatis: cola & accipe quadram j. ß. ſacchari albi ℥. ij. miſce pro enemate, & tepidè adminiſtretur.

Alter ad idem.

℞. lactis caprarum quadras ij. rectè bulliat ad ignem, cola & tepidè adminiſtretur.

Clyſter

Clyster ad abstergenda vlcera intestinorum.

℞. hordei integri p. 1. coquatur in quadris iiij. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, cola & colaturæ adde mellis albi coclearia iiij. vel Rhodomellis in eadem quantitate, misce pro enemate, & calidus administretur, sicque dicitur lauatiuus.

Clyster contra fluxum.

℞. lactis caprini lib. iiij. coquatur ad ignem, & postquam ebulliuerit fac chalybeare, vel extinguãtur in ipso lapides ignitæ, & tepidè administretur; & si in animo est magis cohibere fluxum, adde amilij ℥. ß. & si forsan in animo est vti extremis remediis, cum lacte misceatur ʒ. j. phylonij maioris aut Persici.

Ad idem alius.

℞. hordei integri, rof. siccarum, plantaginis

ginis, ſanguinariæ, burſæ paſtoris, caudæ equinæ añ. p.1. coquantur omnia in aqua ad conſump. tertiæ partis, cola & adde vitellum oui, olei roſ. ℥. amilij toſti. ʒ. ß. miſce pro enemate.

Ad idem & conciliandum ſomnum.

℞. hordei integri, roſ. ſiccarum & fol. plantag. añ. p. 1. capitum papaueris contuſorum in ſem. num. ij. coquantur omnia in debita quantitate aquæ, cola & de colatura accipe lib. 1. amilij. ℥. j. vitel. ouorum num. 1. olei roſ. ℥. ij. miſce pro enemate, & calidus adminiſtretur.

Clyſter ad conglutinanda vlcera.

℞. iuris pedum hirci quadr. ij. amilij. ℥. j. miſce pro enemate, & tepidè adminiſtretur. Ad hunc etiam vſum valet lac chalybeatum, quòd cruſtam inducat ſupra vlcus.

DE SVPPOSITORIIS.

Cogimur & aliquando in forma ſolida per rectum inteſtinum medicamenta intromittere, tùm quia clyſteres minus recipiantur à quibuſdam, tum etiam & quod magno cum periculo adminiſtrantur iis qui hernia aliqua laborant, & potiſſimùm inteſtinali dicta, & proinde hanc formam tribuo.

Suppoſitorium ad ſubeundam aluum.

℞. pul. hieræ picræ ʒ. ij. ſalis gemmæ ʒ. j. mellis. q. ſ. miſce & fiant duo ſuppoſitoria filo appenſa.

Ad idem aliud.

℞. conf. hieræ picræ ʒ. ij. benedictæ ʒ. ß. ſalis gemmæ ʒ. j. mellis q. ſ. miſce & f. duo ſuppoſitoria, vt ſupra.

Aliud multum irritans.

℞. ſpecierum hieræ logod.ʒ. ij. ſalis gemmæ ʒ. j. mellis q. ſ. miſce & f. duo ſuppoſitoria filo appenſa.

Ad idem aliud.

℞. interioris colochintidos gal.ʒ. ij. ſalis, &c.

Suppoſitorium ad ſedandum dolorem fluxumq́ꝫ cohibend. in inteſtinis.

℞. phylonij maioris ʒ. ij. opij grana iiij. mellis q. ſ. miſce & fiant duo ſuppoſitoria filo appenſa.

DE VOMITORIIS.

Etſi vomitus non ſit procurandus niſi vigeat neceſſitas, cùm exhibere vt deuomat non vomenti periculum ſit, nec citra rationem ſit vomitus per ſuperiorem ventrem, in quo valde exquiſitus ſenſus

ſenſus reperitur ob neruos recurrentes dictos, qui ſanè inſignes ſunt; nihilominus tamen aliquando cogimur medicamenta vomitum prouocantia præſcribere, nec ſolum ad id efficiendum mitiora exhiberi debent, & quæ tergendo, irritando & impellendo ventriculum præſtent, verùm etiam in hoc caſu via fuit antiquitus, medicamentis purgantibus ad vomitum accõmodatis vti, quæ inter purgantia vehementiſſima ſunt, vt eſt Elleborus, qui inter omnia quæ per vomitum nata ſunt humorem educere maximè commendatur. Quod autem purgationes antiquis in vſu eſſent teſtatur Hipp. 4. *Aph. ſent.* 6. 7. *&* 8. & alibi, in quibus ſententiis præcepta ab Hipp. proponuntur ad dictas purgationes præſcribendas.

Sunt etiam ex vſu vomitus in quibuſdam morbis curandis, vt fit potiſſimum in cholera morbo curando, & in tertiana notha, & ſimiliter in aliis morbis in quibus os ventriculi affici ſolet aliquo humore plus iuſto moleſtante: debet tamen ſemper vomitus fieri exhibi-

to medicamento vomitorio in magna quantitate, ita vt quantitas potionis ſint quadræ iiij. vel amplius: tutius eſt à cibo vomitum excitare aſſumpto, quam non, idque fit potiſſimum in tertianis curandis.

Cæterum conſueuerat Hipp. corpora præparare, vt vomitoria medicamenta præſcriberet, idque quiete, & aliis, quibus ventriculus humidus reddebatur, deinde corpora humida reddebat & mitiora medicamenta exhibebat per vomitum. Huc accedit conſuetudo antiqua in vomendo: erat autem vomitus maximè in vſu, quod contra fit hac noſtra tempeſtate; vnde maiori cum periculo ſolent purgationes per vomitum fieri, & ſi aliquãdo accidat vt per vomitum pharmaco exhibito humores educantur maxima anxietate, & non exiguo labore vexari ſolent ægrotantes, nec tamen medicus generoſus debet cohibentia vomitũ præſcribere, ne ſcilicet mortis ſit auctor, ſed potiùs medicamenta vomitoria præſcribere debet, quibus frui debet digitis impoſitis intra gulam, vel

vel pennis ex gallina madefactis oleo, vt ex his nauſeabundi facti ægrotantes vomitus efficiatur, neque incommodum eſt aliquod medicamẽtum vomitorium commune præſcribere, vt qui in ventriculo ſunt humores melius educantur.

Eſt autem vomitus humoris innatantis eductio, ſiue euacuatio. Nauſea verò ex humore impacto fit in orificio ventriculi ſuperiori.

Vomitorium commune.

℞. hordei integri p. j. ſem. fænicul p. ß. ſeminis Raphani quartam partem pugilli, coquantur omnia in ℔. xij. aquæ ad cõſumptionem medietatis, cola & colaturæ adde ſacchari albi ℥. ij. aceti optimi cochlearia ij. vel iij. miſce & fiat vomitorium.

Vomitorium purgans.

℞. Ellebori nigri & Agarici ʒ. j. aquæ mellis ℥. iij. miſce & fiat potio, etſi non ſit tuta, ſed ſi adminiſtretur ſit tepida.

DE SVPERPVR-*gationibus.*

Accidit aliquando vt immodica purgatio ex medicamento assumpto contingat, quod potissimum cognoscitur ex defectu virtutis, quòd vires languescãt, & pulsus debiles fiant, & aliquando etiã citra immodicam purgationem maxima anxietate & dolore ægrotantes crucientur in orificio ventriculi & portione potionis ibi cõtenta, vel ex humore plus iusto irritante quem attrahit medicamentum sua facultate, huic semper occurrendum est adhibito amilo quantitate ℥. j. decocto in aqua, & moderatè frigida adhibita.

Ad immodicam verò purgationem conducunt crurum frictiones, pedum potissimum & manuum, tum etiam & offam panis biscocti in optimo vino madefactam propinare, quod si vlterius progrediatur immodica purgatio, supra ventriculum appones interiora panis cum vino optimo obruta & ad ignem

parum

parum cocta, & admiſcebis ʒ.j.vel ʒ. ij. cinnamomi, & ſi multum vrgeat euacuatio ʒ.j.maſtichis. In hoc caſu conducunt clyſteres ex lacte cocto & aliquando etiam chalybeato, cui amilum aliquando vtiliter permiſcetur, conducet etiam aquam chalybeare. Sint alimenta adſtringentia, & boni ſucci, conficiantur iuſcula ex gallina & ariete, decoquetis cum his fruſtum mali citonei vel pyri cum cortice, cum quo iure panem cõficies tritum & prius coctum, vulgo [pan rallado] admiſcendo ſemper parum cinnamomi, quæ omnia non citra rationem à nobis obſeruantur, cùm ſoleat per multos dies purgatio fieri.

Quod ſi contra ex medicamento aſſumpto exigua vel nulla euacuatio ſuccedat, quod fieri ſolet eodem die, nihil immouere oportet præter appoſitionem pannorum calidorum ad ventrem, altero verò die clyſter communis præſcribendus eſt, quod ſi id non ſuppeter, iterum erit repetendus clyſter medicatus cum hiera & benedicta.

De Errhinis medicamentis.

Aliquando post vniuersales euacuationes & particulares per purgantia medicamenta factas, solent medici vtiliter humorem ex eadem parte educere, quod fit potissimùm per errhina medicamenta & masticatoria, cum quibus ex cerebro particulares humores educuntur: dicitur autem errhinum medicamentum euacuans per nares, & hoc duplex est, humidum s. & siccum, humidum manu imponitur tepidè manè & ieiuno corpore, idque tribus vel quatuor vicibus, ita vt pro vnaquaque vice post attractum medicamentum nares optimè repurgentur ab omni humore & excremento. Siccum errhinum in puluerem reducitur & per pennam intra nares exufflantur, quamuis soleant aliquando cum aliquo liquore vel citra liquorem dicta errhina imponere, ita vt vncto filo naribus imponantur.

Sicca

Sicca errhina.

Piper, caſtoreum, euphorbium, elleborus albus, & niger, Agaricus, ex quibus puluis componitur æquis partibus in hac forma.

℞. piperis, caſtorei, ellebori an̄. ʒ.j. pulueriſentur & miſceantur.

Ad idem aliud.

℞. piperis & ellebori an̄. ʒ.j. ſucci betæ & maioranæ depurat. an̄.q.ſ. miſce & ad ignem miſceantur in forma liquida.

Errhina humida.

Parantur hæc errhina ex ſucco braſſicæ, cæparum, abſinthij, radicis nigellæ, marrubij, betæ, maioranæ, qui duo ſucci poſteriores, magis apud nos ſunt in vſu. Errhinum humidum fit hoc modo.

℞. ſucci betæ depurati ℥.ß.
Agarici ℈.ß. mellis ʒ.iij. miſce.

Eſt tamen aduertendum quod maiorana non ita reperitur vt beta, & ita magis tutum erit ex ſucco betæ errhinum præſcribere, cui aliquando miſcebis ſuccum ireos depuratum.

Horum eſt vſus in longis & diuturnis morbis capitis, vt ſunt dolores diuturni, & alia, vt in morbo comitiali, ad reuellendam diſtillationem impetum facientem in cauitatem pectoris & ventriculi, & fauces, & aliam quamcumque partem. Commendantur etiam ad oculorum diuturnas affectiones, vt ſunt ophthalmiæ, ſuffuſiones, vngues, & aliæ huiuſmodi, valent etiam ad difficultatem odoratus, ad neruorum obſtructiones, & aliquando ad tergenda vlcera quæ fieri ſolent in morbo gallico circa colatoria, in quo affectu fieri ſolet eroſio in oſſe ipſius naſi, ita vt os concidat.

DE MASTICATORIIS.

Ad eos vſus ad quos errhina præſcribuntur à medicis, maſticatoria apophlegmatiſmata dicta præſcribi ſolent, nomen

men autem ſumpſerunt ab euentu, quod ſcilicet in ore detenta & ipſa maſticando per os humores ſoleant educere & euacuare, potiſſimùm ex cerebro facilius & ventriculo & aliis vicinis partibus. Sunt autem hæc medicamenta varia, ex quibus alia mitiora, alia fortiora dicuntur.

Mitiora ſunt.

Hyſſopus, thymus, nux moſcata, origanum & pulegium.

Valentiora ſunt.

Serapium, pyretrum, piper, ſemen ſtaphiſagrios, maſtiches, zinziber, & radix achori. Hæc aliquando per ſe ſola detinentur in ore, & veluti commanducantur dentibuſque confringuntur, aliquando ex his ſolent medici cum cera orbiculos parare in modũ lupinorum, vt hac ratione in ore medicamenta detenta ſuum efficiant opus. Eſt autem orbiculorum deſcriptio ſequens.

℞. medullæ ſeminis ſtaphiſagrios

ʒ.ß.maſtichis, pyretri, piperis,& radicis acorij añ. ℈. ij. ceræ albæ q. ſ. miſce & fiant orbiculi in modum lupinorum: quod ſi forſan medicamenta non repe-riuntur ex aliis ſimplicibus in eadem quantitate orbiculos confice. Commen-dantur autem maſticatoria in apople-xia,& paralyſi curandis , & potiſſimùm nux ipſa muſcata , cuius fruſtum ſtatim in ore detinendum eſſe præcipiunt me-dici in paralyſi curanda. Atque hæc di-cta ſint de maſticatoriis , quibus pitui-tam ex cerebro per palatum euacua-mus.

DE SVDORIFICIS.

Solent medici aliquando curatio-nem moliri per ſudorem applicatis ad id mouentibus ſudorem, idque dupliei-ter, vel in forma humida vel ſicca, & ſic vulgò dici ſolet (ſtuphas en ſeco, o ſu-dores con baño) quod potiſſimùm fit in morbis frigidis curandis , vel per ſuffi-tum morbum curare aggrediantur, vel per hydrargirij vnguentum, vt in morbo Gallico.

Parantur

Parantur ſudorifica medicamenta in forma humida quibuſdam ſacculis longitudine duorum palmorum & latitudine vnius palmi, qui ſacculi adimplentur ex medicamentis ſudorificis, deinde ad ignem in aqua apponuntur, donec bulliant vehementer. Hos ſacculos ſic calentes, prope caput vnus apponitur in ſummitate; alter, vero prope pedes, alter curuatis cruribus in ſpatio vacuo infra genua, ſimiliter brachiis, in vnoquoque ſpatio vnus eſt apponendus, deinde rectè cooperiatur æger, & iaceat ſupina forma. Sunt autem medicamenta quæ intra ſacculos ponuntur ſequentia.

℞. ſaluiæ montanæ, roris marini coronarij, maioranæ, fol. lauri, baſiliconis ſylueſt. chamom. rutę, origani, menthæ, & pulegij, an̄. p.xij. piperis ℔.j. cariophyl. ℥.j. mirrhæ ℥.ß. ligni aloës & cinnamomi an̄. ʒ.j. roſ. ſiccarum p.v. contundantur omnia, & ex his in dicta forma ſacculi impleantur.

Sudorifica in forma ſicca parantur ex Cinnabrico (vulgo ſanies drachonis vel

vermellon) in hac forma præcipiunt vt æger nudus in cubiculo plus iusto calido ſtet, ipſumque rectiſſimè cooperiendum eſſe præcipiunt cùm ſtet rectus, ita tamen vt caput & os nequaquam cooperiantur: ſolet enim vapor Cinnabrij infeſtiſſimus eſſe thoraci & neruis, in hac ergo forma detento ægro ſupra prunas ignitas apponāt Cinnabrij iij.ʒ.j. ex quo vapor quidam calidiſſimus & vehementiſſimus eleuari ſolet, qui ob ſuam vehementiam & caliditatem ſudorem excitat quamplurimum. Sunt autem qui hoc medicamento non vtuntur ob illius ferueſcentiam (& meritò) niſi in morbo Gallico admodum pertinaci, & aliis ſimilibus.

Præſidia verò pro lue venerea curanda efficaciſſima eſſe inunctiones ex hydrargiro plerumque experti fuimus, adeò vt quos diæta ex radice Chinæ & Guaiaco & ſarſa perrilla curare non potuerat, hoc poſtea adhibito remedio, ex toto reualuerint, quare vnguentum ſit.

℞.axungiæ ſuillæ ſine ſale ℥.viij. Argenti

genti viui defœcati ℥.iiij.cineris ſarmentorum lythargirij, & ceruſæ añ.℥.j.maſtiches ℥.ß.olei laurini ℥.ij.ther.magnæ ℥.ß. agitetur primo loco argentum viuum cum axungia,poſt cuius extinctionem reliqua addantur, & fiat vnguentum.

De medicamentis digerentibus euacuantibus.

Sunt autem medicamenta digerentia euacuantia, quibus medici potiſſimum vtuntur ad humores digerendos, qui ſunt in tumoribus præter naturam & etiam in partibus dolore affectis: valent ſimilia ad diſcutiendos flatus,tum etiam & ad calfaciendas partes refrigeratas, & roborandas imbecilles ex frigida intemperie. Hæc digerentia vel mitiora ſunt, vel vehementiora.

Mitiora ſunt oleum Chamomellinum, roſaceum,amygd.dul.aneth.& de nucibus.

Valentiora ſunt oleum iuniperi,rutaceum,

ceum, abſinthij, amygd. amararum, oleum laurinum, oleum nardinum, oleum vulpinum, & oleum ſcorpionum.

His vtimur aliquando ſolis vngendo partes cum aliquo ex dictis oleis, & ex alto ſuperinfundendo ſupra partem, aliquando verò vnguenta ex his conficiuntur cum cera & aliqua axungia humectante habente vim digerendi.

In forma liquida ſit præſcribitur.

℞. olei chamom. & anethini añ. ℥.ij. miſce.

In modum vnguenti talis eſt forma.

℞. olei. vulpini & ſcorp. añ. ℥.j. olei laur. ℥.ij. axungiæ gallinæ ʒ.iij. axungiæ vulturis ʒ.ij. ceræ parum, miſce & fiat vnguentum.

De Medicamentis euacuantibus per vrinam.

Per vrinam potiſſimùm humores crudos & craſſos ſolent etiam medicamenta aliqua euacuare, vbi per coctionem à natura mouentur, nam tunc na-

turæ

turæ motum ſeruamus, quæ ſolet magna ex parte hos humores per vrinam mouere,rarò verò per aluum,iuxta Gal. *ſentent.3.prog.com.23*. Hæc autem medicamenta quàm plurima eſſe ſolent, potiſſimùm ſequentia.

Radices paſtinacæ , folia raphani, ciceres nigri & albi , therebintina abietis cum ſaccharo confecta in modum pilularum,radices aſparagi,rad. fæniculi.ſemen petroſelini, dauci & aniſij. His vtimur etiam ad tollendas obſtructiones, nam diuretica aperientia ſunt,verùm in tertianis nothis vtimur vbi longæ fuerint , & potiſſimùm quando diuretica non ſunt multùm calida, in quo euentu optimum erit ſi vnà cum his ſemina cucurbitæ coquantur contuſa, mundata tamen à cortice; nam ſemen cucurbitæ, quamuis frigidum ſit, tenuium eſt partium & aliqua ratione diureticum , erit autem deſcriptionis forma ſequens.

℞.ſem. cucurbitæ contuſi ʒ.ß. cicorei cum toto , borraginis , & cap. veneris añ. m. 1. corticum rad. Aſpar. ℥. ij. cicerum nigrorum num. xv. coquantur

omnia

omnia in sufficiente quantitate aquæ ad consumptionem 3.partis,cola & de colatura accipe ℔.ij.syr.cap.veneris, & de v.rad.añ.℥.iij.misce, & si mauis dictam coctionem cum saccharo poteris exhibere.

De medicamentis mouentibus menses.

Mouentia menses eadem sunt ac diuretica, præcipuè obtinent principatum in his cap.veneris,cort.rad. sabinæ, arthemisia & lima tura chalybis vel scoria ferri cum aceto præparatæ,dummodò prius in tenuissimum pollinem redactæ fuerint , hæc post vniuersalem euacuationem totius corporis & ipsius ventriculi vtiliter commendantur.

Formantur etiam ex limatura ipsa pilulæ vulgo dictæ (de la feriia) vel de ribes, quæ conficiuntur cum mitridatica confectione & antidoto emagogo añ. q.s. vt in formam massæ pilularum limatura chalybis deducatur. Sunt semper in exigua quantitate conficiendæ ad

d magnitudinem v. granorum piperis.

Præparatur etiam in forma confe-ctionis aliquando permiſcendo puluerem chalybis in quantitate ℥. ij. cum melle optimo & deſpumato, cuius quãtitas ſunt cochlearia duo aut iij. in pilularum vero forma, num. vij. vel viij. vnoquoque die mane ieiuno ſtomacho.

Eſt tamen maximè obſeruandum vt per ſpatium vnius horæ continuò mulieres moueantur ſenſim deambulando. Pilulæ in ſchedula ita deſcribuntur.

℞. maſſæ pilul. ex limatura chalybis. ℥. ß.

Confectio ſic deſcribitur.

℞. limaturæ chalybis præp. ℥. ij. cinnamomi ʒ. ij. mellis deſpumati ℥. vij. miſce & fiat confectio.

De medicamentis pectoralibus.

Sunt quædam medicamenta in vſu apud medicos ad humorem in cauitate thoracis educendum, quæ aliqua ratione euacuantia dici poſſunt, quæ vulgo dicuntur (lamedores) à lambendo, ſen-

ſimque

ſimque aſſumuntur : ſunt autem ex hi
quædam mitiora,alia verò vehementio
ra,mitiora ſunt conſer. viol.ſyr.viol.ſyr
liq.conſer.cap. veneris.ſyr.cap. veneri
& oxim Potentiora ſunt ſyr.de hyſſopo
de praſio,oxim.ſchil.quæ ſemper in exi
gua quãtitate præſcribi debent ob illi
vehementiam & acerrimum ſaporem.

Sunt & pectoralia Elect.dragachan
frigidi, ſuccus liquiritiæ, diaireos,con
fectum ex radice lilij albi, quod eſt po
tentiſſimum pectorale.

Sunt etiam & pectoralia, amylum
penidiæ, ſacch. cand. ſimplex & vi
laceum,& cap.ven.radix liquiritiæ,hy
ſopus, iuiubæ, ficus pinguis, dactil
quales apportantur ex Argel.

Syrupi pectorales præſcribuntur in hac forma.

℞.ſyr.cap.ven.& viol.an.℥.ij. miſc

Alius fortior.

℞. ſyr. liq.℥.ij. oxim. ſ. ℥.iiij. miſc
℞. ſyr.liq. & cap.ven.añ.℥.iij. oxi
ſ. ℥. ij. miſce.

Ali

Alius fortior.

℞. ſyr. liq. & oxim.ſ.añ.℥.iiij.oxim. ſchil.℥.j. miſce.

Forma decoctionis pectoralis.

℞. liq.raſæ & contuſæ ℥.ß. cap. ven. & hiſopi añ.m. j. iuiubarum nu.iiij. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tertiæ partis; cola & pro vſu ſerua.

Fieri etiam ſolent ad expurgandum pectus alia medicamenta in forma diuerſa,quæ vulgò dicuntur aloſas , conficiuntur autem ex dictis pectoralibus rebus , & ſimiliter ex variis generibus, inde quod inter pectoralia etiam numerantur ad expurgandum humorem contentum in pectore, vt ſunt loch de pino, & caulium & pulmone vulpis.Eſt item aloſſæ deſcriptio.

℞. loch ſani & experti ℥.j. penidiarum & ſacchari candi añ.℥.ß. pul.liquiritiæ & gummi dragach. añ. ℥.j. ß. ſyr. liquiritiæ vel viol.vel cap.ven.vel oxim.

ſ.℥.

ſ. ℥. iij. amili ad inſpiſſandum: miſce &
fiat aloſſa.

Diacodion cum melle ſimiliter commendatur ad expurgandum humorem contẽtum in pectore, & vius etiam cum melle & ſapa. Huius autem non licet magnam quantitatem propinare, quia fit medicamentum ex capitibus papaueris, ſufficit vnoquoque die coclearium vnum exhibere noctu hora ſomni, & cùm vrgeat neceſſitas coclear... dico tempore interpoſito. Potiſſimùm commendatur in diſtillationibus, quarum impetus ad cauitatem pectoris fertur, tum etiam & in quibuſdam febribus, quando ex humore aliquo grauitas perſentitur in pectore, in pleuritide tamen numquam hoc vti licet.

Eſt etiam ſulphur album pectorale medicamentum, verum in phthiſi, ad exſiccanda vlcera, vtiliter commendatur quantitate ʒ. j. cum melle, admixtum cum ouo, vel cum decocto hordei. Bolum ſimiliter Armenum ad id commendatur in eadem quantitate & ſimili modo.

Electuarium magiſtrale ad pectus.

℞. pulueris liquiritiæ & dragach. gummi an̄. ℈. iiij. conſ. viol. & cap.veneris an̄. ℥.j. zach.diſſol. in aq.cap.ven. q.ſ. miſce & fiat elect. in tab.ʒ.j.pond.

Ad idem medicamenta exterius applicata.

Solent medici in pleuritide potiſſimùm ad humorē exterius attrahendum, & vt ſenſim illum digerāt & attenuent & aptiorem reddant, vt melius per ſputum educatur, medicamenta aliqua exterius applicare ſupra partem dolore affectam. Sunt autem hæc potiſſimùm duo, emplaſtrum filij Zachariæ & de melliloto cum diſcrimine tamen, nam ſi craſſus ſit humor, emplaſtrum de melliloto erit in dupla quantitate apponendum, eo quod ſit magis digerens; ſi verò non ſit craſſus, æquis portionibus. Emplaſtrum etiam pulueriſare ſolent cum puluere Ireos, addendo parum the-

rebintinæ

rebintinæ communis, vt poſſit emplaſtrum ſupra partem detineri: eſt autem deſcriptio emplaſtri ſequens.

℞. maſſæ emplaſtri filij Zachariæ & de melliloto partes æquales, therebintinæ communis parum, malaxentur & extendantur ſuper alutam ad formam quartæ par. folij papyri.

Aliud magis digerens.

℞. maſſæ emplaſtri de melliloto ℥.ij. maſſæ emplaſtri filij Zachariæ ℥.j. therebintinæ communis parum, malaxentur & extendantur ſupra alutam ad formam quartæ partis folij papyri, pulueriſetur cum puluere ireos.

Alia medicamenta topica ſolent etiam ſupra partem apponi, vt ſunt calfactoria dicta, quę vtiliter commendantur in ſtatu & declinatione pleuritidis. Paratur huiuſmodi medicamentum ita.

℞. ſem. lini, ſem. fænugræci, furfuris, chamomillæ, florum meliloti, & cort. rad. altheæ añ. p. 1. ficuum pinguium num. v 1. aq. q. ſ. miſce & fia

poti

potio vſque ad ſpiſſitudinem aquæ, cola & intra calfactorium inſtrumentum iniice, vel in defectu huius intra veſicam bouis, & ſupra partem dolentem calidum plus iuſto detineatur.

De roborantibus poſt purgationem.

Accidit aliquando vt ventriculus & hepar ab euacuatione imbecillia reddantur, tunc medici ſolent huiuſmodi partes roborare aliquo præſcripto electuario, vt diarhodonis Abbatis, & diamargaritonis, & diatrium ſantalorum. In cauſſa frigida valent Electuarium arom. roſ. ex deſcript. Gabrielis, Elect. diacuminum, Elect. roſatæ nouellæ, & ſimilia.

Fiunt etiam aliquando Elect. magiſtralia, quæ ad dictos vſus non parum conducunt, vt in cauſa frigida.

℞. pul. arom. roſ. deſcript. Gab. ℈. iiij. conſer. meliſſæ ℥. iij. ſacch. diſſoluti in aqua borraginis q. ſ. miſce & fiat electuarium pond. ℥. ij.

Aliud ad excitandam venerem & multum calfaciendum ventriculum.

℞.pul.diacamaronis & arom.roſ. ex deſcript. Gabrielis, añ.℈.ij.conſer. meliſſæ ʒ.iij. ſacch. diſſol. in aq.meliſſæ q.ſ. miſce & fiat Elect.in tab.ʒ.ij.pond.

Aliud pro hepatis & venarum obſtructionibus.

℞.pul.roſatæ nouellæ & diarh.Abb. añ.ʒ.j.cõſer. florum chicorij ʒ.iij.ſacch. diſſol. in aq. cap. Ven. q.ſ. miſce & fiat Elect.in tab.ʒ.ij.pond.

In cauſſa calida.

℞. pulueris diamargar. fr. diarh. Abb.añ.℈.ij.conſer.roſ.ʒ.iiij.ſacch. diſſol.in aq. roſ. q.ſ. miſce & fiat Elect. in tab ʒ.ij.pond.

DE CONDITIS VEL *conſeruis roborantibus poſt purgationem.*

Ad eoſdem vſus valent condita, vulgo conſeruæ, ex his parari ſolent electuaria opiata & ſimilia ad morbos frigidos & calidos, addendo aliquem puluerem magiſtralem vnà cum ſufficienti quantitate aquæ, vt fiat in modum conditi.

Conſeruæ ad morbos calidos ſunt.

Conſerua roſarum, violarum, borraginis, bugloſſæ, nenupharis, quæ omnes dictæ ex floribus parantur, conſerua acetoſæ quæ paratur ex foliis.

Conſeruæ ad morbos frigidos.

Electuarium liquidum arom. roſ. ex deſcriptione Gabrielis, conſer. florum chicorij, florum fum. florum roriſmarini, conſer. cap. veneris, conſer. raphani

gallicani omnium calidiſſima & cortices citri ſaccharo conditæ.

Ex frigidis paratur conditum ſequens.

℞. conſer. roſ. bugloſſæ & borraginis añ. ℥.j.ß.pul. diamargaritonis f. ʒ.j. ſacch.q.ſ. miſce & fiat conditum.

Ex calidis pro melancholicis.

℞. conſer. borraginis & melliſſæ añ. ℥.j.ß. conſer. flor. fumiterræ ℥. j. corticum citri ſacch.conditi & minutim inciſi ʒ.vj. pul.arom. roſ.deſcrip.Gabrielis ℈.iiij. ſacch. q. ſ. miſce & fiat conditum in modum oppiatæ.

Ad idem pro diuitibus.

℞.Elect.liquidi arom.roſ.Gab.℥.iiij. pulueris diacamaronis ʒ. j. ſyr. ex corticibus citri q.ſ. miſce & fiat conditum.

Condita ſumuntur mane prima luce, quorum quantitas eſt coclearia duo aut

tria

tria cum aqua melissæ, vel viperinæ, vel borraginis, vel fontanæ, vt erit occasio, vel cum vino albo aqua diluto. Sumuntur post quatuor vel quinque horas à cibo assumpto, quandoque hora vespertina.

Similiter etiam & Electuaria supradicta mane dicto modo sumuntur, sub quantitate ij. tabellarum.

DE MEDICAMENTIS *flatum discutientibus.*

Discutiunt flatus quæ calida sunt, & tenuium partium, hæc magnos habent vsus in opere practico sumpta per os, & iniecta per sedem, & extrinsecus apposita & supra partem dolentem applicata.

Simplicia discutientia sunt.

Vinum generosum, non multum, nec vaporosum, vinum claretum vel album dictum, semen fæniculi, semen cumini, semen anisi, semen dauci, semẽ raphani,

camomilla vrgelensis, ruta, & cinnamomum.

Composita discutientia sunt.

Puluis diacimini, rosatæ nouellæ, arom. ros. gab. elect. eiusdem gab. arom. ros. in forma solida & liquida, diamusci dulcis & vsualis, & confectio de baccis lauri, oleum nardinum, anethinum, de lilio, de absinthio, & denique conf. gent. cord. contr. melancholiam.

POTIO AD DISCVTIENdos flatus potissimum in vteri affectibus.

℞. diamusci vsualis vel dulcis (si fuerit diues) & conf. gentilis cord. contra melanch. añ. ʒ. ß. syr. de corticibus citri ℥. j. aq. melissæ q. s. misce & fiat potio.

Confectio ad discutiendos flatus.

℞. confectionis gent. cord. contra melanch. & diamusci vsualis añ. ʒ. j.

pulueris arom. roſ. gab. ʒ. iij. conſer. meliſſæ ℥. j. ſyr. ex cort. citri q.ſ. miſce & fiat in modum confectionis cordialis.

Electuarium ad diſcutiendos flatus.

℞. pulueris arom. roſ. gab. ℈. iiij. ſeminis fæniculi pulueriſati ℈. ij. conſer. meliſſæ ʒ. iij. ſacch. diſſol. in aqua endiuiæ q.ſ. miſce & fiat elect. in tab. ʒ. ij. pondere, ſumi poterit quacunque hora diei, potiſſimum tamen ante cibum, cum vino albo diluto.

Clyſter ad diſcutiendos flatus.

℞. ſemin. fæniculi, aniſi, anethi & ſem. lini añ. pug. j. foliorum raphani & rutæ añ. m. ß. florum chamom. parum coquantur omnia cum duabus partibus aquæ & vna vini albi, cola & de colatura accipe ℔. j. olei rutæ ℥. ij. benedictæ ℥. j. butyri ℥. ß. ſalis gemmæ ʒ. j. miſce pro enemate.

Ad idem alius.

℞. iuris confecti ex intestinis anatis quadras iiij. seminis lini & fol. parietariæ & florum camomillæ añ. parum coquantur omnia in dicto iure, cola & de colatura sume quadram vnam & semissem, conf. Benedictæ ℥. j. olei rutacei ℥. ij. misce pro enemate.

Alius in melancholia hypochondriaca.

℞. fol. maluarum m. j. rad. altheæ & maluarum añ. ℥. ij. sem. maluæ & altheæ añ. ℥. ß. prunorum dulcium hibericorum & passularum enucleatarum añ. nu. xv. sem. anisi ʒ. ij. succi herbę mercurialis ℥. j. ß. coquantur omnia s. ar. (excepto succo mercuriali) cum capite arietis animalis in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis, cola & de colatura sume lib. j. & ß. & decocto adde olei violacei & de lilio & de chamo. añ. ℥. ij. & cum his misce suc-

cum mercuriale & diaphæn. ℥.j.& misce pro enemate.

Vnguentum ad diſcutiendos flatus.

℞.olei nardini, & de abſinthio añ.℥.iij. pul. arom.roſ. Gab. ʒ.ij. cinnamomi ʒ.j.ceræ parum, miſce & fiat vnguentum.

Ad idem aliud.

℞.conf.de baccis lauri ℥.iiij.ſerua in modum vnguenti.

Syr.ad diſcutiendos flatus.

Aliquando ſolent medici vbi ſyrupi præſcribuntur intenti eſſe vt flatus diſcutiant vna cum aliis ſcopis, ſcilicet in curanda tympanite, & tamen vnà cum aliis ſimplicibus, in decoctione ſolent adhibere ſemina aniſi & petroſelini in quantitate ℥. ß. & deinde facta decoctione vt aromatiſentur in ℥.j. cinnamomi & altera vncia

pulueris arom. ros. Gabrielis.

De stupefacientibus & somnum inducentibus.

Stupefacientia & somnum inducentia medicamenta cautè sunt administranda, potissimùm quando intra corpus deuorata assumuntur, nam si vires languidæ sunt, ex his non parum periclitantur ægrotantes, quæ vero extrinsecus apponuntur vel superfusa applicãtur, minoris sunt effectus & periculi, potissimùm vbi admouentur supra partes minus præcipuas, vt Gal. 5. *simpl. cap.* 9. docet. Hæc medicamenta quædam sunt simplicia & quædam composita, & omnia vel fortiora, vel mitiora. Simplicia fortiora, vel vt melius dicã, vehemẽtiora sunt opium, meconium, semen papaueris nigri, cortices radicis mandragoræ (quorum vsus omnino est contemnendus, propter ingentem frigiditatem) semen papaueris albi cuius vsus tutus est.

Simplicia mitiora sunt, succus lactucæ,

ctucæ, ſuccus papaueris, ſuccus portulacæ & ſuccus cicutæ.

Compoſita vehementiora ſunt, Phylonis antidotus, Athanaſia, Diacodion cum ſapa, confectio meliſſæ, oleum radicis mandragoræ, oleum papaueris, vnguentum Populeonis addito opio, decoctum corticum radicis mandragoræ.

Compoſita mitiora ſunt ſyr. viol. conſer. florum nenuph. oleum roſaceum, ſyr. papaueris, ſi debita ratione efficiatur, conſerua violarum.

Potio ad conciliandum ſomnum.

℞. emulſionis ℥. j. ſem. papaueris albi in aqua fœniculi extractæ, cuius aquæ ſint ℥. ij. ſyr. papaueris albi ℥. j. conſ. Hyacinthorum aut gent. cord. contr. mel. ℈. ij. aquæ lactucæ q. ſ. miſce & fiat potio.

Ad idem coctio.

℞. capitum papaueris albi cum ſemine contuſorum num. vj. hyoſchiami & fol. lactucæ an. m. j. chamo. vrgelen.

p. ij. coquantur omnia in sufficienti quantitate ad consumptionem medietatis, & pro vsu serua ad lauandum caput.

Ad idem potio.

℞. Phyloni maioris ʒ. j. syr. buglossæ ℥. j. aq. lactucæ ℥. ij. misce & fiat potio.

Vnguentum ad sedandum dolorem.

℞. olei violarum & papaueris añ. ℥. ß. opij. grana vj. olei chamo. ℥. j. ceræ parum, misce & fiat vnguentum.

De roborantibus cerebrum.

Medicamenta roborantia cerebrum & potissimum bene olentia, quæ aliquando deuorata vsum præstare solent, cùm ex ventriculo in cerebrum vapores eleuantur. Aliquando etiam manibus admota permagnos vsus solent præstare, tum etiam supra caput ad vsum cucuphæ.

Simplicia roborantia cerebrum.

Meliſſa, ſaluia, radix galangæ, flos anthos, id eſt, roris marini coronarij, hæc dicta adminiſtrari ſolent in decoctis vel aqua ex his diſtillatis, lignum aloës, cinnamomum, muſcus, ambar, labdanum, roſæ ſiccæ, & rubræ, roſmarinum, ſaluia, gith, maiorana, gariophyli, quæ omnia in ſuffumigiis naribus ad odorem gratum comparandum in formam pomi adminiſtrari debent, coriandrum præparatum, cortices capitum papaueris albi toſtæ, roſæ ſiccæ, ſandaraca arabum, id eſt, radix iuniperi arboris, ſal toſtum quæ omnia exterius applicari ſolent in puluerem redacta ad formam cucuphæ.

Compoſita ſunt.

Conſerua meliſſæ, ſyr. ex corticibus Citri, pulueris arom. roſ. Gab. in forma ſolida & liquida, conſerua florum anthos, diagalanga, diamuſcus dulcis, & vſualis quæ omnia in modum Electua-

rij, vel in modum cõfectionis cordialis, vel in puluerem debita ratione ſolent adminiſtrari ſumpta cum melle, vino, & decocto meliſſæ.

Syr. ad roborandum caput.

♃. saluiæ pug. ß. meliſſæ p. j. borrag. fæniculi recentis & cap. veneris an̄. m. ß. corticum citri. ʒ. ij. coquantur omnia in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem ȝ. par. cola & de colatura ſume ℔. ij. ſyr. ex corticibus citri, & cap. ven. an̄. ℥. iij. ſyr. borrag. ℥. iij. miſce & aromatizetur cum ʒ. j. pulueris rad. galangæ & altera pulueris arom. roſ. Gab.

Ad idem pomum.

♃. ſaluiæ, florum anthos, ligni aloës, cinnamomi, & roſ. rubearum an̄. ʒ. j. pulueriſentur cum muſci & ambræ an̄. granis iiij. labdani depurati ℥. ß. ſucci meliſſæ vel maioranæ q. ſ. miſce & fiant duo poma.

Cucu

Cucufa ad roborandum cerebrum corrigendo illius intemperiem, & digerendo excrementa.

℞. pulueris coriandri præparati & rof. rubearum añ. ʒ. j. gummi iuniperi ʒ.iij. gariophylorum ʒ.j.ß. falis tofti ʒ. ij. puluerifentur omnia & fiat cucufa f.ar.

Ad idem aliud.

℞. corticum papaueris albi ʒ.ij. coriandri præparati & rof. añ.ʒ.ij. gummi iuniperi ʒ.vj.gariophylorum ʒ.iiij. falis tofti ʒ. ij. puluerifentur & fiat cucufa f.artem.

De roborantibus cor.

Omnia medicamenta cardiaca, vulgo cordiales, ad roborandum cor idonea funt; potiffimum tamen commendantur ad promptam & fubitam animalium fpirituum regenerationem,& inter omnia vinum optimum & generofum maximè

ximè commendatur. Quod poſſit reficere vires & deperditam ſpirituum ſubſtantiam reſtaurare, ex Gal. eſt lib. de comp. med. ſecund. locos 4. capite ad finem. Solent etiam roborantia cor medicamenta dici, quæ nata ſunt cordis intemperiem corrigere, idque contraria inducta qualitate, tum etiam & quæ diſcutientem flatus facultatem habent, cor etiam roborare ſolent & ſimiliter quæ à tota ſubſtantia venena deſtruunt, vt ſunt alexipharmaca medicamenta. Verum fit vt in animi deliquia non ſemper eadem medicamenta conducant, cum ex variis cauſſis fieri ſoleat. Verum ſi ex defectu alimenti diſſipata virium ſubſtantia animi deliquium contingit, ad roborandum cor vinum idoneum erit, non ſolum in potu ſumptum, verum etiam naribus admotum, quibus etiam vtiliter admouetur ad eundem vſum, in omni deliquio à quacunque cauſſa proueniàt vinum quoque conducit, cum ex ipſo promptè ſpiritus reficiantur.

Eſt autem aduertendum, quod perpetuò ad tres partes vini vna aquæ admiſcea-

miſceatur & ſi poſſit æger opham panis vino madefactam accipere, melius vinum id efficiet. Si autem deliquium contigerit oppreſſo corde ob copiam ſpirituum, quod accidit aliquando in cordis palpitatione, tunc diſcutientia flatus idonea ſunt, vt confectio cord. gent. contra melancholiam.

Accidit autem aliquando ægrotantes præ nimio langore, non poſſe confectiones accipere, tunc vtiliter ſequens puluis præſcribitur, cuius vna pars ſumi poterit cum vino, aut cum iure gallinæ, idque breuiſſimè, nec multo interpoſito tempore ab vna vice ad aliam, ſemper tamen in pauca quantitate, vt poſſint à calore languido alterari. Eſt autem puluis ſequens.

℞. pulueris Diacamaronis & arom. roſ. Gab. añ. ʒ.j.ß. pul. diarhod. Abb. ℈.ij. miſce.

Aqua vel decoctum meliſſæ vel corticum citri, roborare ſolet cor, conſerua ſimiliter ex meliſſa confecta ex roſis, & bugloſſa.

Vbi vero ex veneno, vel ob peſtilen-

tem febrem (ad cor autem promptè peruenire solet) animi deliquium acciderit, vt fit similiter in morsu alicuius animalis venenati, vt viperæ vel scorpionis, cancri, & huiusmodi, tunc alexipharmaca conueniunt, & quia in his proprium alixipharmacum ignoratur, commune alexipharmacum erit præscribendum, quod theriaca magna vocatur. Sunt etiam & medicamenta quæ possunt ob inimicam illorum facultatem à manifesta qualitate pugnantem impedire; vt sunt bolus Armenus, scordium verum, ex quo aqua distillata, conserua & puluis parari solent in febribus pestilentibus: sunt namque maximè vtilia, tum etiam in his qui assumpserunt auripigmentum & sublimatum, & alia huiusmodi.

Confectio ad hos vsus.

℞. theriacæ magnæ ℥. j. pulueris scordei veri & boli armeni præparati añ. ʒ. j. confect. hyacinthorum ʒ. iiij. conser. scordei veri ℥. ß. syr. acet. citri, vel

vel buglossæ q.s. misce & fiat cõfectio, ex hac sumatur quantitas vnius amygdalæ pro vnaquaque vice, cum aqua vel decocto scordei veri, vel chicorij viperini, vulgo scursonera.

Ad idem potio.

℞.theriacæ magnę ʒ.j.pulueris scordei veri, & boli armeni præparati an̄. ℈.ß. syr.acetositatis citri ℥.j. aquæ chicorij viperinæ q.s.misce & fiat potio.In febribus malignis conducunt aquæ acetosæ loco scursoneræ.

De roborantibus hepar.

Hepar roborant & illius substantiam adaugent,quæ dulcia sunt potissimum, quod aperte colligitur in auibus quæ saginantur vel nutriuntur lacte, tum etiam in senibus qui fructibus dulcibus saturantur : hac etiam ratione caro passularum ad roborandum hepar vtiliter commendatur, cyphoides compositio ab Andromacho tradita in hydrope cu-

ran

randa à medicis obſeruari ſolet, ſumpta quantitate trium coceleariorum noctu cum ℥.vj.vini albi & generoſi, de huius laudibus lege Gal. 8. de comp. ſecun. locos.

Conducunt etiam ea quæ ſunt frigida & ſubamara & moderatè adſtringentia, potiſſimum ad calidas intemperies curandas, & inter hæc chicoreum potiſſimum commendatur, quæ non ſit alba, ſed viridis & ſubamara; nec ſolum illius decoctio vtilis eſt, verum etiam ipſum cichorium coctum cum aceto dilutum & ſaccharo paratum.

Ad eoſdem vſus commendatur conſerua ex floribus chicorei, quæ in officinis ſubinde non ſeruatur, eſt autẽ illius eadem conficiendi ratio ac reliquarum.

Agrimonia herba dicta, etiam hepar corroborat, potiſſimum in frigidis hepatis intemperiebus, ab obſtructione prouenientibus, verum in his curandis quotidie medici deſcribere ſolent aquã decoctam cum agrimonia, quæ vulgaris conſuetudo quotidie à medicis ſeruatur. Puluis etiam Diarh. Abb. & Electua-

rium

ium ex ipſo confectum ſolent hepar corroborare.

Electuarium ad roborand. hepar.

℞. pulueris Diarh. Abb. ℈. iiij. cõſer. orũ chicorij ʒ. iiij. ſacch. diſſol. in aqua hicorij q. ſ. miſce & fiant tabulæ pond. .ij. Sunt & alia quæ exterius applicata epar roborare ſolent, cum illius exolu- ionem prohibeant, vt eſt oleum cito- iorum, oleum de abſinthio, quæ duo um moderatè adſtringant, ad illum ſum commendantur: vnde in curandis nflammationibus hepatis ſemper cum igerentibus permiſcentur vbi occaſio ſt digerendi humorem in hepate con- entum. Optima ergo ratione cum oleo hamomellino habente vim digerendi, icta olea permiſcentur in hac forma.

℞. olei cham. ℥. iiij. olei de abſinthio c citoniorum an̄ ℥. ij. miſce.

Ad roborandum ventriculum.

Roborant ventriculum omnia aro- atica & potiſſimum cinnamomum, emina ſimiliter calida & potiſſimum

fænicu

fæniculi & anisij: melissa similiter ventriculum roborat, & spica nardi. Sunt etiam & alia composita medicamenta, quæ ventriculo dicuntur familiaria, & si vim habeant euacuandi ex ventriculo & primis venis, simul enim roborant, vt est potissimum pul. hieræ s. Gal. cuius meminit Gal. variis in locis, & potissimum 8. de comp. secund. locos cap. 2. quam hieram ex aloë ipse appellat ad humidam potissimum & frigidam ventriculi intemperiem corrigendam, vbi potissimum vomitus vel nausea adfuerint, quæ duæ notæ potissimum sunt obseruandæ in eiusdem exhibitione iuxta Galeni doctrinam dicto loco. Est enim hoc medicamentũ valde vtile, non solum ad bilem flauam educendam, verum etiam ad tergendam pituitam in ventriculo contentam, quam actionem perficere scimus aloëm ob illius amaritudinem. Solet etiam hoc medicamentum aliquando propinari in febribus, quando ventriculus afficitur, & tunc cassia vnà cum hiera est permiscenda ad tollendam caliditatem medicamenti, est

autem

autem adminiſtratio huius medicamenti talis.

℞. pul. hieræ ſ. Gal. ℥. v. rodom. ℥. decocti hord. & fæn. q. ſ. miſce & fiat potio.

Alia in febribus.

℞. pul. hieræ ſ. Gal. & caſſiæ fiſtulæ recenter extractæ an. ℥. iij. rodomellis ℥ j. decocti hord. & fæn. q. ſ. fiat potio.

Poſſunt quacunque hora diei vel noctis propinari prædictæ potiones, licet nullus præceſſerit ſyruporum vſus.

Eſt & aliud medicamentum ventri accommodatum ad roborãdum ipſum, vbi debilitatur ob craſſorum humorum multitudinem, idque citra manifeſtam qualitatem, quod vocatur dioſpoliticon, cuius meminit Gal. 4. ſanit. tuend. cap. 5. quod deſumpſerat ex Dioſcoride 5. de materia medicinali cap. 131. pipere pro anetho poſito, cum in reliquis ſimilis ſit compoſitio. Præſcribitur in ſchedulis ſic.

℞. dioſpolitici medicam. ℥. iiij. ſit quantitas coclearium vnum manè cum

optimo

optimo vino & generoſo, non tamen tenue: hoc enim facultatem habet attenuandi, diſcutiendi, & conficiendi ſuccorum craſſitiem citra manifeſtam qualitatem, vt docet Gal. Oximel ſimplex idem præſtat, vt à Gal. ad eoſdem vſus eodem cap. præſcribitur, tum etiam & ſecundo ad Glau. cap. de accidentibus febrium in animi deliquio, quod oritur ex ſuperabundantia pituitæ & ſuccorum crudorum; conducit etiam ad roborandum ventriculum Diacidonites ex deſcriptione Gal. 8. de comp. med. ſecund. locos cap. de pharmaco ex ſucco malorum citoniorum. In ſchedulis ſic præſcribitur.

℞. Diacidonites ℥.iiij. ſit doſ. coclearia duo cum vino optimo non admodum tenui.

Puluis etiam arom. roſ. Gab. ventriculum roborat, & ſimiliter puluis roſatæ nouellæ.

Exterius ſunt aliqua quæ applicantur ad roborandum ventriculum, inter quæ ſunt oleum de abſinthio, oleum nardinum, maſtichinum, irinum, & empla-

ſtrum

ſtrum ſthomaticon. confort. caro malorum citoniorum vino cocta & madefacta, impreſſo pauco puluere cinnamomi aut maſtichis, & roſarum ſiccarum in forma micæ panis vulgariter dictæ. Ex dictis oleis poteſt parari vnguentum ita.

℞. olei Irini & nardini añ. ℥. j. ole. de abſinthio ℥. ß. maſſæ emplaſtri ſthomaticonis confort. ʒ. iij. ceræ parum miſce & fiat vnguentum.

Ex dicto emplaſtro fiunt emplaſtra (vulgo pegados) ad formam ſcuti, ad roborandum etiam ſtomachum & ſedandam fluxionem ventris mirabiliter, in ſchedulis præſcribitur ita.

℞. maſſæ emplaſtri ſthomaticonis confortatiui ℥. iij. extendatur ſuper alutam ad formam ſcuti pro ſtomacho.

Quod apponi debet ſupra ventriculum, ita vt acutior pars ad mucronatam cartilaginem apponatur prope ipſum, ita vt latior pars ſuper ventriculum extendatur. Hæc medicamenta in dyſenteria & dyarrhæa vtiliter commendantur & potenter iuuant.

Vterum roborantia.

Inter ſimplicia vterum roborantia ſunt aqua, & decoctum meliſſæ. Inter compoſita Diamuſcus dulcis & vſualis, confectio gent.cord. cont.mel. Ambar, gallia moſchata, ex quibus ſequens potio parari ſolet.

℞. Diamuſci vſualis & confect.gent. cont.mel.añ.ʒ.j pul.arom. roſ.gab.℈.ij. ſyr. corticibus citri ℥. j. aq. meliſſæ q. ſ. miſce & fiat potio. Exterius ad vterum roborand. aliqua applicantur, vt ſunt oleum rutaceum, laurinum & nardinum manibus dicto oleo madefactis fricando, poſtea in regione vmbilici ſequens emplaſtrum apponatur.

℞. maſſæ emplaſtri ſthomaticonis confort.℥. j. galbani depurati ʒ. ij. galliæ moſchatæ ʒ.j. ß. muſci & ambræ añ. grana vij. olei nardini & ſambucini parum miſce, & extendatur ſupra pannum ad formam rotundam pro vmbilico.

Dicta omnia quæ de roborantibus dixi, intellexi poſtquã præceſſerint vniuerſa

uerſales euacuationes, niſi magna vrgeat neceſſitas, nam tunc indicatione ſumpta ex partis virtute defficiente reliquas omnes indicationes antecellit.

DE SANGVINIS miſſione.

Magnus medicinæ fructus eſt ſanguinis miſſio, cum omnibus antecellat medicamentis, & omnibus ferè affectibus conueniat; nam pletoricis, ætate florentibus, temperaturis calidis & humidis, robuſtis, conſuetis, tempore veris & autumni, inflammatione, febribus omnibus putridis & aliis ſimilibus conuenit.

Sanguis in noſtro corpore eſt duplex, ſanguis arterialis, & ſanguis venalis, ille in corde genitus per arterias ad omnes partes viuentes mittitur; iſte in hepate elaboratus per venas tam magnas quàm paruas, quaſi per canales defertur. Cor autem cum ſit primum viuens & vltimum moriens, ſua actione & virtute vel facultate, vt viuant partes, ſpiritus

vitales ſimul cum ſuo ſanguine, mediantibus diaſtole & ſyſtole mittit; quod ſua ſolũmodo expultrice facultate hoc facere videtur, quæ tam ſubita eſt hæc actio & improuiſa quod miro artificio exercetur. Arteriæ namque omnes ſimul dilatantur & comprimuntur (etſi ſint in partibus longinquis) quando dilatatur & comprimitur cor, quod ſignum eſt non fieri hãc actionẽ niſi à facultate expultrice cordis. Iſte ſanguis arterialis in corde, vt dixi, generatus à puriori ſanguine venali, ſua ipſius cordis facultate attractrice acquiſito, & attracto: & ab hepatis expultrice miſſo, nullo modo poteſt à ſubiecto corporis humani ſeparari quin ſequatur mors ſtatim, vel ſaltem extremum vitæ periculum. De hoc ſanguine quãdo de miſſione ſanguinis loquti ſunt omnes medici, nulla fit mentio: ſolùm de ſanguine venali qui in venis reperitur, intelligendum venit. Hic namque eſt ille ſanguis qui in hepate oritur & generatur, & à facultate propria expultrice per venas expellitur, à venis ſua attractrice acquiritur,

ritur, & ab omnibus partibus ad ſui nutritionem & conſeruationem attrahitur & retinetur. Ipſe inquam eſt ille ſanguis qui mediante phlebotomia vel euacuatur, vel reuellitur, vel deriuatur à parte vel à partibus, vbi aliquis vel aliqui affectus reperiuntur. Quapropter ſi hæc dicta bellè & abſque cauillationibus ab omnibus conſiderentur, quomodo poſſit medicus abſque periculo ægrotantis, ſanguinis miſſionem exercere, facillimo negotio inuenietur: namſã guis in venis, tam in magnis quam in paruis (vt dixi) ſemper cõtinetur; ſi quantitate vel qualitate peccat, profecto, nullo intercedente impedimento, ſemper ſanguinis miſſio erit proficua, tam ratione quantitatis quam qualitatis. Nam ſi ſolum ſanguis quãtitate excedat, nónne ipſa deficiente natura ab oppreſſione leuata, vt docet Gal. 2. *Aph. com.* 29. melius concoquet id quod reſtat & ſibi obnoxium eſt, & melius ſeparabit, & deinde ad expulſionem optimè ſe exercebit? ſi peccat qualitate, nónne etiã illa diminutio erit proficua per ſanguinis miſſionem

facta, cum humor qualitate peccans in ipso sanguine mixtus euacuetur? Eadem est ratio si reuulsionis gratia fit phlebotomia: nam si redũdantia (vt ita loquar) humoris ad aliquam partem vbi putrescit humor fluit, (vt in febribus putridis in principiis morborum accidere solet) quæ pars focus putredinis dicitur, nõne sanguinem mittere ne fluat ad focum, conueniet? Pariter etiam conueniet quando fit sanguinis missio deriuationis gratia, nam si in aliqua parte humor redundat, & possumus illam redundantiam sanguinis missione ex eadem parte vel viciniore extrahere, nónne illa deriuatio erit salutaris licet illa redundantia non sit ad vasa? Vnde sanguinis missio non solum in morbis à sanguinis copia ortis, administrari potest; verum etiam & cum ab aliis humoribus excitatur, semper enim maximum naturæ leuamen inducet. Solum animaduertere oportet, quæ docet Gal. lib. de cucur. scar. cap. 16. quo in loco hæc verba scribit. *Oportet autem antequam eas adhibeamus* (loquitur enim de scarificatione

cucurbi

cucurbitularum) *ventrem iam emollitum fuisse, aut omnino nullam infestantium excrementorum adesse suspicionem.* Ex quibus verbis demonstrat non esse exercendam sanguinis excretionem quin prius sit lenitus venter; si igitur in ista leui euacuatione præcipit Gal. ventrem lenire, quanto magis oportebit illum expurgare in magna euacuatione facta per sanguinis missionem? Semper itaque solicitus sit medicus antequam venas incindere præcipiat, vt leniatur venter aliquo clystere, vel vomitorio, vel medicamento solum facultatem habente euacuandi ea quæ sunt in primis venis, aliter enim non erit naturæ imitator. Atque hæc de materia medica & sanguinis missione breuiter dicta sint.

DE FACVLTATIBVS medicamentorum compositorum & dosibus.

LIcèt in tractatu de materia dicta fuerint multa quæ ad facultates &

doſes medicamentorum pertinent, nihilominus tamen, vt omnes fructus neceſſarij ad morborum curationem in hoc opuſculo reperiantur; & ſtatim inueniat medicus ipſas facultates & doſes in vnoquoque compoſito, viſum fuit breuiter ſcribere, quæ à noſtris Valentinis medicis circa praxim exercentur. Eſt namque maximi momenti facultates & doſes in quocunque euentu & occaſione in promptas habere manus: non enim ſemper conſulere libros poteſt, antequam de remedio deliberet medicus, cum ſit periculum in mora propter vrgentes neceſſitates. Quare ad ea peruenire iam tempus adeſt, ſolum primum aduertas velim, quòd medicamenta aliqua ſimplicia inter compoſita reponuntur, quoniam arte parantur, & etiam non in omnibus inuenietur doſis, ſed ſolum facultas medicamenti, cum non ſit neceſſaria illius doſis ad præſcribenda medicamenta, quæ doſis minima pro pueris & delicatis, ſumma verò pro robuſtis erit.

Aqua ex quinque radicibus.

Façultatem habet præparandi humores pituitoſos & craſſos in venis gibbæ hepatis partis exiſtentes, & ad calculoſos affectus, vt in nephritide ex calculo & arenis. Doſis minima ℥. iiij. maxima ℥.vj.

Aqua Angelorum.

Optima eſt exterius appoſita in cordis palpitatione, ad rarefaciendum habitum corporis,& aliquantulum diſcutiendum flatus, ex qua fomenta parantur aut per ſe aut cum quibuſdam aromaticis medicamentis; valet etiam ad affectus matricis.

Rob vel ſapa vini.

Habet facultatem cohibēdi fluxiones ſua adſtrictione, & diſtillationes acres & mordaces, ſi paratur cum diacodion. Gal. ex capitibus papaueris nigri.

Rob mororum.

Habet inſignem facultatem repellen-

di si cum decocto hordei & fol. plantagins in angina in principio præscribitur.

Rob. citonorum.

Ventriculum roborat & refrigerat.

Iulep rosarum.

Habet vim frenandi bilem, contemperandi calorem, & roborandi viscera interna. Dos. ab ℥.j. ad ℥.iiij.

Iulep violarum.

Facultatem habet mitigandi ardores vrinę ex pituita salsa, pręparandi humores biliosos, valet ad lambendum, simul cum aliis syrupis expectorantibus, optimus est in maximo æstu tum ventriculi, tum totius corporis, & in lassitudine phlegmonosa. Dos. ab ℥.j. ad iiij.

Syrupus rosarum viridium.

Ad compescendum bilis feruorem valet

valet & ad ſuperpurgationes. Doſ. ab ℥.j.ad ℥.iij.

Syr. Ziziuarum.

Optimus eſt in affectibus trachiarteriæ ex aſperitate aut ſiccitate contractis, habet enim facultatem leniendi citra vllam acrimoniam,& guſtui eſt gratiſſimus. Doſ.eſt vt ſenſim deglutiatur.

Syr.borraginis & bugloſſæ.

Valent ad præparand. pituitam ſalſam & contemperandam illius acrimoniam,& ad emendandam ſiccitatem quam plurimorum ſyruporum. Doſ.ab ℥.ad ℥.iij.

Syr. roſ.ſiccarum.

Optimus eſt hic ſyrupus in diarrhæa in hæmorragia, in muliebri profluuio, & in quocunque affectu in quo oporteat ſanguinem ſiſtere.Doſ.ab ℥.j.ad iiij.

Syr.de ſucco endiuiæ.

Valet ad liberandum hepar & venas

meſenterij ab obſtructionibus, & præterea roborat ipſum hepar, tum etiam eſt optimus ad præparandam bilem, nam ſuccus endiuiæ ex quo paratur frigidus eſt & ſiccus & modicè amarus; proinde tergendi habet facultatem, & illius ſiccitas emēdatur permixtione ſacchari propter lentorem. Doſis ab ℥.j. ad iij.

Syr. acetoſitatis citri.

Habet facultatem refrigerandi, incindendi & attenuandi & penetrandi, & refrenandi bilem, contemperandique cordis calorem, proinde commodiſſimè eo vtimur in febribus ardentibus, in peſtilenti conſtitutione, in morbillis & variolis, in febre puncticulari. Doſ. ab ℥.j. ad iiij.

Syr. acetoſitatis limonum.

Eaſdem ferè habet vires ſicuti de citro, tantummodo differunt quoniam magis tenuis ſit quam ſyr. acetoſitatis citri: doſ. etiam eſt eadem.

Syr. de Agreſta.

Facultas eſt optima ſiſtere modicè flu

fluxiones,ad roborandum ventriculum, ad corrigendum calorem & æstum, eo igitur vtimur ad frenandam bilem in diarrhæa biliosa,in tenesmo,& dysenteria.Dos.ab ℥.j.ad iij.

Syr.citoniorum.

Habet potentiores vires quam syrupus de agresta ad cohibendas fluxiones, ad roborandum ventriculum, sed non constat adeò tenui substantia ac ille, vtimur eo cum pane tosto & in eo madefacto in prima mensa ad roborandum ventriculum, vt amplectatur alimenta, & præterea additur hic syrupus in potionibus ex mirobolanis, & in illis qui parantur contra casum & in omnibus in quibus in animo est roborare.Dos.ab ℥. j.ad iiij.

Syr.oxalidis vel acetosæ.

Optimus est in febribus puncticularibus,in morbillis & variolis, tam per se quam dum ex eo confectiones cardiacæ parantur. Dos.ab ℥.ij.ad v.

Syr. de ſucco fumiterræ ſimplici cum ſaccharo.

Eſt optimus in lue venerea, præſertim in gonorrhæa & ſcabie. Doſ. ab .j. ß. ad ℥. iiij.

Syr. cap. veneris.

Valet ad expectorandum: nam lenit & cum ſecuritate incindit humores exiſtentes in cauitate vitali, paulatim deglutiendo illum, proinde optimus eſt in orthopnæa & aſthmate, eſt vehiculum pluribus medicamentis, prouocat menſes, præparat etiam humores pituitoſos & melancholicos. Doſ. ab ℥. ß. ad ℥. ij.

Syr. Pimpinellæ.

Hic ſyrupus fit eodem modo, quo paratur ſyr. cap. ven. habet facultatem incindendi & attenuandi humores craſſos in gibba hepatis parte contentos, & venis magnis. In febribus etiam intermittentibus eſt mirabile remedium ac etiam

in

in omnibus febribus, vbi per vrinas natura incipit humores expurgare. Dos. ab ℥.ß.ad ij.ß.

Syr. liquiritiæ.

Optimus est in catarrho, in pleuritide, in orthopnæa, in tussi, in asthmate, in asperitate trachiarteriæ, & in quibuscunque pectoris affectibus. Valet etiam ad præparandam pituitam, ad renum affectus & ad calculosos, ad gonorrhæam, ad modicè vrinam prouocandam. Dos. ab ℥.j.ad iij.

Syr. limonatæ mellis.

Vtuntur mulierculæ hoc syr. incindendos humores crassos ventriculi, & eos modicè tergendos in pueris lactantibus.

Syr. miuæ citoniorum simplex.

Habet facultatem roborandi ventriculum, iuuat coctionem, sistit fluxiones,

proinde eo vtimur in lienteria, in diarrhæa, in vomitu ex imbecillitate retentricis. Dos. ab ℥. ß. ad iij.

Syr. rosarum alexandrinarum ex nouem infusionibus.

Optimus est ad purgandam bilem & humores serosos in venis cōtentos, frequentissimus est illius vsus ad parandas potiones & confectiones purgantes. Dos. ab ℥. ij. ad ℥. v.

Rodomel rosarum alexandrinarum.

Habet easdem vires, sed imbecilliores, cum solum habeat duas infusiones, nam si omnes haberet esset calidior. Dos. ab ℥. ij. ad iiij.

Rodomel rosarum rubearum.

Valet ad euacuanda excrementa pituitosa ventriculi, ad modicè tergendum, abluendum, roborandum eundem ventriculum, proinde nulla est

ætas

ætas & nullum ferè temperamentum in quibus non poſſimus commodè vti in affectibus ventriculi, & præterea in paralyſi, apoplexia, epilepſia, conuulſionũ ſpeciebus, capitis dolore, diſtillatione & ſimilibus ortis ex materia pituitoſa. Doſ. ab ℥. j. ad iiij.

Syr. acetoſus ſimplex.

Habet vim hic ſyrupus contemperandi calorẽ humorum acrium & mordacium, quod præſtat ſua frigida facultate, præterea materias frigidas & craſſas incindit, attenuat, tergit ex modo ſubſtantiæ aceti ſcilicet, propter illius tenuitatem, & proinde eo vtimur ad incindendum & attenuandum humorem melancholicum, in quartana & in ſpleniticis. Doſ. ab ℥. ij. ad iiij.

Oximel ſimplex.

Optimum eſt ad incindẽdum & attenuandum & liberandum ab obſtructionibus, ad auacuandum ſputum, ſine manife-

nifesto calore, proinde fere semper cum omnibus syrupis expectorantibus permiscemus oximel, & præterea illud pueris exhibemus cum rodomelle permixtum, eo etiã præparamus pituitam, licet in longinquis venis contineatur, hinc in Arthritide, in Podagra, Chiragra, & similibus affectibus. Denique cum oximellite trochiscamus Agaricum ad confectiones vel potiones parandas. Dos. ab ℥. j. ad ℥. ij.

Syr. de Bisantijs.

Est optimus ad febres diuturnas curandas: nam est mediocris facultatis in deobstruendo, proinde in omnibus hydropis speciebus propter venarum obstructiones à quibus hepar liberatur & illius intemperiem frigidam corrigit, tum etiam in cachexia optimus est. Dos. ab ℥. j. ad ij.

Syr. granatorum. 1. oxisaccharum simplex.

Frequentissimus est vsus in morbillis

&

& variolis, incindit & attenuat etiam humores crassos ratione aceti, frænat bilem & feruorem eius mitigat. Dos. ab ℥. ij. ad iiij.

Syr. de corticibus citri.

Gratissimus est hic syr. gustui & iucundissimus odoratui, habet facultatem roborandi ventriculum, hepar, & cor, & illorum intemperiem frigidam modicè emendandi, est etiam optimus in vterinis affectibus, in palpitatione cordis, quo vtimur cũ aliis syrupis, vel ex eo paramus cõfectiones cardiacas, discutit etiam flatus. Dos. ab ℥. j. ad ij.

Syr. loch caulium.

Optimus est ad tergenda excrementa thoracis puerorum, atque incindit, attenuat & concoquit excrementa ventriculi ipsorum. Dos. à ʒ iij. ad ℥. j.

Syr.

Syr. papaueris.

Optimus eſt ad ſedandum dolorem in ardore vrinæ quando vrget, valet etiam adconciliandum ſomnum. Doſ. ab ℥.ß.ad j.

Syr. nenupharis.

Hic ſyrupus optimus eſt ad eoſdem affectus ad quos ſyr. papaueris, ſed mitioris eſt facultatis; & ita vtuntur hoc ſyrupo medici in calida renum intemperie ex qua ſequitur diabetes,& præterea in eryſipelate & aliis affectibus calidis. Doſ. ab ℥.ß. ad ℥.ij.

Syr. de Abſinthio.

Valet ad roborandum ventriculum, ad corrigendam intemperiem frigidam & ad iuuandam coctionem. Doſ.ab ℥.j. ad iij.

Syr. de mentha.

Roborat optimè ventriculum & valet ad necandos vermes. Dos. ab ℥. j. ad iij.

Syr. de endiuia compositus.

Optimus est ad corrigendam calidam hepatis intemperiem, ipsumque roborat & liberat ab obstructionibus: tergit namque, modicè incindit & attenuat: proinde quotidie ad humores præparandos in omnibus ferè febribus describunt medici hunc syrupum. Dos. ab ℥. j. ad ℥. iiij.

Syr. Regis Sabor. i. buglossæ.

Facultatem habet præparandi humorem melancholicum in hypochondriaca affectione, in quartana, in mania, in melancholia, & in similibus affectibus ortis ex atra bile. Dos. ab ℥. j. ad iij. & si sumãtur ℥. iiij. aliquo modo habet facultatem purgandi dictos humores.

Syr. Diamoron.

Optimus eſt in principio Anginæ: nam ſiſtit fluxionem. Doſ. ℥. ß. ad ℥. j.

Syr. Dianucum.

Facultatem etiam habet repellendi & cohibendi humores in Angina in forma gargariſmatis cum decoctione plan taginis. Doſ. eadem eſt.

Diacodion Galeni.

Vtuntur medici cum ſapa in diſtillationibus humoris acris & mordacis & in diarrhæis bilioſis & ad ſomnum inducendum; cum melle vero ad incindendam & attenuandam materiam exiſtentem in thorace. Doſ. ab ℥. ß. ad. iij.

Syr. de hyſſopo.

Facultatem habet extergendi & incindendi humores in cauitate thoracis exiſtentes,

existentes, habet etiam vim præparandi pituitam salsam in ardore vrinæ, & lenit dolorem illarum partium. Dos. ab ℥.ß. ad ℥.ij.ß.

Oximel compositum.

Vtimur hoc syrupo dum intensius volumus expectorare, itaq; in asthmate, in orthopnæa & pluritide si leuiora expectorantia non sufficiant possumus vti hoc composito oximellite. Dos. ab ℥.ß. ad ℥.ij.

Oximel schilliticum.

Nullus est alius vsus quàm ad expectorandum, ac proinde in affectibus in quibus rebellis est humor & contumax propter crassitiem, viscositatem & lentorem vtimur hoc syrupo, præsertim vbi affectus sunt lethales. Dos. ab ℥.ß. ad ℥.j.

Syr. de fum. terræ compositus.

Optimus est ad modicè euacuandum, proinde eo vtimur in lue Gallica dum

dum ſyrupos longos paramus, quo vtimur loco ſacchari; præparat etiam humorem melãcholicum in pruritu, & lepra, quo nunquam vtendum eſt, niſi præceſſerint generales euacuationes. Doſ.ab ℥.j.ad iij.

Syr.de Epithimo.

Vim habet & facultatem purgandi quoſcumque humores aduſtos & illos præparat, & in morbo Gallico etiam peractis vniuerſalibus euacuationibus, vt dictum eſt de ſyrupo fumiterræ comp.ſub eiſdem doſ.

Syr.de duabus radicibus.

Optimus eſt hic ſyrupus ad præparandam pituitam exiſtentem in partibus lõginquis, ad aperiendas obſtructiones, hepatis lienis, & præcipuè renum, proinde in calculo affectis vtimur hoc ſyrupo cum ſyr. cap. ven. Doſ. ab ℥. j. ad ℥. iiij.

Syr.

Syr. de quinque radicibus.

Ad eoſdem affectus optimus eſt ad quos diximus commendari ſyrupum præcedenté de duabus radicibus, quamuis iſte minoris facultatis ſit propter minorem quantitatem aceti, quantitas eadem eſt.

Syr. de eupatorio.

Facultatem habet aperiendi obſtructiones hepatis & corrigendam eius intemperiem frigidam, & ita in qualibet hydropis ſpecie eo vtimur dummodo non ſit febris. Doſ. ab ℥.j. ad iij.

Syr. de mucillaginibus.

Optimus eſt ſi quis alius ad ſedandum doloré in vrinæ pruritu, ad emendandum calorem in ardore vrinæ, ad modicè diluendum pituitã ſalſam, materiam huius affectus & cauſſam, ſed deſcribendus eſt hic ſyrupus prius per-

actis euacuationibus neceſſariis, ne ſcilicet humor ad partem affectam ducatur, & præterea huius medicamenti vſus ſit per plures dies, vt per duos aut tres menſes, quo tanquam ſecuriſſimo poſſumus vti diebus Canicularibus cum decocto liquiritiæ, hordei, maluarum, & ſimilium. Doſ. ab ℥. ij. ad v.

Syr. oxiſacchari compoſitus.

Frequentiſſimus vſus eſt ab obſtetricibus in pueris ad modicè incindendum & attenuandum humorem pituitoſum, quem permiſcent cum ſyr. Biſantino, optimus eſt etiam ad prouocandam vrinam. Doſ. ab ℥. j. ad ℥. ij.

Miua citoniorum aromatica.

Optimus eſt hic ſyrupus ad roborandum ventriculum, & ad corrigendam intemperiem frigidam hepatis: iuuat enim coctionem, excitat appetitum, ſiſtit vomitum ex imbecillitate retrentricis & deiectionem; proinde optimus

eſt

eſt in lienteria ſi abſit febris. Doſ. ab ℥. j. ad iij.

Syr. Arthemiſiæ.

Valet ad menſtrua prouocanda, ad incindendos & attenuandos humores craſſos, ad liberandum vterum ab obſtructionibus, & ad inſigniter calefaciendum illum. Doſ. ab ℥. ß. ad ℥. ij

Syr. de Scolopendria. S.

Cuius vſus ſecuriſſimus eſt in affectibus lienis, ſcilicet ad lienem deobſtruendum & roborandum. Doſ. ab ℥. j. ad iij.

Syr. de Scolopendria. C.

Cum fœliciſſimo ſucceſſu vtimur hoc ſyrupo in quartana, in lienis ſcirrho ad præparandos humores melancholicos. Doſ. ab ℥. ß. ad ij.

Syr. de Betonica.

Optimus est, ad corrigendam frigidam intemperiem cerebri, nam incindit & attenuat humores viſcidos & lentos, & ipſos tergit, roborat cerebrum & modicè flatus diſcutit, optimus eſt in paralyſi, in paraplexia & conuulſione à repletione, & ſimilibus affectibus. Doſ. ab ℥.j. ad iij.

Syr. ſthecados.

Habet eaſdem facultates & doſes, vt ſupradictus de Betonica.

Acetum roſaceum.

Vim habet refrigerandi, exſiccandi, roborandi & penetrandi propter tenuitatem ſubſtantiæ, & proinde in parando oxirhodina addimus acetum roſaçeum, propter penetrationẽ cuius ſiccitas corrigitur oleo roſaceo, tum etiam & aqua roſacea: poſſunt etiam parari plura vnguenta

guenta, multa cerata in renum intemperie calida, in hectica, & aliis ſimilibus.

Acetum ſchilliticum.

Huius vſus ad interna non eſt tutus & ſecurus, valet in fætido oris odore ex excrementis retentis, in gingiuis, aut ex carne putrefacta gingiuarum : nam tergit, exſiccat, incindit, attenuat, diuidit, & excrementa expurgat, valet etiam ad vnguenta paranda ad incindendum & attenuandum craſſos humores, vt in paralyſi & ſimilibus affectibus, in quorum vſu pro ſingulis vnciis vnguenti addimus ʒ.j. vel ij. dicti aceti.

DE CONSERVIS.

Conſerua roſarum.

Habet vim hæc conſerua roborandi facultatem retentricem, & ſi antiqua ſit, ſiſtit fluxiones, proinde ad confectiones parandas addimus cum reliquis ℥.j. huius conſeruæ, tum etiam ſi paretur ele-

ctuarium in tabulis ad roborandũ ventriculum, vel ad cohibēdam fluxionem, quod possumus facere in muliebri profluuio, sanguineo in sputo, in diarrhæa, & similibus affectibus possumus prædictum electuarium ex hac conserua, temperie modicè frigida & sicca, quamuis tam caliditas quàm siccitas rosarum retundantur. Possumus vti hac conserua in febribus cum potu aquæ frigidæ, præcipuè in declinatione principio accessionum, hocque ratione putredinis solum, non autem in principiis febrium, neque in augmento; nam iuuaretur obstructio. Dos. ab ℥. ß. ad ij.

Conserua florum borraginis & buglossæ.

Habent facultatem modicè calfaciendi & humectandi, proinde in affectibus melancholicis vtimur his in tempore intermissionis medicamenti purgantis ad exhibitionem alterius medicamenti, vt ℞. conser. borraginis & buglossæ añ. ℥. iij. sacch. ℥. iiij. fiat conditum,

tum, & si sint aperiendæ aliquæ obstructiones, addimus his puluerem diarrhodonis Abbatis, vel similem huic: si vero discutiendi sint flatus, rosatæ nouellæ vel aromatici rosati gab. vel cinnamomum caussa penetrationis, vel ne lubricum reddant ventrem propter humiditatem. Ex his eisdem conseruis possunt parari confectiones, vel electuaria, vel boli cum aliis medicamentis permixtis. Dos. ab ℥ ß. ad ij.

Conserua oxalidis. 1. acetosæ.

Vis inest refrigerandi & exsiccandi cum tenuitate substantiæ, cuius vsus est optimus ad parandas confectiones in febribus puncticularibus, in morbillis & variolis, tum in febribus malignis, tum & in affectibus in quibus oportet altius refrigerare & aliquo modo cohibere fluxionem, possumus etiam vti in electuariis vt supra. Dos. est eadem.

Conserua violarum.

Frigida & humida est hæc conserua,

& ſi recens ſit lubricando mouet aluum: parantur ex hac conſerua medicamenta dicta linctus & electuaria ad aſperitates trachiarteriæ, tum etiam hæc eſt conſerua, ex qua in officinis paratur ſyrupus violarum per annum. Doſis illius eadem eſt ac conſeruæ borraginis.

Conſerua florum nymphee.

Habet eaſdem facultates quemadmodum conſerua violarum, & eaſdem doſes.

Conſerua florum chicorij.

Optima eſt ad modicè deobſtruendum hepar, illudque corroborandum, & corrigendo calidam ipſius intemperiem. Doſ. ab ℥.ß. ad ℥.ij.

Conſer. cap. veneris.

Vtilis eſt hæc conſerua ad aperiendas obſtructiones modicè incindendo & attenuando, & præſertim ſi obſtructiones

ctiones in venis vteri ſint, & præter id vehiculum eſt hæc conſerua aliis medicamentis, licèt facultate contrariis: proinde præterquam quod deſcrib tur in formam conditi, vt ſuperiores conſeruæ, deſcribitur etiam hæc ad parandas cõfectiones in profluuio muliebri, cum medicamentis quæ valent hunc fluxum cohibere; in qua forma pro ℥. iiij. confectionis ex pluribus medicamentis paratæ iniicimus ʒ. vj. vel vij. huius conſeruæ, eſt enim in ea confectione ſub actione tranſeuntis non verò ſub actione rei permanentis. Doſ. ab ℥. ad iij.

Conſerua ſthecados.

Habet vim calefaciendi & exſiccandi cerebrum, quod etiam roborat, proinde ea vtimur dum repletum eſt cerebrum craſſis humoribus, vt in paralyſi, conuulſione ex repletione, in memoria deperdita & ſimilibus affectibus. Doſ. ab ʒ. iij. ad ℥. j. ß.

Conſerua roris marini.

Eaſdem habet facultates & doſes, &

præter dicta corrigit & emendat frigidam intemperiem ventriculi.

Aliæ multæ conſeruæ poſſunt parari: verum omnes conſpirant circa facultates ſupradictarum.

DE ELECTVARIIS.

Electuarium ex ſucco liquiritiæ.

Optimum eſt ad incindendos & attenuandos craſſos humores in thoracis cauitate contentos, ad emendandam etiam aſperitatem trachiarteriæ, vt in tuſſi, catarrho, & aliis ſimilibus affectionibus.

Electuarium ex radice ireos.

Eſt eiuſdem facultatis, ſed potentius agit quam elect. de ſucco liquiritiæ, neque ita gratum eſt guſtui.

Electuarium ex ſucco roſarum.

Valet ad purgandam bilem à ʒ.ij. ad ℥.j.ß.

Electua

Electuarium ex ſemine cartami.

Purgat pituitam craſſam ex partibus longinquis. Doſ. à ʒ. ij. ad ℥. ij.

Elect. Diarrhod. Abb.

Facultatem habet roborandi hepar poſt purgationem illius. Doſ. à ʒ. ij. ad ʒ. ij.

Elect. roſatæ nouellæ.

Vtuntur medici hoc electuario in frigida ventriculi intemperie & in ventris ſubuerſione, roborat namque illum & diſcutit flatus. Doſ. à ʒ. j. ad ij.

Electua. diatrium ſantalorum.

Roborant hepar & ventriculum: doſ. eadem eſt.

Elect. arom. roſati.

Vtuntur medici hoc electuario in in-

temperie frigida ventriculi, & ad diſcutiendos flatus, eſt etiam optimum medicamentum in palpitatione & affectibus vterinis. Doſ. à ʒ. ad iij.

Elect. diacymini.

Ad diſcutiendos flatus & dolores ventris ab intemperie frigida ortos multum prodeſt. Doſ. à ʒ j. ad iij.

DE SPECIEBVS LOCH.

Loch de ſchilla.

Optimum eſt in aſthmaticis, in apoplecticis, in orthopnicis, & ſimilibus affectibus, ad optimè tergendum & ſummè incindendum craſſa thoracis excrementa.

Loch de pulmone vulpis.

Prodeſt in pulmonis vlceribus, vt dicunt, à qualitate occulta.

Loch ſanum & expertum.

Eo vtimur ad lambendum in affectibus thoracis.

Loch lentium.

Valet ad morbillos & variolas quando afficitur guttur, permiſcetur aliquando cum theriaca de citro ad eoſdem affectus. Doſ. à ʒ. ß. ad ij.

DE PVLVERIBVS.

Puluis diatragacanthi.

Optimus eſt in conſumptis, in maraſmo affectis, in hecticis, in gutturis aſperitatibus.

Puluis diapapaueris.

Eſt etiam optimus, vt ſupra, in hecticis præcipuè nimium vigilantibus.

Puluis

Puluis electuarij resumptiui.

Habet etiam easdem facultates vt superiores, omnes enim sumuntur in pauca quantitate.

Puluis diamargaritonis frigidi.

Hepar, cor, & ventriculum roborat & refrigerat; vnde vtimur hoc puluere in calida harum partium intemperie, in deliquiis animi. Dos. à ʒ. ß. ad ij.

Puluis diarrhodonis Abbatis.

Corrigit calorem contractum ex medicamento purganti, & facultates lacessitas roborat, tum etiam & obstructionis reliquias absumit. Dos. à ʒ. ß. ad ij.

Puluis diatrium santalorum.

Optimum est hoc medicamentum ad corrigendam calidam hepatis intemperiem, vt in diarrhæa biliosa, & aliis labo-

rantibus prædicta intemperie, deinde iecur roborat & illius obstructiones emendat. Dos. ab ℈.iiij. ad ʒ.ij.

Puluis lætitiæ Galeni.

Calidus est & siccus in recessu secundi, & præditus substantiæ tenuitate; proinde omnes affectus frigidos emendat longinquarum partium, vt cordis & cerebri, propter crocum, qui vt vaporosus reliquorum simplicium facultates ad cerebrum ducit, vnde in paralyticis, apoplecticis, & similibus prodest. Dos. vt supra.

Puluis arom. ros. Gabrielis.

Hoc medicamentum est suauissimum olfactui, & iucundissimum gustui, & saluberrimum & securissimum in frigida cuiusuis intemperie partis: propterea eo vtuntur medici in paraplexia, paralysi, epilepsia, conuulsione ex repletione, in stupore, & aliis frigidis, viscidis & crassis: nam hos humores incindit modicè & attenuat,

attenuat, partes calfacit & eaſdem roborat, præterea in palpitiatione ventriculi & cordis optimus eſt: nam flatus modicè diſcutit, & eaſdem partes roborat corrigendo intemperiem. Doſ. à ʒ.ß. ad ʒ.j.ß.

Puluis diambræ.

Omnibus viſceribus roborandis efficaciſſima eſt diambra, ſi à cauſa frigida ſint imbecilla, nam reficit ſpiritus, fouet calorem natiuum, vteri affectibus prodeſt, & valde ſenibus & mulieribus conuenit. Doſ. à ʒ.ß. ad ij.

Puluis roſatæ nouellæ.

Imbecillum ventriculum roborat, flatus diſcutit, appetentiam excitat, nauſeam ſedat, humores lentos incindit, colico dolori medetur. & vomitum compeſcit. Doſ. à ʒ.ß. ad ʒ.j.ß.

Puluis Diacymini.

In regionibus frigidis vtuntur medi-

ci hoc puluere ad diſcutiendos flatus. Doſ. à ℥.ß. ad ℥.j.

Puluis lætificans Rhaſis.

Ex hoc puluere parantur ſacculi in cordis & ventriculi palpitatione, pilei aut ſemicucuphæ in frigidis cerebri intemperiebus, vt in memoria deperdita, in apoplexia, & affectibus ſimilibus. Præterea poſſunt parari potus ex hoc puluere addito aliquo liquore, veternis affectionibus & iſtericis. Doſ. ab ℈.j. ad ℈.iiij.

Puluis pliris arcoticon.

Tutiſſimus eſt vſus huius medicamenti in frigidis affectibus cerebri, vbi opus eſt calfacere & flatus diſcutere. Doſ. eſt eadem.

Puluis ducis.

Datur cum aquis diureticis in ſuppreſſione vrinæ ex calculo, arenulis, hu-
moribus

moribus frigidis, viscidis & lentis. Dos. à ʒ. ß. ad ℥. ß.

Puluis electuarij resumptiui.

In marcore, febre hectica, & consumptis vtuntur medici hoc puluere. Dos. à ʒ.j. ad iij.

Puluis diagalangæ.

Discutit flatus ventriculi, hepatis & cerebri intemperiem frigidam & humidam corrigit, & aliquantulum vrinam mouet. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. ij.

Puluis Reginæ Aragonum.

Obstetrices in abortu vtuntur frequentissimè hoc puluere. possunt etiam parari electuar. ad præcautionem abortus. Dos. ʒ. ij.

Puluis restrictiuus.

Frequentissimus vsus est ad condensandum & incrassandum sanguinem, ad compr

comprimendas & repellend. & ad firmandas partes laxas & ſolutas, præcipuus tamen vſus eſt ad externa in form. linimenti aut cataplaſmatis, in oſſium fracturis, in contuſionibus & profluuiis ſanguinis narium.

Puluis contra vermes.

Optimus eſt ad vermes necandos. Doſ. à ʒ. ß. ad ʒ. j.

Puluis Papæ Benedicti.

Valet ad corrigendam ventriculi frigidam intemperiem, in ſenibus, ad diſcutiendos flatus, ad prouocandam vrinam, ad conſumendas humiditates & excrementa quæ præcedunt, vt materia calculi, & denique ad iuuandam coctionem & roborandum cerebrum. Doſ. ʒ. ij. poſt prandium & cœnam.

Puluis contra caſum.

Optimus eſt ad roborandas partes

internas in casu. Dos.à ʒ.ij. ad iij.

Puluis hieræ s.Galeni.

Vtuntur medici hoc puluere ad bilem purgandam ex primis tantum venis, quoniam ob terrenam substantiam non transit eius facultas ad hepar. Roborat etiam ventriculum, incindit atque attenuat humores illius crassos. Dos.à ʒ. j. ad ʒ. iiij.

Puluis hieræ comp. & benedictæ.

Vtuntur medici his pulueribus ad paranda suppositoria in affectibus frigidis cerebri & ventriculi.

Puluis hieræ logodionis & hieræ diacolochintidos.

Etiam vtuntur ad eosdem affectus quando vehementer vrgent.

DE

DE TROCHISCIS.

Trochiſci galliæ moſchatæ.

Valent ad roborandum cor, cerebrum,& matricem,ex ipſis fiunt emplaſtra pro matrice.

Trochiſci galliæ moſchatæ Nicolai.

Vim habent calefaciendi & exſiccandi, roborandi & diſcutiendi flatus in vtero,& ita corrigit intemperiem humidam cum affluxu illius.

Trochiſci Aliptæ moſchatæ.

Valet ad conficienda emplaſtra vteri pro ſterilibus.

Trochiſci galliæ elephanginæ.

Sunt efficaces ad roborandum ventriculum,cor, cerebrum,hepar,& reliquas partes nutrientes. Doſ.à ℈.ij.ad ʒ.j.

Trochisci ramich.

Roborant cor, ventriculum & hepar magis quàm prædicti galliæ elephanginæ, sub eadem dosi, & fluxionem sistunt.

Trochisci de spodio.

Etiam fluxionem sistunt, & facultatem retentricem roborant. Dos. à ʒ. ad ʒ.j.ß.

Trochisci de Karabe.

In muliebri profluuio, in hæmorragia, in diarrhæa & similibus euacuationibus valent. Dos. à ℈.j. ad ℈.iiij.

Trochisci de absinthio.

Plurimum conducunt ad excitandum appetitum, roborantque ventriculum & hepar, & obstructiones harum partium emendant. Dos. à ʒ.ß. ad ʒ.j.ß.

Tro

Trochiſci de rhabarbaro.

Facultatem habent incindendi, attenuandi, tergendi & roborandi, & purgandi humorem bilioſum per vrinam, proinde cum fœlici ſucceſſu poſſumus vti in hydrope, ictero, & obſtructionibus inueteratis, vt in his quæ relinquũtur in hemitritæo, aut in alia ſpecie tertianæ ſpuriæ. Doſ. à. ʒ. ß. ad ʒ. j. ß.

Trochiſci de eupatorio.

Vtuntur medici his trochiſcis in ictericis & hydropicis, proſunt enim valdè lienis & hepatis tumoribus. Doſ. a. ʒ. j. ad ij.

Trochiſci de terra ſigillata.

Vim habent roborandi facultatem naturalem retentricem, & incraſſandi ſanguinem, nam hi ſunt efficaciſſimi in ſputo ſanguinis thoracis, in profluuio muliebri, & denique cohibent reliquas

immo

immodicas euacuationes. Doſ. à ʒ. ß. ad ʒ.j.ß.

Trochiſci de berberis.

Diarrhæas ſiſtit præſente febre ardente.Doſ.à ʒ.ß.ad ʒ.ij.

Trochiſci de mirrha.

Optimi ſunt ad ſecundinas pellendas in partu laborioſo, ad fætum mortuum eiiciendum, ad menſtrua prouocanda.Doſ.à ʒ.ß.ad j.ß.

Trochiſci de capparibus.

Conducunt in lienis ſcirrho, quo viſcus ab obſtructionibus liberant, flatus diſcutiunt. Doſ.eſt eadem.

Trochiſci diarrhodon.

Ad febres pituitoſas valent, inueteratas & aliis implexas,ad ventriculi dolorem mulgendum,& humores ipſi ad

h

hærentes detergendos. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. j.

Trochisci de spodio cum semine acetosæ.

Valent ad sitim extinguendam, & ad ventriculi & hepatis inflammationem. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. j. ß.

Trochisci alkekengi.

Vtuntur medici in ardore vrinæ his trochiscis, prosunt renibus vlceratis, vreteribus, & vesicæ, & meatui ordinario vlcerato, & dolores istarum partium mitigat. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. ij.

Trochisci alhandal.

Optimi sunt ad purgandos humores crassos ex partibus longinquis, in paralysi stupore, in conuulsione ex repletione, & similibus affectibus, in quibus & in apoplexia parantur enemata & suppositoria. Dos. à ℈. ij. ad iiij.

DE MEDICAMENTIS purgantibus.

Pillulæ aggregatiuæ.

Præcipuè purgant bilem, & omnes humores, cùm etiam humorem pituitosum & melancholicum purgent. Dos. à ʒ.ʒ.ad ℈.iiij.

Pillulæ de Rhabarbaro.

Solum euacuant humorem biliosum à ℈.ij.ad iiij.

Pillulæ fætidæ maiores.

Purgant ex partibus longinquis humores crassos & cõtumaces melancholicos & pituitosos. Dos.à ʒ.ß. ad ℈.iiij.

Pillulæ de Agarico.

Humorem pituitosum in thorace positum purgant hæ pillulæ. Dos.à ℈.ij.ad ʒ j.

Pillulæ lucis maioris.

Prosunt cum fœlici successu in oculorum affectibus. nam purgant humorem pituitosum in cerebro contentum. Dos.à ℈.ij.ad iiij.

Pillulæ lucis minoris.

Eandem habent facultatem, sed potentiorem.Dos.à ʒ.ß.ad ʒ.j.

Pillulæ Indæ.

Vtuntur medici his pillulis ad purgandos humores melancholicos. Dos.à ʒ.ß.ad ℈.iiij.

Pillulæ stomaticæ.

Ad iuuandam coctionem & retentionem alimentorum vtuntur medici: vtuntur namque ante cibum,præsertim in iis in quibus non fit retentio alimenti.Dos.à ʒ.j.ad ʒ.ij.

Pillulæ elephanginæ.

Ad mundificandum ventriculum, cerebrum & inſtrumenta ſenſuum ab humoribus craſſis & putridis valent. Valent etiam ad corroborandum ſtomachum, iuuant enim coctionem. Doſ. à ℈. ij. ad iiij.

Pillulæ cochiæ Rhaſis.

Vtuntur medici, his pillulis in dolore capitis inueterato, vt in hemicrania & cephalea, in paralyſi & epilepſia, & aliis affectibus, in quibus oportet cerebrum purgare ab humoribus pituitoſis. Doſ. à ℈. ij. ad iiij.

Pilulæ fumariæ.

Valent in pruritu ſcabiei & affectibus cutaneis: nam ſuccus fumiterræ facultatem habet purgandi humores bilioſos & aduſtos per vrinam. Doſ. à ℈. ij. ad ʒ. j.

Pillulæ

Pillulæ Azaiareth.

Facultatem habent purgandi humorem bilioſum contentum in primis venis; etiam euacuant excrementa putrida ventriculi. Valent ad præcautionem peſtis, ſi ſumantur per plures dies. Doſ. ʒ.ß.

Pillulæ Rhaſis.

Tempore peſtis ad præcautionem poſſunt exhiberi ſingulis diebus, iuuant enim ventriculi coctionem, illumque expurgant ab excrementis pituitoſis, bilioſis, & aliis putridis, quibus parati ſunt homines incidere in obſtructiones præterea poſſumus optimè vti his pillulis abſente conſtitutione peſtilenti ad præcauendos alios morbos. Doſ. ʒ.j.

Pillulæ Aureæ.

In ophthalmia & hemicrania calida, poſſumus vti his pillulis. Doſ. à ℈. ij. ad iiij.

Pillulæ arthriticæ.

Ad podagram, chiragram, & similes affectus articulorum prosunt. Dos. à ℥. ʒ. ad ℈. iiij.

Pillulæ mastichinæ.

Valent ad purgandam bilem & pituitam tenuem. Dos. à ℈. ij. ad iiij.

Pillulæ sine quibus.

Quibus vtimur in opthalmia ex bile, & in aliis affectibus, vt in tertiana notha, ad purgandum humorem biliosum & pituitosum. Dos. à ʒ. ʒ. ad ʒ. j. ʒ.

Pillulæ cochiæ Galeni.

Ad purgandos crassos humores de partibus longè distantibus valent. Dos. à ℈. j. ad iij.

Pillulæ de quinque generibus mirobolanorum.

Optimæ ſunt ad purgandam bilem, pituitam & melancholiam. Doſ.à ℥.ß. ad ℈.iiij.

Pillulæ de lapide Armeno.

Vehementi facultate ſunt preditæ ad purgandum humorem melancholicum. Doſ.à ℈.ij.ad iiij.

DE MEDICAMENTIS *purgantibus in formam confectionis.*

Confectio hamec.

Vtuntur medici hac confectione ad purgandam melancholiam & bilem flauam, Doſ.à ℥.iij.ad ℥.x.

Confectio diaphænicon.

Euacuat ex partibus propinquis pi-

tuitam. Dos. à ʒ. iij. ad ʒ. xij.

Confectio diacatolichon.

Omnem redundantiam humorum purgat. & præcipuè bilem. Dos. à ʒ. iiij. ad xv.

Confectio diasenæ.

Cum fœlici successu vtuntur medici hac confectione ad melancholia laborantes. Dos. à ʒ. iij. ad xij.

Confectio Indi maioris & minoris.

Valet ad purgandam pituitam. Dos. à ʒ. iiij. ad ʒ. xiiij.

Confectio diaprunis solitiui.

Optima est hæc confectio ad purgandam bilem, ad emendandam iecoris calidam intemperiem. Dos. à. ʒ. iij. ad xij.

Confectio Gentilis laxatiua.

Humorem melancholicum euacuat. Dos.à ʒ.iiij.ad xiiij.

Confectio benedictæ.

Vtuntur medici hac confectione ad enemata paranda in quibuscunque frigidis affectionibus ad irritandum. Dos. per sedem ℥.ij.

Confectio hieræ. S.

Eisdem affectibus est optima, quibus exhibitur puluis hieræ s.Gal.Dos.à ʒ.iij. ad viiij.

Confectio hieræ.C.

Ad enemata paranda possumus vti hac confectione ad pituitam vitream euacuandam.Dos.ab ℥.j.ad ℥.ij.

Confectio hieræ logadionis.

Etiam ad enemata paranda vtuntur

medici hac confectione ad apoplecticos & paralyticos. Dos. eadem sit.

Confectio hieræ diacolochintidis.

In dolore capitis inueterato valet, nam crassos humores ex partibus longinquis euacuat. Dos. à ʒ.iij. ad ʒ.j.

Confectio electuarij rosati.

Valet ad purgandam bilem, est gratum medicamentum. Dos. à ʒ.iiij. ad xij.

Caßia præparata.

Optima est ad potiones purgantes, ad enemata paranda, & ad conficiendos bolos. Dos. à ʒ.iiij. ad ʒ.ij.

Confectio Zaqualtipan, nostra vulgo xalapa.

℞. Zaqualtipanis ——— ʒ.iij.
Sacchari albi ——— ʒ.j.ß.

Cinnamomi
Zinziberis } añ. — ʒ.iiij.
Cariophylorum
Polipodij quercini ——— ʒ.ij.
Mannæ electæ. ——— ℥.ß.
Pulueris dragach.fr. ——— ʒ.iij.
Thurbith——— ——— ʒ.iij.ß.
Radicis ſaxifragiæ——— ʒ j.
Rhabarbari electi——— ʒ.vj.
Spicæ nardi
Piperis longi } añ.——— ʒ.ij.ß.
Aniſij———

Terantur ſubtiliſſimè & cum melle q.ſ.fiat confectio, quæ ſub quantitate ʒ. vj.ad ſummum,& ʒ.iij.ad minimum datur.Permiſcetur etiam cum aliis confectionibus,ad purgandum humorem bilioſum & pituitoſum.

Zaqualtipan, vulgo xalapa eſt radix quædam noua ex India occidentali apportata;eſt namque medicamentum benignum,& fuit à nobis expertum fœlici cum ſucceſſu. Solus etiam puluis datur à ʒ.j.ad ij.

Noſter optimus & peritus ſenex Pater frater Antonius Caſtell huius mo-

nasterij Montisserrati insignis Pharmacopola, rerum Indicarum vigilātissimus indagator, in Hispania fuit primus, qui periculum de huius radicis proprietate fecit, cum à quodam religioso consorte suo, in ipsa insula zaqualtipan nuncupata, eleemosynas pro suo cœnobio quæsitante, missa fuit quædam quantitas radicis supradictæ; illiusque virtutem (vt scriptum fuit ab illo) veram & quasi miraculosam inuenit, quare inter confectiones purgantes visum fuit hanc nostram reponere, vt possit medicus si voluerit, vel in puluerem, vel in formam dictam præscribere.

CONFECTIONES *cardiacæ.*

Confectio Alchermes.

Vtuntur medici ad roborandum cor in syncope, in palpitatione & aliis cordis affectibus. Dos. à ℥.j. ad ℥.ij.

Confectio Gent. cord. cont. mel.

Valet ad flatus discutiendos melancholicos, ad roborandum cor & omnes partes internas, & ad conciliandum somnum. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. ij.

Confectio Iacinthorum.

Valet tempore pestis & aliis morbis malignis. Dos. à ℈. ij. ad ʒ. j. ß.

Confectio diamoschi dulcis.

Valet ad vterinos affectus, & ad discutiendos flatus. Dos. à ʒ. ß. ad ʒ. j. ß.

Confectio diamoschi vsualis.

Habet facultatem roborandi cerebrum & ventriculum, ad affectus melancholicos etiam valet. Dos. est eadem.

Confectio limonatæ smaragdorum.

In epilepsia puerorum est efficacissimum.

mum remedium, valet etiam in cordis affectibus. Dos. à ℈.j. ad ℈.iiij.

Confectio Theriacæ de citro.

Vtuntur medici hac theriaca in morbillis & variolis, præterea in febribus puncticularibus, & ferè in omnibus infirmitatibus puerorum ab obstetricibus commendatur. Dos. à ℈.j. ad ʒ.j.

ALIAE CONFECTIONES.

Confectio requiei puerorum.

Hac confectione vtuntur mulierculæ in affectibus ventriculi, & cerebri frigidis; est namque familiarissimum medicamentum pueris, cum fœlici successu. Dos. à ℈.j. ad ʒ.j.

Confectio diacidonitis Placæ.

Summoperè roborat & purgat aliquo modo ventriculum. Dos. à ʒ.ß. ad ʒ.j.ß.

Confectio diacidonitis Galeni.

Ad roborandum ventriculum valet vomentibus biliosa quotidie. Dos. à ʒ.ß. ad ʒ.j.

Confectio diasatyrion.

Celebrata est hæc confectio ad excitandam venerem, hecticis etiam prodest. Dos. à ʒ.ij. ad iij.

Confectio cyphoides.

Valet in Anasarca, si sola exhibetur: verum si datur cum electuario arom. ros. valet in tympanite. Et si datur cum succo Ireos, valet in Ascite. Dos. à. ʒ.iij. ad ʒ.vj.

Confectio de baccis lauri.

Vtuntur medici hac confectione in dolore colico ex pituita vitrea. Dos. à ʒ.j. ad iij.

Confectio anacardinæ.

Si datur cum conserua sthecados vel melissæ, valet ad recuperandam memoriam, datur etiam in apoplexia & paralysi. Dos. à ℈.ij. ad ʒ.j.ß.

Confectio diacurcumæ maioris.

Optima est in frigida iecoris intemperie, ventris, renum, & matricis. Dos. à ʒ.ß. ad ℈ iiij.

Confectio dialaccæ magnæ.

Valet ad eosdem affectus, ad quos valet diacurcuma, sub eadem quantitate.

Confectio dialaccæ Isaæ.

Sub eadem quantitate & ad eosdem affectus valet hæc confectio, ad quos ipsa diacurcuma.

Confectio dianisij.

Valet ad discutiendos flatus ventriculi,

culi, etiam prodeſt tuſſi à pituita ortæ. Doſ. à ℨ.j. ad ℨ.iij.

Confectio lithontripon.

Optima eſt in ſuppreſſione vrinæ ex humoribus lentis & craſſis. Doſ. à ℨ. ij. ad iiij.

Confectio phylanthropos.

Eaſdem habet vires, quas habet lithontripon.

Confectio philoni maioris.

In ingenti dolore & inflammatione ventriculi vtuntur medici hac confectione, & ad conciliandum ſomnum in febribus bilioſis, cautè tamen vtenda venit hæc confectio. Doſ. à ℨ.ß. ad ℨ.j.

Confectio philoni perſici.

Valet in ſputo ſanguinis mirabiliter, & in diarrhęa & dyſenteria, quando mi-

tiora medicamenta non proſunt. Doſ. ℈.j.ad ℈.iiij.

Confectio requiei magnæ.

Ad ſomnum conciliandum in quacumque febris ſpecie valet. Doſ. à ℈.ij ad ʒ.j.ß.

Confectio micletæ.

In diarrhæis contumacibus eſt vtilis Doſ.à ℈.j.ad iiij.

Confectio trium piperum.ſ.Gal.

Ad flatus ventriculi diſcutiendos & quando refertus eſt pituitæ copia, valet hæc confectio,addendo electuarium liquidum arom.roſ.Doſ.à ʒ.j.ad iij.

Confectio Theriacæ magnæ.

Optima eſt aduerſus frigidos vteri affectus,cerebri, renum & aliarum partium,tempore peſtis aduerſatur venenatæ qualitati, morſibus animalium vene-

torum, & denique ipſis venenis aſ-
mptis. Doſ. à ʒ.ß. ad ʒ.j.ß.

Confectio mithridati.

Valet ad menſes purgandos, & ad mnes affectus, ad quos valet theriaca agna. Doſ. à ʒ.ß. ad ℈.iiij.

Confectio tripheræ magnæ.

Prodeſt ſi conficitur ſine opio, ad fla- as in longinquis partibus exiſtentes iſcutiendos, & aduerſus intemperiem igidam, obſtetrices vtuntur hac con- ectione ad menſtrua purganda. Doſ. à .j. ad ʒ.ij.

Confectio antidoti hæmagogi.

Etiam eſt optima ad purgandos men- es cum aqua meliſſæ vel ſabinæ. Doſ. à .j.ß. ad ʒ.iij.

Confectio ſcordij.

In conſtitutione peſtilenti multum

pro

prodeſt, ſi datur cum aqua ſtillati ſcordij. Doſ.à ʒ.ß.ad ʒ.j.

Confectio triphera Sarracenicæ.

Valet ad diſcutiendos ventriculi fl tus, & ad ſedandum dolorem in ip contentum. Doſ.à ʒ.j.ad ʒ.ij.

Confectio diaſpolitici.

Ad eodem affectus valet, ad quos v let triphera Sarracenica, ſub eiſdem d ſibus.

Confectio diateſſeron.

Optima eſt ad epilepſiam, paralyſin & alios morbos frigidos ventriculi hepatis, & aliquando ad morſus ſco pionum. Doſ.à ʒ.j ad ʒ.ij.

DE MEDICAMENTIS externis.

Collirium Lancfranc vſuale.

Facultatem habet exſiccandi & te

ge

dî vlcera ſordida pudendi, & alia-
n partium.

Collyrium album Rhazis.

n ophthalmia vtuntur medici hoc
yrio cum opio ſi ingens,adſit dolor,
bſque opio ſi non eſt dolor.

Collyrium album vſuale.

Vtuntur etiam medici hoc collyrio
culorum ægritudinibus, nam facul-
m habet repellendi,exſiccandi,& re-
erandi,& dolorem leuem mitigandi.

Oleum amygdalarum dulcium.

irificè prodeſt hoc oleum in variis
ctibus. Imprimis optimum eſt ad
ndandas ſiccitates aſperæ arteriæ ex
tate contractas, valet ad dolorem
iriticum cum ſaccharo cãdido per-
tum, in ileo & in colico ad emol-
dam aluum, & ad dilatandas partes.
ab ℥.ß.ad ℥.iiij. Præterea exterius
appli

applicatur in dyſuria, ſi dolor adeſt, meatu vrinario ſi iniiciatur per fiſtula Prodeſt etiam ad emendandas & cor gendas ſiccitates neruorum: vtile eſt maraſmo affectis, atrophia, & tabic valet ad vngendos articulos in defa gatis ex itinere, nam laſſitudinem eme dat, valet etiam ad iuuandum ſputum pleuritide.

Oleum ſeſamini.

Valet ad iuuandum ſputum in tarrho, in pleuritide & aſthmate.

Oleum ricinum ex baccis lauri.

Optimum eſt in dolore colico, diſcutiendos flatus, aperit, emollit & temperiem frigidam abſque fluxu moris emendat. Valet etiam in quib cunque frigidis affectibus partium n uoſarum & cerebri.

Oleum roſarum omphacinum.

Valet in principio phrenitidis, n
refr

frigerat, & repellit, & aliis affectibus
pitis, præcipuè in vulneribus, ne cere-
i partes tententur aliqua inflamma-
one; & valde efficax est ad parandum
ratum refrigerans Galeni pro febre
ectica.

Oleum rosarum.

Facultatem habet modicè digeren-
, repellendi, & refrigerandi. Parant ex
medici oxirrhodina in incremento
hrenitidis.

Oleum violarum.

Optimum est in calida intemperie, in
flammationibus, parantur etiam ex eo
xirrhodina, & enemata, & vnguenta ad
ccitatem emendandam, & corrigen-
am, spinæ dorsi, vt in marasmo, aut in
ccitate contracta per febrilem ca-
rem.

Oleum chamomillæ.

Modicè calfacit, resoluit & partes
neruosas

nervosas roborat, & dolorem sedat.

Oleum anethinum.

Facultatem habet digerendi, sedandi dolores ad partes neruosas.

Oleum cydoniorum.

Valet ad cohibendas fluxiones ventriculi in diarrhæis, & vomitionibus.

Oleum myrtinum.

Ad eosdem affectus valet ad quos valet oleum cydoniorum, sed efficacius.

Oleum masticbinum.

Ad emendandas immodicas euacuationes siue per aluum, siue per vterum valet.

Oleum nardinum.

Facultatem habet digerendi, adstringendi, & calefaciendi, vnde in vteri affectibus

affectibus hepatis & ventriculi vtuntur medici & obstetrices in coriza puerorum naribus apposita.

Oleum absinthij.

Valet ad corroborandum ventriculum & corrigendam intemperiem frigidam eiusdem.

Oleum rutæ.

Insignem habet facultatem calefaciendi, extenuandi,& digerendi in colico dolore ex pituita vitrea.

Oleum costinum.

Valet in neruorum affectibus, nam habet insignem facultatem roborandi, calefaciendi,attenuandi, aperiendi neruosum genus.

Oleum de euphorbio.

Optimum est hoc oleum in hemi-

cranea, cephalalgia, & lethargo. Valet etiam in affectibus frigidis neruorum.

Oleum de lilio.

Vtuntur medici hoc oleo in glandulis inflammatis, tum in collo, tum in inguinibus, & etiam ſub alis, nam habet facultatem calefaciendi, reſoluendi, & concoquendi.

Oleum irinum.

Valet ad reſoluendum, maturandum & dolorem ſedandum etiam in glandulis induratis, & in quibuſcunque aliis tumoribus.

Oleum de croco.

Habet facultatem roborandi neruos, & vterum, & ſedat dolores harum partium & durities diſſipat.

Oleum laurinum.

Habet eaſdem facultates, quas habet oleum ex baccis lauri.

Oleum

Oleum de piperibus.

Habet facultatem calefaciendi, attenuandi, tergendi & liberandi ab obſtructionibus. Proinde vtuntur medici hoc oleo in paralyſi & in conuulſione, & in quibuſcumque neruorum frigidis affectibus, vteri, colli, renum, & veſicæ, quarum partium calculos comminuit. In arthritide & iſchiade etiam valet.

Oleum moſchelinum.

Ad omnem frigiditatem corporis valet, potiſſimum ventriculi, & lateris in pleuritide notha.

Oleum de capparibus.

Ad aperiendas obſtructiones lienis valet.

Oleum tamaraſci.

Eaſdem habet facultates, ac ſuperius explicatum de capparibus.

Oleum caſtorei.

Habet facultatem incindendi & attenuandi craſſos humores in articulis exiſtentes; eſt enim optimum in quibuſcunque frigidis affectibus, præſertim ſi oportet altas petere partes.

Oleum ſcorpionum.

Vtuntur medici hoc oleo in dolore nephritico, in colico, in retentione vrinæ, & ſimilibus.

Oleum lumbricorum.

Habet facultatem incindendi, leniendi & digerendi humores in partibus colli & articulorum.

Oleum hypericon.

Medici vtuntur hoc oleo in dolore nephritico, colico, & ſchiatico: Chirurgi in capitis vulneribus.

Oleum

Oleum vulpinum.

In arthritide, podagra & chiragra valet oleum hoc, vt docet Syluius.

Oleum de portulaca.

Frigidam habet facultatem, vnde existente nimis calido hepate, vt in diarrhæa, multum prodeſt.

Oleum papaueris albi.

Ad ſedandos dolores ingentes medici & chirurgi vtuntur hoc oleo, hebetando ſenſum. Valet ad conciliandum ſomnum in phrenitide.

Oleum ſambucinum.

Hoc oleum lenit & mundificat cutim, & confert doloribus neruorum, & fouet & corroborat eos.

Oleum ſampſuchinum.

Neruos fouet & calefacit, & mirificè

adiuuat ſtomachum, & capitis dolori confert.

Oleum cheyrinum.

Humores craſſos reſoluit, & dolores qui ſunt in neruis, & iuncturis, in pectore, renibus & veſica ſedat.

Oleum de myrrha.

Maculas faciei ex ſole contractas detergit.

Oleum ex ouis.

Valet ad curanda vlcera maligna & fiſtuloſa, & vitia cutis expurgat.

Oleum de lateribus.

Inſignes habet facultates: nam calefacit & ſiccat multum & digerit, & materiam omnem excrementitiam conſumit. Quare epilepſiæ, paralyſi, vertigini, obliuioni, & lienis, renum, veſicæ, vteri, neruorum, articulorum omnium doloribus frigidis mirificè conducit.

Oleum

Oleum de therebentina.

Hoc oleum in omnibus ægritudinibus frigidis & flatuosis conuenit; & frigidis neruorum affectibus, in asthmate & difficultate anhelitus etiam prodest.

DE VNGVENTIS.

Vnguentum album Rhazis.

Facultatem habet refrigerandi & exsiccandi, chirurgi vtuntur illo in vlceribus ex combustione, & in vulneribus superficialibus.

Vnguentum de lithargyrio.

Valet ad refrigerandum & exsiccandum, & in pruritu & scabie sæpissimè applicatur.

Vnguentum diapompholygos.

In inflammationibus vlcerum & co-

rumdem humiditatibus vtuntur chirurgi hoc vnguento: valet etiam in vlceribus contractis ex pruritu, eſt namque medicamentum cicatricem inducens.

Vnguentum roſaceum.

Commendatur ad ſedandum phlegmonem, eryſipelata, herpetas, & ad corrigendam calidam cephalalgiam, & denique ventriculi & hepatis intemperiem calidam.

Vnguentum roſatum ſantalatum.

Magis refrigerat, & roborat hoc vnguentum quàm ſuperius propoſitum, ac proinde eo vtuntur medici in hepatis intemperie calida & in dolore renum contracto ex calida intemperie, & in ſimilibus affectibus.

De vnguento Aegyptiaco.

Vtuntur chirurgi hoc vnguento in vlceribus cacoëthibus, inducit enim ſcaram;

ram; incindit & attenuat, & tergit carnem mortuam, & reliqua excrementa; valet in vlceribus pudendorum, ad collyria illius partis paranda, lotionesque conficiendas.

Vnguentum basilicon.

Vtuntur eo chirurgi in bubonibus, in pernionibus suppuratis, & apertis, & in aliis capitis & aliarum partium vlceribus.

Vnguentum mediæ confectionis.

Valet ad vulnera simplicia, ad modicè tergendum & exsiccandum.

Vnguentum nigrum sarracenum.

Insignem habet facultatem attrahendi, extergendi & expurgandi excrementa & vulnera exsiccandi, hinc in capitis vulneribus optimum est.

Vnguentum resumptiuum.

Valet ad corrigendam ſiccam intemperiem & aliquantulum calidam, nam per exceſſum eſt frigidum & humidum, ideoque valet ad conſumptos hecticos, ad macie laborantes & ad motus conuulſiuos contractos in febribus ardentibus.

Vnguentum citrinum.

Optimum eſt ad emendanda faciei vitia ex cauſſa externa, hinc maculas à ſole contractas tergere valet.

Vnguentum de arthanita.

In aſcite valet hoc vnguentum, dum reliqua non proſunt: nam abdominis purgat aquas & ſeroſos humores.

Vnguentum album ſarracenum.

Valet ad repellendum & refrigerandum, proinde vtuntur chirurgi eo com-

mo

modiſſimè in vulneribus partibus circumſtantibus appoſito.

Vnguentum apij.

Excrementa bubonum extergit, vtuntur eo chirurgi primis diebus cum elychniis quæ apponuntur parti internæ bubonis.

Vnguentum de minio.

Eſt ſanè optimum ad vlcera exſiccanda dum medicamenta leuiora non proſunt.

Vnguentum pomorum.

Ad emendanda vitia labiorum & narium valet, & ad faciem dealbandam, & illius vitia etiam emendanda.

Vnguentum tutiæ.

Valet ad oculorum inflammationes nam repellit & digerit.

Vnguentum Apostolorum.

Facultatem habet incindendi & tergendi excrementa in vlceribus existentia, & eadem extrahendi & exsiccandi humiditates. Hinc vsus frequentissimus illius est in vlceribus vteri, & pudendi cacoëthibus.

Vnguentum de althea.

Insignem habet facultatem digerendi, vnde valet ad resoluendos humores tumorum & aliarum partium induratarum.

Vnguentum Agrippæ regis.

Resoluit & digerit tumores, vnde in bubonibus & in ventris tumoribus, & in hydrope vtuntur eo medici.

Vnguentum comitissæ.

Valet ad sistendas fluxiones vteri & alui,

alui, roborat namque & adſtringit. vnde valet in profluuio rebelli muliebri, in contumaci diarrhæa, & in deiectionibus hepaticis.

Vnguentum contra ſcabiem.

Potentiſſimè curat ſcabiem & pruritus.

Vnguentum aureum.

Optimum eſt ad vulnera curanda, excrementa tergenda, & humiditatem exſiccandam.

Vnguentum contra tineam.

Valet vt titulus declarat.

Vnguentum Aragon.

Habet inſignem facultatem in quibuſcunque frigidis affectibus, præſertim in colico dolore ex pituita vitrea & aliis doloribus natis ex materia frigida.

Vnguentum martiaton.

Anodinam quandam facultatem habet, proinde ſedat dolores.

Vnguentum populeon.

Narcoticum eſt hoc vnguentum, proinde refrigerat, ſomnum conciliat, in febribus ardentibus, & phreniticis prodeſt. Valet etiam ad combuſtos, & ad dolores ſedandos, & ad intemperiem calidam temperandam. Empyrreumat eo vtimur.

DE CERATIS.

Ceratum refrigerans Galeni.

Gal. 10. meth. cap. 9. docet vnguentum vel ceratum hoc valde refrigerare & humectare, valet ad hecticos & conſumptos.

Ceratum ſantalatum.

Optimum eſt ad roborandum &

rigerandum hepar, in deiectionibus hepaticis biliosis, valet etiam ad intemperies calidas renum, & ad alias similes.

Ceratum ex thapsia.

Vtuntur medici hoc cerato in vehementissimis distillationibus ad exsiccandum, ad attrahendum humorem efficientem distillationem.

Ceratum spadadrap.

Frequentissimus est huius cerati vsus in vlceribus antiquis exsiccandis.

DE EMPLASTRIS.

Emplastrum diachilonis communis.

Temperatissimum est, & ita vsum illius laudamus in scirrhis & aliis rebellibus tumoribus.

Emplastrum diachilonis magni.

Valet ad emolliendos & digerendos tumores.

Emplastrum diapalmæ.

Valet ad curanda vlcera antiqua.

Emplastrum stomaticonis confortatiui.

Optimum est ad roborandum ventriculum, & corrigendam intemperiem frigidam illius.

Emplastrum oxicroci.

Optimus est huius emplastri vsus in dolore contracto ex aliqua contusione in ossium fracturis & dislocationibus.

Emplastrum Guillermi seruitoris.

Ad eosdem affectus valet ad quo valet emplastrum oxicroci.

Emplastrum contra conquassationem.

Habet vim digerendi ac dissipandi humorem extrauasatum ex contusionibus.

Emplastrum de centaurea.

Optimum est in vulneribus capitis.

Emplastrum de palmitibus.

Valet ad extergenda & exsiccanda excrementa & humiditates quæ apparent in vlceribus, & præcipuè vsus huius emplastri est in vlceribus antiquis.

Emplastrum contra rupturam.

Ad hernias curandas valet hoc emplastrum, puerorum nimirum aquosas, valet etiam ad fœtum detinendum.

Emplastrum contra rupturam ex pelle arietina.

Valet ad consolidandum & vniendum

dum peritonæum ruptum in ea regione in quam vel omenta vel inteſtina deſcendunt. Etiam valet ad hernias aquoſas & flatuoſas. Valet denique ad curandum eneuriſma.

Emplaſtrum contra durities.

Prodeſt ad emolliendos duros tumores.

Emplaſtrum de ranis.

Doloribus ex morbo Gallico contractis, præcipuè talpariis prodeſt.

Emplaſtrum diaphœniconis.

Valet ad iuuandam ventriculi coctionem, ad vomitum ſiſtendum, & emendandas contumaces alui euacuationes.

Emplaſtrum catagenum.

Optimum eſt in tumoribus gallicis in capite exiſtentibus.

Emplaſtrum de gratia Dei.

Valet ad vlcera antiqua curanda, ando alia emplaſtra non proſunt.

Emplaſtrum Apoſtolicum chirurgicum.

Eaſdem habet facultates,& ad lienis rrhos.

Emplaſtrum diuinum.

Eaſdem, ſed imbecilles habet facules.

Emplaſtrum de geminis.

Optimum eſt ad curanda vlcera, in ibus leui occaſione apparent quoti: inflammationes.

Emplaſtrum filij Zachariæ.

Valet ad durities emolliendas,& faora reddit excrementa in thorace ſtentia ad expuendum.

Em

Emplastrum de meliloto.

Habet vim emolliendi & discutiend flatus, & digerendi, tum etiam & robo randi; hinc in tumoribus duriuscul ventris, hepatis & aliarum partiu prodest.

Laus Deo, Beatæ Mariæ & Sancti Ioanni Baptistæ, huic operi imposuimus manum 24. Iunij 1622.

INDEX RERVM ET VERBORVM COPIOSISSIMVS.

Numerus vbique paginas indicat.

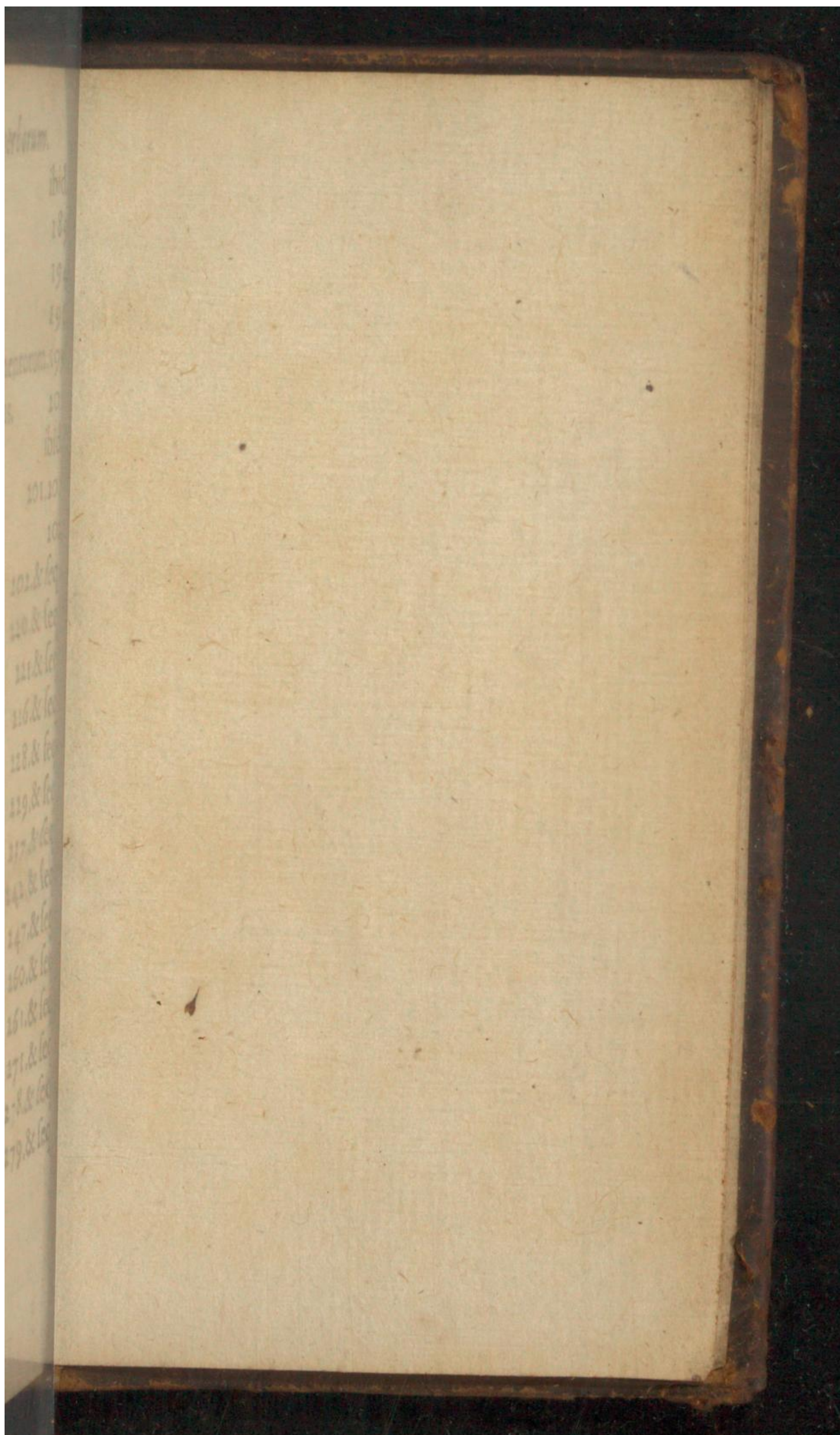
Indicatio

Epi

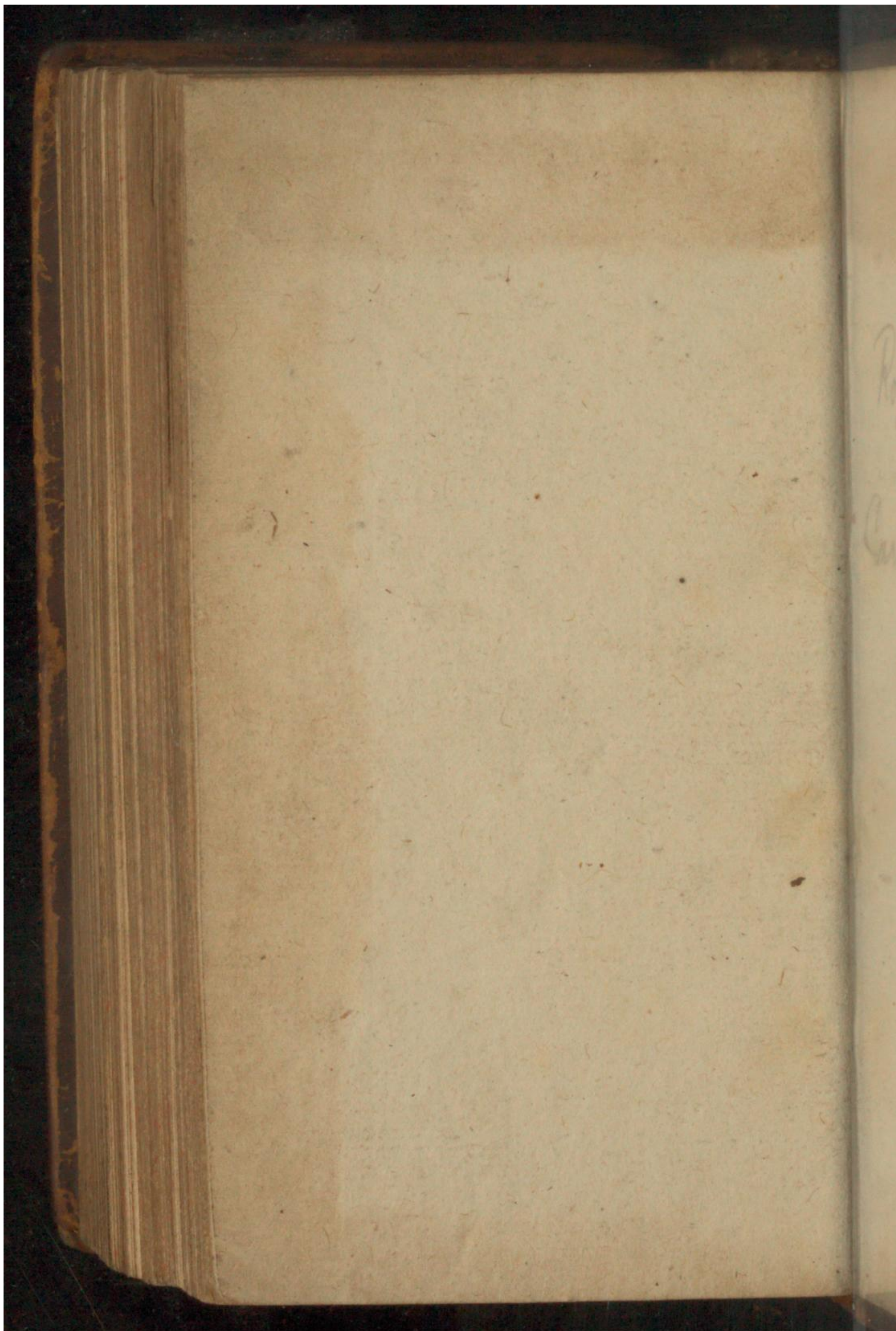
Ad

Roboran

FINIS.

5/1

Roger Bacon
&
Carolus Amatus

in one Vol